

INSTITUTIONES PNEUMATICÆ

Tractatum Proœmiale, nec non
partem Generalem Pneu-
maticæ exhibentes,

THEOREMATICE

AXIOMATICE

&

ELENCTICE;

*Quas censente & consentiente Am-
plissima Facultate Philosophica in Regia
Academia Aboënsi, publicæ erudito-
rum disquisitioni subjiciendo,
edidit*

JACOB. FLACHSENIUS

Acad. Aboens. Secr. &

Facult. Phil. Adj.

ANNO M. DC. LXIV.

A B O Æ.

Imprimebat PETRUS HANSONIUS Acad. Typ.

ILLUSTRISSIMO ATQUE EXCEL-
LENTISSIMO HEROI AC
DOMINO,

DN. PETRO Brabe /
Comiti in Wisingborg / Lib. Baro-
ni in Cajana / Domino in Rydbo-
holm / Lindholm / Brachelinna &
Bogsfund &c. Regni Sveciæ Sena-
tori, Drotzeto & Generali Directori
Justitiæ, Judici Provinciali Wesmanniæ
Montium & Dalecarliæ, ut & Regiæ
Universitatis Aboicæ Can.
cellario,

Domino meo Clementissimo.

*Vitam, salutem & incolumitatem
perpetuam.*

ILLUSTRISSIME DOMINE.

IN partem obsequiorum, quæ
Tux Illustrissimæ Excelsitati, Univer-
sa hæc societas Academica debere
se agnos

se agnoscit, hoc quoq; opusculum venire, humilimè desiderat. Et quamvis rerum quæ geruntur tam imperitus non sim, quin sciam Tibi magne Mæcenas inter ardua regni negotia, & consilia publicam salutem concernentia, versanti, non horam, non animum contingere vacantem, ut ad clientum obsequia, quantum per latè celebratam Tuam benignitatem velis, respicere possis; tamen ut intempestivi officij reus agerer, mihi non metuendum duxi, postquam ad propensissimum illum Tuæ indulgentiæ genium semel viam cœpi affectare, quem scio nullis se retineri passurum obstaculis, quo minus vim suam in humilima clientum desideria diffundat. Ex necessitudine & proposito muneris Adjuncti, quod in Regia hac Academia, eâ qua potui fide & industria, per integrum sexennium iam sustinui, ante annum hoc cœpi meditari opus, tum quod viderem rerum in philosophia docendarum rationem, peculiarem & distinctam de spiritibus requirere disciplinam; tum quod ex ijs quæ ad nos pervenere eru-

(:) 2 dito-

ditorum scriptis, observarim in exoticis
Academijs varijs, hanc doctrinæ partem
seorsim tradi & inculcari; è re facturum
me arbitratus, si profectui studiosæ ju-
ventutis in his oris, hoc in argumento
meâ qualicunq; operâ prodessem, & o-
stenderem quousq; ratio sibi relicta, in
excellentissima illa & præeminenti spiri-
tuum natura rimanda & cognoscendâ as-
surgere valeret. Tenue fateor Heros il-
lustrissime est quod offero munusculum,
nec ornatum habet & splendorem Tuo
fastigio dignum, operis tamen argumen-
tum, quod certè sublime est, & devotis-
simus offerentis animus, in spem gratio-
sæ admissionis erigunt & dubitantem su-
stentant. Patere itaq; Heros illustrissime,
pagellis hisce præfulgere Excelsum No-
men Tuum, quod factorum gloria & ma-
jorum celebritate orbem Arctoum du-
dum illustravit, & propitio vultu atq;
animo admitte obsequia

illustrissimæ Excellentiae Tuae

Scribeb. Aboæ die 14.

Sept, Anno 1664.

Clientis perpetuum Subjectissimi

I ACOB. FLACHSENI

Ad Virum Praclarum

M. JACOBUM FLACHSENIUM

Acad. Secretarium fideliss. & Eacult.

Phil. Adjunctum meritissimum, Pneumaticam
publici juris facientem.

CLare Vir, eximijs iterum Clarefcere
Musis

Pergis & evulgas sedulitatis opus.

Is mihi doctus erit, punctumq; tulisse
putandus,

Ingenio Genios qui capit atq; sapit.

Is mihi Sanctus erit, caput inter & astra
locare,

Quem comes insequitur spiritus usq;
bonus.

Ito bonis avibus Flachseni, te Deus o-
mni

Prosperitate beet! præmia larga feres.

Honoris & amoris ergo
festinanter scripsit

AXELIUS KEMPE

p. r. Rector

Clariss.

Clariss. ac Doctissimo Viro;
DN. M. JACOBO FLACHSENIO;
Acad. Ab. Secretario fideliss. &
Facult. Ph. Adjuncto solertiss. Conterraneo,
fautori ac amico amantiss. in operis
Pneumatol. editionem grat.

Flacceni à flacco cerno te nomen habere,
Tritus ut esse studes, omen in arte refert.
Spirituum seriem quam texit acumine magno,
Et quam trivisti iuxta Heliconis agros,
Irriguoq; ebrians fecundi hos imbre cerebri,
Ut vireant lati floribus usque, tui.
Auguror & porro tritos generare camanis
Ingenij fœtus, teq; vigere scholis.
Æternum Numen conatum dotibus amplis
Augeat, ut Patriæ commoda multa vehas.

L. M.

ABRAHAM G. TAUVONIUS;
S. Th. Prof. Ab.

Clarissimo ac Spectatissimo Viro,
DN. M. JACOBO FLACHSENIO;
Regiæ ad Auram Academiæ Secretario
& Philosophiæ Adjuncto Solertissimo,
Patriotæ & amico Svavissimo;

Spiritus est vox multa notans, intusq; recondens
Ut varius, varijs accipiturq; modis.

Tractat

Tractatus præfens de Spiritibus speciosus
Monstrat id, in quantum Philosophia potest,
Spiritus ut Deus est, sic purâ mente colendus,
Ut sine principio sic sine fine Deus.

Angelus hoc quoq; nomen habet, quod Spiritus audit:
Sive sit ille bonus, sive sit ille malus.

Spiritus atque anima humana est ratione polita,
Immortalis ut est. Angelus atque anima.

Spiritibus de prædictis Flachsenius orsus,
quantum naturæ lumine de hisce patet.

Spirituum quoque doctrinam sacra Theiologia
Tradit quatenus est articulus fidei.

Spiritualiter illa docet: sed philosophia
definire suo more modoque docet.

Flachsenius noster de Pneumaticâ quoque tractans

μεττάβασι non hic εἶς facit ἀλλογένοϛ:

Sed sua Theiologis linquit, Philo-dogma Sophias

Perpendit, quod nunc edidit arte novâ:

Aggrediens solum id quod cæpto inservijt ejus

In lucem profert Arte bonæ merhodi.

Spiritus ille Dei, quem casta mente colebat,

Hunc servet Musis. & beet Abodicis

Hoc Dodecastico extempora
neo, occupatissimus gratulabar.

ERICUS JUSTANDER ABOEN

Prof. Poet. Ord. Ibid.

CLARISSIMO VIRO

DN. M. JACOBO FLACHSENIO

Reg. Acad. Aboensis Secretario & Facult. Philosoph.

Adjuncto solertissimo. Disputationes Pneumaticas in lu-

cem edenti, Patriotæ & amico Veteri, quæ

vis fausta precatus, gratulatur:

Quid de spiritibus ratio cognoscere possit,

Philosophi veteres, Pneumatici iq; docent

Scilicet esse DEum primum, mentemq; supre-
mam:

Et genios duplices, ipsam animamq; homi-
Abstrahit inde sibi conceptus ingeniosa (nis.

Mens hominis, cunctis spiritibusq; suos
Applicat: anteit ast, cœcætera sidera Phœbus

Sic DEus est cunctis spiritibus melior.

Obruor exempli modò pondere: spiritus ille
Celsior est alijs, spirituumq; pater.

Esse deditq; alijs: ipse infinitus ab omni
Ævo & principio, qui sine fine DEus.

Quicquid habent genij vel mens humana decoris,
Umbra DEI est: cœlis celsior ipse DEus.

Hoc velut in speculo, ratio quoq; cernit, amatq;
Scire DEum, quantum, corde, animoq; sapit.

Cognitus est cunctis sic gentibus ille, docentq;
Hunc genij & cœlum, cœtera cuncta DEum.

Hæc tibi Pneumaticen formant Præclare Magister
Flachseni, ingenium concelebrantq; tuum.

Qui de spiritibus rationis dogmata docta
Eruis & quicquid Philosophia docet.

Cœtera divinis committis fontibus: unde
Spirituum manant cognitionis aquæ.

hoc schediasmate

MART. MILTOPÆUS

Eloq. P.

Προθεωρία,

PNEUMATICÆ

exhibens naturam & constitutionem.

SECTIO I. ΘΕΩΡΗΜΑΤΙΚΗ

THESIS I.

Pneumatica legitimè proponitur, si primum quædam præcognita præmittantur, aliàs προθεωρία dicta, de hinc ipsa θεωρία ordinatè subjungatur.

Ἐκ θεορίας.

§ 1. Quemadmodum in disciplinis reliquis in ignota versare. Proæmij
utilitas.
ris sylvæ, non sine tædio, nisi præcognita viam aperuerint, & instar statuæ Mercurialis ostenderint quæ sit eundum; ita id ipsum facile usveniret in Pneumatica, nisi tractandorum σημειωγραφία viam monstraret, stadia definiat, scopumq;

A

præfi.

2 PNEUMATICÆ προθεωρία
 præfigat; quibus cognitis, uberiori
 fructu faciliusq; meta proposita at-
 tingi potest: proinde traditurus *Pneu-
 maticam* commodè initium faciet ex
 doctrina ejusdem proæmiali, sequutus
 monitum Aristotelis, inquentis :
 Ex προγνωσκομένων πᾶσα διδασ-
 καλία; καὶ πᾶσα μάθησις διανοη-
 τική ἐκ προπαιδείας γίνεται γνώ-
 σεως; undè accuratè hæc in scho-
 la Peripatetica distinguuntur; *Præce-
 pta dare artis* ἢ *artis ideam universalem*
investigare; quorum illud Θεωρία seu
 doctrina essentialis; hoc verò προ-
 θεωρία, προπαιδεία, προῦλιον, προ-
 γνωσκόμιστα, προλεγόμενα proæmi-
 um, tractatus proæmialis &c. audit,
 & nihil aliud tradit, quam princi-
 pia quædam, ad constituendam &
 intelligendam præceptorum me-
 thodum necessaria, utpote in qui-
 bus agitur (si è re esse videatur de
 disciplina existentia, quod in prole-
 gomenis Pneumaticæ non præter-
 eundum

lib. 6.
 Eth. c. 3
 I. Post.
 Anal.

Varie
 appella-
 tiones.

Argu-
 mens-
 tum.

eundum) de definitione disciplinae, sub-
jecto, sine & partitione.

§ 2. Insignem autem propter u-
tilitatem præcognita in disciplina-
rum limine tradenda asserens, di-
versum statuendum judico à Ra-
meis, qui eadem de *essentia tracta-*
tionis invita veritate statuunt, & ea-
propter *necessario* præmittenda esse
dictitant: Quoniam *disciplina nihil*
aliud est, quam adequata objecti sui co-
ram mente representatio, quæ absolu-
ta esse possit, ejusmodi præcogni-
tis haud præmissis; non secus ac
domus debitam habet integritatem,
licet desit vestibulum; nihilominus
non inutile erit in initio tractationis
suppeditare *πρόλογος* quoddam
specialis singulorum consideratio-
nis, inq; præliminari dissertatione
facere auditorem *προειδέναι* &
oculatiorem: Nam munus doctoris est
reddere auditorem suum non tantum

Non
est de
essentia
a disci-
plinæ.

Calovius
us No 1
p. 8.

Horist.
c. II.

4 PNEUMATICÆ θεωρητικῆς
scientificum, sed etiam peritum, ait Dn.
D. Calovius.

Theor
iæ præ
mitten-
dum.

§ 3. Arbitrarium esse dicunt Peripatetici, siue natura & indoles habitus declaretur *in limine disciplinae*, siue ad *calcem ejusdem* remittatur; quorum prius si fiat, doctrinam hanc θεωρητικὴν, si verò posterius, ἐπ' αὐτὴν salutari volunt. Convenientior tamen videtur ea methodus, quâ præcognita *ipsi theoriæ præmittuntur*, quoniam viam sternunt intellectumq; præparant, ad reliquorum perceptionem. *Et intellectus nostri ea est indoles ut in cognitione rerum ordiatur à communissimis, ab imperfectiori tendat ad perfectius à confusis ad distincta, ab universalibus ad specialia*, ut eruditè differit Præclariss. Dn. M. Andreas Thuronius Reg. h. Univ. p. t. Rector Magn. Eodem ergò ordine tradenda præcepta, quæ intellectui nostro in isto processu cognitionis inserviunt. *Præterea doctrinam*

Tract.
de Phil.
los. in
genere
p. 2.

SECTIO I. THEOREMATICA 5
 etrinam hanc *in limine* sistendam esse,
 se, volunt *cuncta* ferè appellationes
 quæ ei sunt impositæ. *Ultimò*, cu-
 jus cedo utilitatis erit, disciplina ad
 umbilicum perducta, de ejusdem
 indole, objecto & similibus disle-
 rere? esset id non tantum superva-
 caneum, sed etiam *ταυτόλογον*.

THESIS II.

Pneumatica est scientia spi-
 ritus, quâ lumine naturæ co-
 gnoscibilis.

Defini-
 tio,

Ἐκθεσις.

Ignoti nulla cupido, proinde in
 Rem quidem inquirendum, nec
 Nominis posthabenda ratio, quod
 primum benè intelligendi princi-
 pium est teste Philosoph. Cui con-
 sonat illud Scaligeri: Oportet prius
 vocis ipsius usum cognoscere, à quo
 sæpe numero provehimur in rei per-
 ceptionem. Quocirca, antequam rei
 arcem invado, subjecturus *πρῶτον*

2. post.
 anal.
 c. I.
 Exerc.
 I. §. I.

6 PNEUMATICÆ *πνευματική*
ματολογία, juxta seriem in re-
bus tractandis observandam, præ-
mitto (1) *Ὄνοματολογία*, cir-
ca quam enodandam se sistit (α)
Etymologia: Pneumatica vox origi-
ne Græca usu autem Latina, de-
scendit ἀπὸ τοῦ πνεύματος, unde
πνευματική, sic dicta ab objecto
est, quasi περὶ τοῦ πνεύματος δι-
δασκαλία, tractatio seu doctrina
de spiritu. Tenendum autem no-
men hoc Græcum *πνευματική* es-
se adjectivum, sed usurpatur sub-
stantivè, ut plerumq; artium nomina
διαλεκτική, *ῥητορική*, *ἀνατομική*
&c. ubi subintelligenda vox ἐπιστήμη
i. scientia, vel τέχνη, i. ars. Neq; est
ut titulus hic proclametur novus ac
insolens, quamvis à recentioribus
Philosophis huic disciplinæ sit im-
positus, cum in re habeat funda-
mentum, non minus solidum, quam
appellationes tractatuum reliquo-
rum, ut paulo superiùs ostensum.

(β) *Ho-*

Ono-
matol.

Etymo-
logia

(β) *Homonymia*: Accipi vox Pneu-
 maticæ potest i. *Naturaliter* seu Phy-
 sicè, pro habitu insito, non con-
 summato; sed inchoato, quatenus
 secundum Aristotelem πάντες ἀν-
 θρώποι τὴν εἰδέναι ὁρέγονται φύσει
 i. omnes homines naturâ scire de-
 siderant; nempe innati nobis sunt ha-
 bitus intellectuales, quantum ad inchoa-
 tionem, non quantum ad perfectionem,
 inquit Job. Henr. Alstedius; quia
 vera illorum causa est lumen intelle-
 ctus, quo cernimus prædicata esse vel
 immediata subjectis vel mediata. (2).
Systematicè, prout notat disciplinam
 certa de spiritu, quâ lumine natu-
 ræ cognosci potest, præcepta, cer-
 tasq; regulas ac quaestiones conti-
 nentem. (3) *Habitualiter & abstra-*
ctivè, quatenus ejus attenditur ob-
 jectum, quidq; sit & quomodo se
 habeat curatur maximè, quæ acce-
 ptio hujus est loci. (γ.) *Synonymia*,

Homo-
 nymia.

Lib. 1.
 Encycl
 in He-
 xilog.
 c. 2.
 Reg. 2.

Syno-
 nymia.

8 PNEUMATICÆ θεωρητικῆ
 quæ vel vera & adequata, totum ob-
 jectum exhauriens, ut quando dici-
 tur I. πνευματολογία, qu. sermo
 de spiritibus, non alio loquendi
 modo, ac contemplatio Dei, cœli,
 astrorum, meteororum, animalium,
 hominis mundi &c. Θεολο-
 γία, ἔρανολογία, Αστρολογία, Με-
 τεωρολογία ζωολογία Ανθρωπολο-
 γία, Κοσμολογία, nuncupatur. Et
 hoc erat synonymon origine Græ-
 cum; Latina sunt (2) *Disciplina de*
substantijs immaterialibus, quales o-
 mninò sunt Deus, angeli & anima
 rationalis, qu. hic absolutè ut spiri-
 tus consideratur, non attendendo,
 an sit in corpore humano, an ve-
 rò separata ab eodem, item (3) *Sci-*
entia de spiritibus &c. vel inadequata,
 utpote cum συνεχθροχικῶς ab obje-
 cto principali seu perfectionis vide-
 licet Deo dicitur *Theologia Naturalis*;
 non enim tantum de Deo spiritus
 qui est infinitus; sed de spiritibus
 etiam finitis agere teneur. Bre-

Adæ-
 quata

Inadæ-
 quata

SECTIO I. THEOREMATICA 9

Brevitèr hic licebit indicare, nomen Theologia quod vi vocis sermonem de Deo significat esse antiquissimum, & vetustissimis gentilibus suam debere originem, ab iisdemq; variè usurpari, scilicet apud scriptores profanos denotat (1). Quemvis de Deo sermonem, unde teste Lactantio, Theologi dicebantur illi qui de Deo aut rebus divinis, Deorumq; cultu & religione dicebant. (2) Quamvis rerum difficilium cognitionem, unde & Metaphysica dicitur Theologia apud Aristotelem & Platonem, quia agit de rebus à sensu remotissimis, adeoq; intellectui difficilimis; sic Plato & dictus, non tantum quod de Deo, sed etiam quod de divinis, h. e. magnis & altius reconditis rebus differeret. Apud scriptores Ecclesiasticos vox Theologia denotat (1) Notitiam Dei qualemcunq; etiam naturalem, quæ citra peculiarem revelationem in scripturis factam ex natura lumine per rationis beneficium haberi & acquiri potest, & dicitur cum

Æquiva-
catione
vocis
Theo-
logiz.

lib. 2.
Meta-
phys.
c. I.
lib. I.
de Leg.

10 PNEUMATICÆ *ἡ ἀποκάλυψις*
addito Theologia naturalis. (2) *Cognitionem Dei & divinorum mysteriorum peculiari revelatione traditam in scripturis, diciturq; Theologia revelata, quæ acceptio ab hoc loco est aliena, prior autem propria & domestica. Appellatur præterea scientia de intelligentijs, nomine itidem inadæquato: Intelligentiæ enim seu angeli Pneumaticæ objectum sunt parziale. (δ) Existentia, quæ vel absoluta, ubi disquiritur partim de possibilitate, nempe quod possit dari Pneumatica, & illud probatur; quia nullam sive ratione sui, sive rei alterius præcipuè illius ad quam fertur, sive ratione principij, quo producitur aut constituitur, involvit repugnantiam. Non ratione sui, quia Pneumatica est accidens, adeoq; finitum quid, quod multiplicari citra absurditatem potest; non ratione rei illius quam respicit scil. objecti sui spiritus, quippe qui, sicut res omnis, est cognoscibi-*

Exi-
 stentia
 absolu-
 ta
 Possibi-
 litas

SECTIO I. THEOREMATICA II
 scibilis; neq; ratione principij pro-
 ducentis ut ex sequentibus patebit.
 Partim de *actualitate*, quod actu de- Actualitas
 tur Pneumatica. Cujus fundamen-
 tum assertionis, petendum est ex
mensura disciplinarum, (intellige *theo-*
reticarum, ex quibus est Pneumati-
 ca,) quæ est *objectum*, illas non tan-
 tum constituens, sed etiam distin-
 guens. Itaq; si datur *objectum* sci-
 bile, per lumen nature cognoscibile, da-
 bitur etiam scientia, quæ illud coram
 mente representabit. Tale autem *obje-*
ctum est spiritus; Unde Pneumaticam
 actu dari est manifestum. Connexio
 Majoris est evidens: etenim sicut
 non Entis nulla est scientia, nullæ
 proprietates; ita vi contrariorum
 quicquid habet Entitatem eo ipso a-
 ptum est, ut in disciplina aliqua tra-
 datur & doceatur. Minoris pro-
 bationem pete ex hujus tractatus
 sectione III, Elenctica scilicet ubi Quæst.
 spiritus notitiam dari naturalem I.
 suffi-

12 PNEUMATICÆ *πνευματικῆς*
sufficientius ostendetur, & mo-
menta quæ in contrarium adferri
solent, quantum habeant roboris si-
gillatim expenduntur. Vel *Respectiva*
quæ quomodo detur inquit, quâ-
quæ Pneumaticam peculiarem à cœ-
teris omnibus distinctam esse disci-
plinam statuminatur. (1) Ex pecu-
liari, & distincto, quod habet disciplinari
objecto, quod est *spiritus* quâ talis, sic
infero :

I. Argu-
mentum,

*Ubicunq; datur objectum peculiare di-
sciplinare, ibi danda est peculiaris
pro tali objecto disciplina; sed in
Pneumatica datur peculiare obje-
ctum. &c.*

Major hujus syllogismi apud omnes
philosophos in confesso est; omne
enim scibile ad aliquam scientiam
referri debet, quoniam illa sunt *τὰ
πρὸς τὸ*, & inconueniens est aliquid
sciri posse, tamen in nulla scientia
expendi. Minorem probat disser-
tatio sequens:

Conce-

SECTIO I. THEOREMATICA 13

Conceptus realis, qui in nulla disciplina est principium, affectio vel modus contrahens constituit objectum disciplinae; Calovius.

Nool.
part.
gen. c. 5
ax. 3 &
6.

Ratio in propatulo est; si enim ad objectum aliquid revocari possit, siue per modum principij, siue affectionis, siue speciei aut modi contrahentis vel restrictioris, utiq; non opus esset peculiari disciplinâ sed circa illud objectum considerari tum posset ac deberet, tanquam in propriâ sede.

Atqui spiritus quæ talis in nulla disciplina est principium, affectio, vel species aut modus contrahens.

Quod patet; principium quidem est Deus rerum omnium, atq; ita etiam in Physicis ut principium vel causa spectari potest. Principium operandi est anima rationalis, & forma hominis, adeoq; internum principium constitutivum ejusdem; sed spiritus, quæ præscindit à finito & infinito,

14 PNEUMATICA περ θεωρίας
 nito, à Deo, angelis & anima rationali,
 nuspiam & in nulla disciplina est
 principium, multò minus affectio
 nec etiam species. Quoniam in
 Metaphysicis non est species Entis
 quà Ens est, in Physicis vero cor-
 pus, quod ἀντιδιηρημένως oppo-
 nitur spiritui, consideretur, nec de-
 niquè ad cœteras nullo modo refer-
 ri possit. Adde, quod Deus etiam
 non solum sub respectiva principij
 notione, sed etiam ratione quiddi-
 tatis & attributorum suorum consi-
 derari possit, quodq; anima ratio-
 nalis non tantum ut unita cum cor-
 pore naturali, sed etiam extra unio-
 nem in statu separationis spectari
 possit: qua ratione eadem in Phys-
 fica sedem non habet. Relinquitur
 itaq; ex hac ratiocinatione,

Quod spiritus qua talis, seu substantia
 spiritualis, constituat objectum disci-
 plinae peculiaris. ὅπερ ἔδειξαι.
 (2) Ex diverso ab alijs consi-
 derando

SECTIO I. THEOREMATICA 15
derandi modo & actu, ita argu-
mentor :

Quaecunq; scientia diverso ab alijs con- II. dum
siderandi modo & actu objectum Argu-
suum attingit, illa utique ab alijs est men-
distincta; sed Pneumatica talis est. E. tum.

Major sua luce radiat, nec difficilis
probatu minor; indagat enim
attributa spiritus, ejusque modos
Pneumatica, in quantum ejus co-
gnitio lumine naturæ haberi po-
test. (3) Ex oppposita specie substantia
hunc in modum colligo :

Si substantia corporea vel contempla- III. m
tio corporum naturalium requirit Argu-
peculiarem, & distinctam discipli- men-
nam utiq; multò magis substantia spi- tum.
ritualis & immaterialis; sed verum
antecedens. E. & conseq.

Conseq. probatur, nam quibus de
causis Physica peculiaris constitui-
tur disciplina, ex jisdem etiam ad-
mittenda erit Pneumatica; Et si id
inest, quod minus inesse videtur,
etiam

etiam id inerit, quod magis videtur inesse: nam quanto præstantior & nobilior est cognitio spirituum, tantò majori jure eorum peculiaris instituenda tractatio. Igitur cum Physica sibi vendicet contemplationem corporum naturalium, utiq; etiam substantiæ spirituales, tanquam infinitis parasangis eadem excedentes, peculiarem sibi asserent in Philosophia disciplinam & à cæteris omnibus distinctam, quod nisi fiat, sed spiritualis substantiæ nulla tractatione instituta, descensus fieret ad cognitionem corporum naturalium, ambitus disciplinarum Philosophicarum non esset integer, (4) *Ex ipsa rerum Magistra Experientia*, quâ illam à viris excellentissimis, quorum nomina thesis sequens exhibet, statum natam & conscriptam reperire licet. Præcipuè verò Excell. D. Carolus in ea vindicanda omnibus ferè facem prætulit, quamvis ante eum

SECTIO I. THEOREMATICA 17
cum peculiari systemate comprehensam fuisse nemo, cui cum literis arctior est consuetudo, ignoret. Hæc ad ὀνοματολογίαν seu *subjectum* προ-
positionis definitivæ. γμα.

§ 2. Ventilanda venit (II) προ-
ματολογία, *predicatum* hujus προ-
positionis, ubi evolvendus (a) con- Genus
ceptus genericus seu convenientiæ,
qui est scientia. Quoniam qui-
narium habituum Aristotelicorum lib. 6.
Ethic.
c. 3.
numerus, si de Philosophicis pro-
priè ita dictis intelligatur suffici-
entem esse, dudum sit evictum, i-
deoq; ex eodem numero sibi genus
vendicabit Pneumatica, quam ex
circulo Philosophico esse superius
est ostensum; quod verò nec in-
telligentia, nec sapientia nec pru-
dentia, nec ars ejus legitimum sit
genus, facilimè cordatior quisq; a-
nimadvertet. E. (1) *Ex remotione* I Ratio
reliquorum, relinquitur scientiam
constituere legitimum Pneumaticæ

B

Genus

Genus, quod ipsum ulterius & firmitus
statuatur (2) *Ex definitione scientiæ:*

2 Ratio *Omnis habitus principalis theoreticus ex
principijs demonstrativis conclusiones
deducens certas & infallibiles est scientia; at Pneumatica est talis habitus. E.*

Propositio major, procedit à definitione ad definitum; ut tamen rectius intelligatur, tenendum: scientiam hic loci non notare rigidæ Demonstrationis effectum, sed omnem omninò habitum theoreticum conclusionum de objecto determinato & certo formatarum, siue probationes omnes sint apodicticæ, siue quædam analogicæ, modo necessariae omnes & ex necessarijs principijs sint deductæ. Et hinc est, quod non tantum *Physica & Matheſis*, sed etiam *Metaphysica & Pneumatica* optimo jure ad scientiam referri possint; est namq; scientia analogum quid, & Pneumaticæ rectè applicatur. Et licet ratione objectorū
scientia

Scientia una sit firma, certa & eadem, nihilominus gradus tamen recipere potest, siquidem est qualitas; imò etiam ratione *subjectorum in quibus est*, scientiam esse perfectiorem ac imperfectiorem in confesso est. Minor propositio est bimembris, quorum utrumq; breviter, solidè tamen firmatur. I.^m hac illatione:

Quicumq; habitus non est determinatus ut inserviat alijs, sed in se suam habet dignitatem, ille est principalis; at Pneumatica est talis habitus, E.

Major propositio vi definitionis vera est; Minor ex fine constat; qui non ex arbitrio docentis aut discantis, sed ex natura disciplina æstimandus.

II. dum membrum tali argumentatione.

Qui habitus in nuda consistit contemplatione, ille est theoreticus; at Pneumatica id facit E.

Major vicissim est illustris: habitus

20 PNEUMATICÆ προθεωρία
enim theoreticus est, qui in rerum
necessariarum speculatione occupa-
tatur, & τὸ sciire saltē intendens
ad operationem non progreditur.
Minor parit̃r est evidens ex objecto
quod est spiritus, quatenus lumi-
ne naturæ cognosci potest.

3. Ratio (3) Ex scientia requisitis genuinis:
*Cuiusq; habitui genuina scientiæ
requisita competunt, is est reverà sci-
entia; at Pneumaticæ competunt. E.*

Jam Major est extra controver-
siam: scientiæ autem requisita sunt
potissimum tria. (α) subjectum quod
debet esse non (1) singulare; sed u-
niversale: non (2) mutabile & cor-
ruptibile; sed necessarium & immu-
tabile: (3) certum & determinatum:
(4) continebit sub se species vel
modos contrahentes, minus scilicet
abstractos & expressiores. (β) At-
tributum vel affectio, & hæc iterum
(1) subjecto insit, (2) cum eo reci-
procetur, & essentialē habeat ne-
cessarium

1. Re-
quisi-
tum.

2. Re-
quisi-
tum

xum cum subiecto, siue eo posteri-
us sit conceptu, siue re. (3) Quod
rationem præsupponat se priorem
per quam probetur inesse subiecto,
siue ea causalis sit, siue non. (2)

Principium seu causa; hæc enim cum
subiecto & affectione cohæreat.

3. Res
quisi-
tum.

Duplex autem hic habetur principi-
um, alterum ipsius subiecti, quod
non semper, sed interdum saltè
datur: alterum affectionis, quod af-
fectionem inesse subiecto demon-
strat, tale in omni scientia adesse
debet. De hisce autem scientiæ

requisitis elegantèr Heineccius :
scientia, inquit, gradus suos recipit, sci-
entiam enim cum dicimus, non tam stri-
ctè singula requisita superius proposita in
qualibet conclusione obtinere possumus,
modò ad hunc communem tendant finem,
et scire nimirum, atq; objectum tractent
reale, in quo finis sit ipsa scientia non a-
ctio aut effectio aut quod propter aliud ad-
discatur & notiones secundas pertractet.

in disp.
17 Hes
xil. th.
17.

lib. 6.
Ethic.
c. 3.

Huic non absimile est quod dicit Aristoteles de scientia, quæ ejus sit indoles: ἔπειδ' ἡμὴ μὲν ἔν τ' ἐστὶν, ἐν τεύθειν φά. νεργον, εἰ δ' εἴ ἀκροβολογέσθαι, καὶ μὴ ἀκολαθεῖν ταῖς ὁμοιοτήσι. Hæc ad majorem. Minor probatur: quia competunt Pneumaticæ (α) *subjectum*, spiritus sz quod (1) non est singulare; sed universale: non (2) mutabile & corruptibile; sed necessarium & immutabile: (3) certum & determinatum. (4) continet sub se, non quidem species propriè ita dictas, sed modos contrahentes seu limitatiores, quales sunt Deus, angeli & anima rationalis. (β) *attributa seu affectiones*, quæ γενικῶς considerata dicuntur conceptus consequentes primum conceptum spiritus quidditativum; sed illum quomodo consequantur ac denominent, in parte Generali ipsius θεωρίας exponendum. (γ) *Principium* seu ratio prior de subiecto attributum evincens; estquæ partim natura
seu

SECTIO I. THEOREMATICA 23

seu essentia spiritus, partim affectio
immediata &c. Ex quibus confit

Pneumaticam per scientiam rectè defi-
niri; quod volvi laxum. (II) Con-
ceptus differentie, desumitur ab ob-
jecto quod est spiritus. Ubi notan-

II. Diffe-
rentia,

da (1) origo vocis; dicitur illa Lati-
nis à spirando, quæ etiam ratio no-
minis est apud Græcos, quibus πνεύ-
μα descendit à πνέω, & Ebræos qui
ruach nominant à ravach, respira-
vit. (2) Æquivocatio, quæ, ante-

I. Ety-
molo-
gia.

2. Æqui-
vocatio

quam ulterius progrediari, neces-
sario est indigenda & explananda
ne mentem nostram distrahat: ob-
jectum namquè debet esse unum
& rem certam significare. Tenen-
dum itaq; vocem spiritus esse ἐκ τῶν
πολλαχῶς λεγόμενων; & omissis
significationibus Theologicis & Bi-
blicis, quas edocent Theologi, à Phi-
losophis & præcipue Physicis accipi-
tur (1) pro respiratione & anhelitu,
qua significatione spiritus lenis &

24 PNEUMATICA πνευματικά
 asper dicitur apud Græcos. (2) pro
 corpore subtili, quod per respira-
 tionem ex ore educitur. (3) Pro
 ventis qui Aristoteli πνέματα di-
 cuntur ut & apud Johannem: τὸ
 πνεῦμα ὅπερ θέλει, πνέει; (4) Pro
 corpore tenuissimo in animantibus
 perpetuò mobili, ex sanguine &
 vapore genito, facultatum animæ
 vehiculo, describente Andr. Lau-
 rent. Estq; triplex, naturalis, vitalis
 & animalis, de quibus Physici. (5)
 Pro purioribus formis corporum
 à materia crassiori extractis, quo
 sensu dicitur spiritus vini, salis,
 sulphuris, vitrioli &c. (6) Pro fla-
 tibus præternaturalibus, ructibus
 ventris &c. (7) Pro anima & vita
 in bestiis & plantis. (8) Pro spiri-
 tu Platónico, qui medium sit unio-
 nis animæ cum corpore; cui figu-
 mento, non abimilis illorum opi-
 nio, qui præter animam & corpus,
 tertiam partem hominis spiritum
 cons

lib. de
 Mund.
 Joh 3.

L. 6. A.
 nat. q.
 22.

SECTIO I. THEOREMATICA 25

confinant. Talis fictitius est etiam ille spiritus, quem vocant universi; quæ acceptiones omnes, partim materiales & corporeos, partim fideos spiritus inferentes, alienæ exotericae impropriae & æquivocæ, hinc meritò proscribuntur. (9) Pro spiritu propriè sic dicto, hoc est substantia immateriali, corporis per se experte, quo sensu nullæ formæ physicae, præter animam rationalem dicuntur immateriales sive spirituales: cæteræ enim etiam natura sua distinctæ, sine materia subsistere nequeunt, quæ acceptio hujus est loci. Cum vero solus Deus dicitur spiritus ut ait Damascenus: *Solus Deus est incorporeus per naturam alia autem esse posse incorporea per indulgentiam & gratiam*, fit hoc κατ' ἐξοχήν & per ἀντονομασίαν, quia Deus est spiritus planè μονότρεπος, & ἀτρεπτος, & propterea nobilissima objecti portio meritò dicitur.

Dam.
lib. 2.
de or.
rhod.
fide,

§. 2. Objectum itaq; Pneumaticæ *adequatum* & totale est *spiritus* quā *analogicè* communis Deo, angelis & animæ rationali, objectum verò *perfectionis* est Deus. Ubi observandum, spiritum non quoad omnia, quæ de ipso sciri possunt quocunq; pacto; sed tantum quoad ea, quæ lumine naturæ de spiritu cognosci queunt hic spectandum esse: Quia alioquin confunderentur diversæ disciplinæ, quandoquidem consideratio spiritus infiniti, quoad ea quæ in S. Sacra revelata de eodem sunt; ut & eorum, quæ de spiritibus finitis, angelis & anima rationali, nonnisi è scripturis constant ad Theologiam pertineat, non verò ad Philosophiam; imò si ea omnia quæ de Deo scriptura sacra revelat, huc revocanda essent ad præsens objectum; præcipua sua doctrina privaretur Theologia: quippe quæ potissimum cognitione Dei
absol.

SECTIO I. THEOREMATICA 27

absolvitur, verba sunt Dn. D. Calo-
vij. Tantum de *Definitione*, nunc ad
investigationem *causarum*; quoniam
verò causas internas formam scili-
cet & materiam propriè ita dictas
non habet Pneumatica, nisi per an-
alogiam quis vocet *objectum mater-*
riam, quæ aliàs circa quam dicitur,
de qua jam modo actum, *formam*
autem dispositionem preceptorum, Pneu-
maticæ debitam; quia has ut omnes,
ita solæ substantiæ materiales ha-
bent: ideoq; rectà ad causas externas.

Horist.
c. II.
theor.
III.

THESIS III.

Causa efficiens Pneumati-
cæ prima est Deus ter opt.
maximus. Secunda sunt Phi-
losophi veteres & recentiores.

Causæ.

Ex Deo.

§ I. Deus in secula benedictus, à
quo omnis sapientia petenda est, & ex cu-
jus ore egreditur cognitio & intelligentia,
sicut

Jac. 1:5
Prov. 2:6

sicut omnis eruditionis liberalis ita etiam nobilissimæ hujus de spiritibus scientiæ, prima origo & primus author est; quippe qui animis hominum non tantummodo appetitum sciendi insatiabilem primitus in se vit, sed etiam notitiam sui naturalem omnium hominū cordibus inculpsit, quod evidentissimè probat Apostolus, & se ipsum ἀμαρτυροῦν non reliquit, benefaciens, de cælo dans pluvias &c.

Rom. I
19.

Act. 14:

17.

§ 2. Inter eos qui (i) ex Philosophis veteribus huic scientiæ operam locarunt, cum primis celebris est Mercurius ille Trismegistus, quem Græci ἐρμῆν ea de causa nominarunt, quod eos τὰ περὶ τὴν ἐρμηνείαν, i. e. rationem, animi sensa explicandi docuisset, τοῖς μέγιστοι dictus est, vel quod tria maxima munera, scilicet sacerdotis, Regis & Prophetæ obierit, ut vult Marsilius Ficinus vel quod fuerit homo undiquaque admirabilis & maximè eruditus ceu

Diod.
sic lib.

I.

Mar.
Ficin.
in con-
viv.
Plat.

ma vult

mavult Lactantius, à quo non mul-
 tum abest Nazianzenus qui eum ap-
 pellat *τρεῖς ἄγιστοι*. Hic quā vixe-
 rit ætate, authores non satis conve-
 niunt. Nonnulli ante Mosen vi-
 xisse putant; alij verò, utpote Au-
 gustinus, Mosen Trismegisto anti-
 quiolem fuisse tradunt; sed Artaba-
 nus ille cujus meminit Marfil. Fi-
 cius hunc Mercurium eundem cum
 Mose fuisse existimat. Jamblichus re-
 fert hunc Mercurium scripsisse volu-
 mina viginti quinque millia; alius tri-
 ginta sex millia, quingenta & viginti
 quinque. Casaubon⁹ librum qui sub no-
 mine Trismegisti ab aliquot seculis
 cæpit circumferri, putat esse *ψευδὲς*
πρὸς ἄλλους. Existimandum tamen pro-
 figmento haberi non posse, quæ to-
 tius ferè gravioris antiquitatis ore
 celebrantur. Consulantur super hac
 re Plato, Cicero, Diodorus Siculus,
 Jamblichus Eusebius &c. Hunc in-
 quam Hermetem seu Mercurium

autho

 Lib. I.
 Inst. c.
 6.

 Aug. l.
 18. de
 Civ. Dei.
 Deic.

39.

Lib. de

Rel.

Chris.

c. 26.

Euseb.

lib. 9.

prepar.

c. 41.

sub si-

nem

l. 1. de

Myster

Exerc.

I. ad

app. A-

nal.

Plat. in

Phæ-

dro &

Philo-

bo.

Cic. lib

de na-

tura D.

Diod. Sicul. lib. 1. Jamblich. lib. 1. de Myster. Euseb. lib. 9. præpar. Lib. 8. de C. D. c. 5. & alibi. lib. de Anima c. 2.

authorem Theologiæ Ægyptiæ existisse, & eandem in formam doctrinæ reduxisse perhibent. In Græcia celebris Theologiæ naturalis Doctor fuit *Plato*, quem Augustinus hoc nomine valdè commendat. Ideoq; *Divini* cognomen obtinuit, hunc à Trismegisto multa eorum hausisse quæ senserit de Deo existimant B. Augustinus ut & Tertullianus; huic adjiciendus *Aristoteles*, qui non minus ob divinarum rerum contemplationem, *Divini* nomen promeritus est. Sanè non exigua hujus argumenti monumenta ejus supersunt, ut apparet ex lib. 12. *Metaph.* ubi agit de substantijs separatis de primo omnium rerum principio; addatur liber de *Mundo*, qui vulgò *Aristotelis* etiam esse dicitur. Unde disciplina hujus antiquitas elucescit. (II) Ex Recentioribus qui Pneumaticen uberius, feliciusq; excolere sunt *Suarezius. D. Iacob. Mart.*

Chri-

SECTIO I. THEOREMATICA 31

Christoph. Scheiblerus & plures qui eam in Metaphysica tradiderunt; seorsim verò & in peculiari systemate compend. Pneumat. concinnarunt. *D. Ioh. Scharffius, D. Stephanus Klotz, Zeisoldus Kormannus & Alstedius.* Quorum omnium lucubrationes Pneumaticæ, sicut in publicum exierunt, optandum ut prope diem in nostras quoq; perveniant manus; sic equidem fieri sperarem, ut hæc scientia quemadmodum & reliquæ, suos inveniret cultores & incrementa caperet maxima; quoniam si objecti dignitatem spectes, tantum inter cœteras caput effert, *Quantum lenta solent inter viburna cupressi.*

Virg.
Eccl. I.

THESIS IV.

Partes Pneumaticæ sunt duæ: *Divisio*
Generalis, quæ considerat spiritus naturam & attributa seu proprietates in genere; & specia-

23 PNEUMATICÆ πνευματικῆς
specialis, quæ modos exhibet
limitatiores vel quasi species
spiritum infinitum videlicet
Deum & spiritus finitos, an-
gelum scilicet & animam ra-
tionalem.

Ἐκθεσις.

I. Fun-
damentum
divisio-
nis.

Notandum hic 1. *Fundamentum*
& ratio divisionis, quæ est objecti
Pneumaticæ *habitus*, pro cuius du-
plici consideratione hæc efficitur
divisio; aut enim spiritus spectatur
generalitèr: aut specialitèr. Genera-
litèr; perpendendo nempe gene-
ratam naturam spirituum & attribu-
ta seu affectiones, quæ de omnibus
spiritibus κατ' ὀνόμαζον tamen
verificantur in modis suis specifi-
cis, quando contractio fit ad quasi
species vel modos limitatiores, ut
sunt *Deus angeli & anima rationalis*.
Prior illa pars appellatur etiam com-
munis, eò quod agat de ijs quæ
spiritui

spiritui infinito & finito sunt communia; pars vero posterior aliàs dicitur propria, quia singulatim & in particulari spirituum naturam expendit, & consideratione Dei, unde Theologia naturalis, Θεωρία angelorum, unde ἀγγελολογία, & contemplatione animæ intelligentis unde ψυχολογία exsurgit, Pneumaticam absolvit.

(2) *Divisionis habitudo.* Non est (α) generis univoci in species propriè dictas, modi quippe spiritus contractiores species propriè dici nequeunt. Neq; est (β) totius essentialis in partes essentielles strictè dictas; Physica namq; hæc est divisio, rerum Physicarum; Sed (γ) est divisio totius integralis & quidem analogi in partes intensivas & analogas, quatenus hic deprehenditur prioritas & posterioritas, aliudquè per prius participet de spiritu, aliud verò per posterius. Habitudo.

C bus

34 PNEUMATICE *πνευματικῆς*
bus observatis, non prohibet par-
tes has vocare species per analo-
giam, vel quasi species.

SECTIO II. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ

Pneumatica est disciplina
necessaria & utilis.

Necessitas
1845

Necessitatis, *qua nihil est fortius di-
cente Lipsio, nunquam non habenda est
ratio*: huic parere sapientis sem-
per est habitum, cum hac itaq; pu-
gnant, Pneumaticæ necessitatem
qui habent insuper. Ignorant cer-
tè isti intellectus qualitatem, qui
cum omnia scire naturalitè desi-
deret, præ imbecillitate capit pau-
cissima, patet itaq; *Necessitas* (α) ab
intellectus nostri conditione. Ecquis
Christianorum est nescius per la-
psum, hominem imaginem Dei i-
visse deperditum, inq; ejus locum
& mentis & voluntatis attraxisse
imperfectiones. Mentis autem ut
tollatur quodammodò defectus,
non parum cum alijs scientijs juvat

I. ab
intellectus
nostri
condi-
tione

Pneus

Pneumatica, quæ, quid substantia spiritualis sit & quatenus lumine naturæ cognosci potest, distinctè & adæquatè proponit. (β) *à conditione objecti*: spiritus non modo res scibilis, sed & primarium humanæ notitiæ est objectum. Si verò tanto feramur nisu in cognitionem rerum materialium & caducarum, & eæ certam in Philosophia rationē necessitatis sedem merentur; utiq; multo magis necessaria est doctrina spiritus, à quo corpora tum in essendo tum in agendo dependent. Quæ cognitio homini magis necessaria, quam animæ suæ, per quam est formalitèr, per quam vult, intelligit & cuncta pro lubitu operatur? Intelligentiæ verò maximoperè veniunt considerandæ, quippe quæ tot eximiorum operum causæ existant; sint naturæ tam excellentes, & in nulla alia disciplina Phi-

2. ab
objecti
condi-
sione

36 PNEUMATICA *πνευματικά*
loſophica expendantur. Spiritum
inſinitum verò qui author eſt o-
mnium rerum, prima cauſa & pri-
mus motor, qui omni ſtudio to-
taq; mente ſcire non allaboret,
non tantum in leges neceſſitatis,
ſed etiam pietatis quam maximè
peccaret; quoniam igitur omnes
partes objecti Pneumaticæ ſcitu
ſunt apprimè neceſſariæ, hanc i-
pſam talem omninò eſſe ſatis ſu-
perq; patet.

Utilitas
triplex

Inſtit.
Theo-
log.
part. alt
p. ſi. &
ſeq.

I. Pæ-
dago-
gica.

§. 2. *Utilitatem* ſequentia edo-
cent, inprimis autem utilitas Theo-
logiæ naturalis, probanda, quæ
potiſſima pars eſt. *Eſt ea triplex*,
obſervante Dn. Doctore Calovio:
(1) *Pædagogica*, ad inquirendum ve-
rum Deum, quem liber naturæ in
nullo non diſtulat loco; & hoc u-
nicum eſt medium convincendi
& refutandi, cum atheos Deum
externè negantes, tum gentiles,
aliq; verum Deum ignorantes.

III

Illi enim non modo scripturam sa-
 cram Dei verbum esse stolidè infi-
 ciantur, sed etiam planè negant
 Deum esse, quos quidem ex libro
 scripturæ potentissimè vinci dubi-
 um non est; at si neq; legere, ne-
 què audire verbum Dei velint, &
 libro naturæ sunt convincendi de
 vera Dei notitia, ut reddantur ἀ-
 ναπολόγητοι, argumentis ductis
 partim à notionibus communibus
 naturalibus, partim ex inspectione
 creaturarum, ubi potissima est pro-
 batio per viam causalitatis ab ef-
 fectu ad causam, ab operibus ad
 opificem, præeunte nobis metho-
 dum scripturæ sacræ, quam obser-
 vasse deprehendimus omnes, qui-
 bus cum atheis res fuerat. *Quan-*
doquidem Deus natura incorporeus, ut
dicitur in Actis Apost. citato loco, quasi
contrectandum se præbuerit in rebus as-
pectabilibus, & conditor velut palpari
possit ex jū qua condidit, & cum primis

Rom. 1.

20

Job. 38

& 39.

Act. 14

17. c. 17.

22. Rō.

1: 19. 20

38 PNEUMATICA πνευματικά
 ē generis humani productione, &
 terræ universæ in habitationem
 concessione, ē temporum deter-
 minatione, ē limitum & periodo-
 rum, regnorum & Politiarum de-
 finitione, quæ omnia supremum
 rerum omnium Dominum & prin-
 cipium omnium τὸ ὄντων ὅν. cla-
 moso silentio produnt, & reapse
 omnibus contrectandum exhi-
 bent, non contactu corporis, sed
 apprehensione mentis, ut omnes qua-
 rant Dominum, si forte palpando eum
 inveniant.

II. Didactica (2) Didactica, quod ad explicatio-
 nem & illustrationem scripturæ fa-
 ciat, si sobriè adhibeatur, in ijs sci-
 licet quæ de natura attributis & a-
 ctionibus Dei traduntur in scri-
 pturis, quatenus ad ea penetrat ra-
 tio, in Pneumaticis ceu propria se-
 de explicat; hujus enim est ea quæ
 ratione duce, de Deo cognosci que-
 unt indagare, falsasq; Philosopho-
 rum

rām de Deo opiniones ē Philoso-
 phia quousq; lumen naturæ ascen-
 dere valet confutare. Hic tamen
 cavendum, ne Scholasticis subti-
 litatibus intricatus, immenso Di-
 vinitatis oceano, exiguam ratio-
 nis suæ ratem quis committat, &
 abdita rimari satagat, memor e-
 gregij Simonidis responsi, quod
 narrat Cicero, de quo cum Hiero Ty-
 rannus quæsiuisset, quid & qualis sit
 Deus, deliberandi causa sibi unum diem
 postulavit, cum idem ab eo postridiē
 quæreret, biduum petivit. Cum sapi-
 us duplicaret numerum dierum, admi-
 ransq; Hiero, quæreret, cur ita faceret;
 quia quanto inquit diutius considero, tan-
 to mihi res videtur obscurior.

Cic. lib.
 I. de na-
 tura
 Deor-
 um

(3) *Pædeutica*, facit enim notitia
 Dei naturalis, non solum ad agni-
 tionem, sed & celebrationem Dei,
 teste Davide. Præscribit lex na-
 turæ quædam non minus de cultu
 Dei, quam de amore proximi, ex

III. Pæ-
 deutica

Ps. 19. 1.

Rom. 2
 13

40 PNEUMATICA *πνευματικά*
quâ profluxere constitutiones gen-
tilium de cultu divino, utpote jux-
ta Pittacum: *πρὸ πάντων σέβει τὸ*
θεῖον, quod numen, pura, integra
& mente & voce sit venerandum,
secundum Ciceronem. De jura-
mentis votisq; sanctè servandis red-
dendisq; in LL. 12 Tab. Considera-
tioni autem Angelorum, præter-
quam quod Saducæorum refutet
errores, utilitatem conciliat maxi-
mam insignis jucunditas, quam ex
accuratiori mentium istarum con-
templatione percipimus, tum ut
discamus malignis & impuris spiri-
tibus masculè resistere, & ab eo-
rum consortio abhorrere. Ani-
mæ rationalis contemplatio non
potest non esse utilissima, quæ no-
bis præstantiam ejusdem demon-
strat, quæ se ipsam quoq; contem-
plari potis, angelis similem esse in-
telligit, se ipsam intuetur, faculta-
tes suas, status & immortalitatem
admi-

Lib. II.
de na-
tura
Deor-
um.

SECTIO II. AXIOMATICA 41

admiratur maximè. Est deniq; totius Pneumaticæ studium præcipuè studioso Theologiæ utilissimum, siquidem cognitio spirituum naturalis, cognitioni eorundem revelatæ subordinatur; cujus semina si benè jecerit, feliciorum in hac messem habebit. Hinc magnus Ecclesiæ Doctor Basilus, à Gregorio Nysseno ambidexter appellatur, quod Theologiam naturalem cum revelata diligenter conjunxerit.

Orat.
in ejus
laudem
habita

AXIOMA II.

Pneumaticæ nobilitas, præstantia, dignitas & jucunditas est maxima.

De nobilitate, præstantia & dignitate disciplinarum cum agimus eam præcipuè ex *dignitate objecti & utilitate disciplinae* censemus, idq; non sine ratione: nam sicut artes, quæ circa metalla puriora & perfectio-

C s ra ela-

ra elaboranda sunt occupatae, materiae illius intuitu, imperfectiores & impurioresexcedentis, potiores haberi volunt; ita etiam habitus disciplinares, qui nobilissima Entia contemplantur & tradunt, ab illis qui minus nobilium & materiatorum Entium speculationi addicti sunt, secerni volunt, & præ illis scientijs, quæ rerum caducarum notitia animum informant peculiari nobilitatis titulo meritò donandi: objectorum enim respectu habitus disciplinares non tantum constituuntur & distinguuntur ut superius sat superq; demonstratum; sed etiam in certo dignitatis & præstantiæ gradu locantur; at objecto Pneumaticæ quid nobilius? quid dignius? quid præstantius? agit enim de Deo opt. Max. spiritu præeminentissimo; ut & angelis ac anima intelligente creaturis nobilissimis, quarum vel quantacun-

Sect. I.
Theor.
rem.

SECTIO II. AXIOMATICA 43

racunq; cognitio non potest non
 esse longè comendatissima. Ex qui-
 bus apparet quoq; hujus disciplinæ
 jucunditas, quam hic præscripsi ex-
 ponendam: Divina contemplari
 suavissimum & verum animi pabu-
 lum est, unde Philos. ait: *Res illas* lib. 1. de
part. 2.
nim. c.
5.
*superiores tametsi leviter attingere pos-
 simus, tamen ob ejus generis Excellen-
 tiam amplius oblectamur, quam si hæc
 nobis juncta omnia teneamus.*

AXIOMA III.

Pneumatica occupatur cir-
 ca difficilima.

Probatum quia objectum Pneu-
 maticæ sensibus est remotissimum,
 hinc non facile, sed difficile est:
 Sentire enim & humilis & plebe-
 jus potest; res autem sensibus non
 expositas pensitare, hominis dun-
 taxat est subtilis ingenij claritudi-
 ne insignis. Sic non sensibus spi-
 ritum atq; ejus affectiones hauri-
 mus, sed subtilissima indagine, fo-
 brig

44 PNEUMATICA *αἰθερῶν*
 bria tamen à sapiente eruuntur,
 quod operosum profecto negoti-
 um, & horridis invidiæ dentibus
 cumprimis obnoxium. Divina sunt
 quæ hic meditanda. *Divinitatis aus-*
tem ratio similima est fluvio è summo
in prorum præcipiti rapacitate curren-
ti, ideoq; minus nitenites celeri veloci-
tate præterit, monet Trismegistus.
 Sapientes Ægyptij, divini sermo-
 nis difficultatem expressuri, Har-
 pocratem pueri specie, qui nec
 dum verba formare aut fari posset
 & annulo insuper os obsignaret
 effingebant ut testatur Plutarchus;
 quo ipso nostram in rebus divinis
 infantilem ignorantiam adumbra-
 bant: Harpocrates enim sermonum
 qui de Deo & divinis rebus habe-
 ri poterant, præfectus putabatur,
 qui puerili sua specie, ac infantili,
 nec non obsignato ore pueriles no-
 stros, rudes ac informes in divinis
 animos ad illa capienda imperfe-
 ctos,

Cap. I.

Aselep.

Lib. des

Ilfide,

num.

35.

SECTIO II. AXIOMATICA 45

ctos, & ad dicenda illa prorsus c-
lingves & mutos, innuebat. Hæc
tamen difficultas neminem abster-
rebit ab attentiori spiritualis natu-
ræ consideratione, quin potius sti-
mulus sit in diligentiorẽ ejusdem
meditationem quoad fieri licebit,
tenendumq; monitum Philosophi:

μᾶλλον γὰρ ἀγαπῶμεν ἔχοντες ἢ
μὴ εἰς ῥαδίως λαβῶν.
lib. 3.
Top. c.
2.

AXIOMA IV.

Quicquid de spiritu ex lu-
mine naturæ non potest co-
gnosci, illud non est Pneuma-
ticæ considerationis.

Quemadmodum distincta sunt
principia *lumen natura*, & *lumen res*
velatum; ita etiam distincti ex jis-
dem oriuntur habitus, qui temerè
non confundendi; quod ipsum hoc
indigitat axioma, cujus veritas pa-
tet ex *definitione* Pneumaticæ, quæ
est scientia de spiritibus, quatenus
eorum

(Prob.
Axiom.)

eorum natura & proprietates ex lumine naturæ possunt cognosci.

Quod si jam Pneumatica ea sibi præsumeret pertractanda, quæ ratio nullatenus indagare potest, sed solius scripturæ S. lumine pateſcunt, maximam εἰς ἀλλοτρίαν μεταβάσιν committeret. Non tamen ita

Limitas
tio.

maxima hæc est accipienda, ut Pneumatico, pro re nata in subsidium suæ sententiæ vocare non liceat testimonium divinum, & aliquando allegare scripturam sacram: nam non minus illi quam cæteris curæ erit illud Salvatoris:

Joh. 5:
39.

ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς; cuius servans ductum circa plurima inania deliramenta, quibus S. Scripturæ veritati vis inferitur, feliciter se explicat. Hic proinde maximè locum

Inst.
Phyf.
Tract.

habent verba viri è republica literaria optimè meriti, p. m. Joh.

Speerl. *Multa eaq. præclara è Scriptura sacra haurire potest Physicus* (Pneu-

mati-

SECTIO H. AXIOMATICA 47

maticus) *Physicus* (Pneumaticus) *Proem*
 inquam. Quis enim creatori de crea- *P. m. 14*
 turis proprium testimonium dicenti, sua-
 am non addat calculum? Neq; etiam
Physici (Pneumatici) est sacram ne-
 scire scripturam. Et locus à testimonio
Physico (Pneumatico) non denegabi-
 tur. Idem alibi: Scriptura sacra au- *Synops*
 tem disciplina non est, sed liber saltè. *Ehyf,*
 Hunc diurna nocturnaq; volvant manu, *proem*
 non Theologi modo, sed & Jurisconsultis *P. m. 54*
 Chronologi, Politici, *Physici*, (Pneu-
 matici) & alij Omnes ibi inveniunt
 succum & sanguinem.

SECTIO III. ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Problema I.

An Pneumatica sit distincta
 disciplina Philosophica?

S. 1. Perutile esse scire benè dubita- *lib. 3.*
 re, & perspectas habere difficultates, qui- *Met. II*
 bus id de quo quæritur est implicatum, *in prin*
 monet Aristoteles. Quo consilio,
 placuit de hac quæstione altius dis-
 quire.

quirere, siquidem de ea viri Doctissimi diversas & longè discrepantes fœvent sententias. Quæstionis

Quæst. duo hujus *duo* sunt *membra*. Prius, utrum
memb. de spiritibus peculiaris sit concedenda disciplina? Posterius, an illa sit Philosophica? Quorum illud in primis enodandum, deinceps ad hoc accessus fiet.

**Recensentur
variarum
opiniones.**

§. I. Circa prius hoc membrum plurimos invenies dissentientes, qui, licet cognitionem spirituum disciplinarem dari concedant, negant tamen peculiarem & distinctam constituendam esse; sed tractationem hanc referri volunt vel

I. op. I. *ad Metaphysicam*; ex quibus præcipui sunt, Suaretzius, Michael Zarnardus, Arriaga, Oviedo, Burgerfidius, Scheiblerus, Ebelius, Senguerdus, & qui his nuper accessit

II. op. Michael Vatsonius. vel II. *ad Physicam*; inter quos sunt Schegkii, Scribonius, Casmannus, Goclenius

Crusius

SECTIO III. ELENCTICA' 49

Crusius, citante Dn. D. Michaële Wendelero. vel III. *ad Theologiam* illam scilicet partem quæ naturalis dicitur; quibus favet dictus D. Wendelerus loco citato. Hoc nomine perstringit quoq; Vilhelmum Amesium Paulus Voëtius in Theol. Nat. IV. *Ab his omnibus dissentiunt illi, qui de spiritibus peculiarem urgent concedendam esse disciplinam, quam vocant Pneumaticam; ex quorum numero, præter viros insignitè doctos superius nominatos est quoq; Pererius ut apparet. Quibus suum addunt calculum D. Hornejus, & B.D. Jac. Mart. inquiens: Arbitratur ipsam doctrinam de Deo naturalem, peculiarem requirere scientiam, cum Metaphysici non sit de peculiaribus agere Entibus. Et certè non est de nihilo &c.*

Primam quod concernit opinionem, quoniam multis videtur plausibilis, in sequenti problemate peculiaritè est discutienda. De Secun.

Proo-
em.
Phil.
Pract.
9. 5.
3. op.

4. op.

Sect. I.
Th. 3. p
2. Lib.
1. de phi-
los. cap
7.
Disp
Eth.

proem
In par-
tit. Met
lib. 2.

Judici-
um de
prima,
Probl.
II.

D

da au-

De se-
cund.
op.1. ex di-
versita-
te obje-
cti2. ex di-
versita-
te prin-
cipio-
rum &
affect.3. ex di-
versit.
abstr.

da autem, quæ doctrinam de spiri-
tibus ad Physicam vult referendam
esse, facile est judicium. (α) Sicut
Physicæ & Pneumaticæ objecta,
tam quoad *materiale*, quam quoad
formale sunt diversissima: illius e-
nim objectum est *corpus naturale*,
quatenus tale; hujus vero *spiritus*
quæ talis; ita etiam toto distant
cælo hæ disciplinæ. (β) Hanc di-
versitatem objectorum, sequitur
diversitas principiorum & affectio-
num. Quis non videt longè diver-
sa esse principia, quibus affectio-
nes probat de suo subjecto Physi-
ca, quam quibus Pneumatica? Lon-
gè aliam etiam esse rationem affe-
ctionum objecti utriusq;? (γ) (*Ex*
sententia illorum qui diversitate abstrac-
tionis putant distingvi disciplinas) Di-
versus in his disciplinis abstrahen-
di modus reperitur. Physica enim
abstrahit à materia secundum *ra-*
tionem; Pneumatica verò secundum

rem

SECTIO III. ELENCTICA

rem. illa à materia tantum singulari seu signata, talesq; format conceptus, qui rebus solum materiatis conveniunt, non tamen individu-antibus v. g. contemplatur ignem &c. quatenus est corpus naturale, non verò hunc vel illum in individuo; hæc autem abstrahit ab omni materia, & immateriales sibi tantum vindicat conceptus, quæ abstractio aliàs dicitur secundum essentiam: quia est earum rerum, quæ materiam non saltem non supponunt, sed & planè respuunt. e. g. Deus, Angelus, Anima Rationalis, neq; ad esse, neq; ad subsistere materia indigent, sed illius plane sunt inñunes. *Tertiam* quod attinet, qua tractatio hæc cū Theologia con- jungitur; nec illa admittenda. Quia sic male confunditur lumen naturæ cujus proles est Pneumatica, & lumen gratiæ sive revelationis, cui or- tum debet Theologia. Siv. Theolo-

Pneu.
&
Theol.
diffes
runt
adjuns
tis pro
prijs.

&
modo
docen
di.

Judici
um de
quarta
sent.

Seçt. I.

gia intelligatur Naturalis, adhuc il
lam à Pneumatica differre ostendi
diversum utriusq; adjunctum proprium
hæc namq; est disciplina Philosophi
ca & speculativa: illa vero superioris
facultatis & non saltèm contempla
tiva, quia ad salutem obtinendam
quâ Theologia intendit, non suffici
nuda notitia; sed præterea requiri
tur assensus & fiducialis apprehen
sio, ut rectè docent Theologi. Ac
curatè etiam hic est distinguen
dum inter genus docendi *parano*
ticum & dogmaticum: ad illud magis
inclinat Pneumatica, utpote quæ
exactius inquit in naturam & pro
prietates spirituum, ad hoc vero
Theologia. Deniq; *ultimò*, illam
quod concernit opinionem, quæ
de spiritibus peculiaris & ab his o
mnibus distincta statuitur discipli
na; eam firmo stare talo, supra al
lata argumenta non ficulnea evin
cunt. Cui pondus etiam concilia
distin.

SECTIO III. ELENCTICA 53

distinctior doctrina: qui enim bene distinguit, bene docet, ut canon habet Philosophorum.

§. 3. Hæc ipsa sententia, licet omnem solidioris contradictionis ansam facile eludat; adversarum tamen partium defensores pro suis opinionibus stabiliendis sequentia argumenta in contrarium occinunt:

I. Quod adeo pauca sint ex lumine nature de spiritibus cognoscibilia. E. de his peculiaris non danda scientia, quæ alioquin foret imperfecta. I. obj.

II. Quod anima humana recte consideretur in Physicis. E. ubi una species ibi & alia consideranda. II. obj.

III. Quod spiritus non possit esse commune genus seu subjectum in aliqua scientia, (verba sunt Dn. D. Vendele- in Pros-
ri) qui postmodum dividatur in spiritum æm. in
infinitem qui est Deus, & finitum, Phil.
qui est angelus & anima hominis. Nam Pract.
inter finitum & infinitum nulla datur q. 5.
proportio, & Deus toto genere est alius

54 PNEUMATICA *πνευματικά*
à spiritus finito. Certè longè major est
convenientia inter angelum & corpus
physicum, quam inter angelum & Deum
&c. Et post pauca: Spiritus in gene-
re dictus proprietatesq; communes Deo
& creatis spiritibus tributa, quoad no-
men quidem sunt communes sed non
quoad rem &c. hinc tandem conclu-
dit, quod doctrina de Deo deberet ex-
plicari in Theologia Naturali, & sic in
distincta scientia: de angelo in angelò-
graphia etiam peculiari disciplina: de
anima in anthropologia. Ex allatis jam
tale potest colligi argumentum.
Quicumq; conceptus suis inferioribus non
est communis, nisi solùm quoad nomen,
is non potest esse commune genus seu sub-
jectum in aliqua disciplina; at conce-
ptus spiritus est talis &c. & per consequens
de spiritibus non est constituenda peculi-
aris disciplina. Et Major & Minor
hujus syllogismi habetur in verbis
allatis. Rationi huic multum tri-
buit, Excell. Dn. D. Wendelerus
adeò

SECTIO III. ELENCTICA 55

adeò ut relicta (ceu fatetur) quam quondam hac de re foverit sententia, nunc jis suum addat calculum, qui Pneumaticam distinctam aliquam disciplinam esse inficias eunt. Sed ad allata ordine respondendum.

R. ad I.

I.

Ad I. (1) Disciplinæ non ex quantitate æstimandæ, nec ob paucitatem præceptorum denegandæ; sed ubi datur ejusmodi conceptus objectivus, qui aptus est ad constituendum peculiare disciplinare objectum, danda etiam erit peculiaris & distincta disciplina (2) committitur in hoc argumento petitio principij: non enim adeò pauca sunt quæ de spiritibus ex lumine naturæ possunt cognosci, ceu testes sunt tractatus sat prolixi tum antiquiorum, qui doctrinam hanc alij alicui disciplinæ subjecere, tum recentiorum, qui peculiari systemate eam comprehenderunt. (3)

2. Resp.

56 PNEUMATICÆ *λογιστική*

3. Resp. Sciendum, quod nulla disciplina cum primum cœpit excoli eo momento fuerit perfectissima. *Omni-*

Cic. lib 5. de fin *um enim rerum principia parva sunt, sed suis progressionibus usa augentur.* Sic e. g. Metaphysica, Physica, Mathesis, non statim cum inventæ sunt, illam habuere perfectionem, quam deinceps virorum doctorum industriâ sunt consecutæ. Tamen sicut illæ propterea sua non sunt ejectæ statione; ita nec Pneumatica, quæ eodem cum illis fundamento est introducta. (4) Distingvendum inter considerationem Pneumaticæ *absolutam & respectivam*; in respectu ad S. Theologiam videri forte possit imperfectior & exilis; absolutè tamen & in se, quin habeat satis perfectionis æquè ac alia aliqua disciplina, non est ambigendum.

R. ad II

Ad II. Duplex animæ rationalis est consideratio, una absoluta, altera

SECTIO III. ELENCTICA 57

tera respectiva. Illa in terminis quidditativis; hæc in relatione ad corpus consistit. Illa Pneumatici hæc Physici est. Clariss. Dn. Sperling. Porro major allati argumenti ita corrigenda: Ubi una species *primò & per se* consideratur, ibi & altera consideranda, sed sic corrumpit minor.

Inst.
Phys.
lib. 9. c.
2. ad
præc. I.

Ad III. Fatendum hoc argumentum non omni prorsus carere difficultate, quam tamen sequens responsio tollet: nam minor hujus argumenti apertè veritati contradicit, quod ita demonstro:

R. ad
III.

I. *Quicquid suis inferioribus communikat etiam definitionem, illud non tantum secundum nomen jis est commune; atqui spiritus id facit. &c.*

I. Ratio

Major hujus syllogismi est extra controversiam. Minor etiam facile probatur ex definitione spiritus, quam tum spiritui infinito tum finito communem esse patebit. Et

D s

spiri-

spiritus finitus si non quoad rem comprehenderetur sub hoc conceptu communi, qui est spiritus, esset vel corpus vel nihil; quorum utrumq; absit ut quis dicat. Et concessio quod non sit genus propriè dictum respectu suorum inferiorum, neq; id semper est necesse: *Non enim omnia objecta habent sub se species*, sufficit interdum habere modos expressiores & minus abstractos, quales hic dari palàm est.

II. Rat.

2. *A quibus conceptus spiritus abstrahitur, illis etiam est communis; atqui à spiritu finito & infinito abstrahitur conceptus spiritus. E. illis etiam est communis. Sed de his pluribus infra.*

NOTA: *Hec intelligenda, non de communitate ex rei natura præcisè; sed de ea quæ conficitur per intellectum; ideo enim natura spiritus est communis, quia ab inferioribus est præcisa, quod si*
non

SECTIO III. ELENCTICA 59

non esset, neq. posset dici communis. Tantum de quæstionis membro priori.

§. 3. In posteriori quæritur, *an beneficio rationis, aliqua de spiritibus notitia haberi possit?* Ubi quoad statum controversiæ præsciendum, hic quæstionem esse (α) de notitia naturali, tam insita tam acquisita si de Deo vel anima rationali quæ-
ratur; sin de angelis, solum acquisitam intelligendam. (β) Non est hujus loci, probare existentiam notitiæ naturalis hujus vel illius spiritus in specie; sed tantum naturæ spiritualis in genere, quæ in unica specie vel individuo salvari potest. (γ) Consultò etiam omit-
titur illa anxietas, quam quidam adhibere solent, in demonstranda infallibilitèr angelorum ex lumine naturæ existentia: Siquidem opera hæc falsâ nititur hypothesi, quasi de illorum natura & attributis aliàs non possit in Pneumati-

II.
memb.

status
contro.

60 PNEUMATICÆ *πνευματικῆς*
ca, utpote scientia naturali quic-
quam tractari; cum nihil intersit,
unde habeatur cognita existentia
objecti disciplinaris, modo circa
illud fervetur debitus in scientijs
procedendi modus. Accedit, quod
Pneumatica sit ex disciplinis par-
ticularibus quæ suam non probant
existentiam, sed eam probatam a-
liunde assumere deberent. (δ) Non
nesciendum, duplicem esse tracta-
tionem philosophicam, aliam *di-*
rectam, juxta quam quod in disci-
plina tractandum, habere se debet
ad modum vel subjecti seu totalis
seu partialis, vel principij, vel af-
fectionis vel deniq; speciei aut mo-
di contrahentis; aliam *indirectam*,
qua in disciplinis exhibentur quæ-
dam per remotionem, quædam
occasionalitè & per digressionem,
quædam ob qualemcunq; necessi-
tatem, quædam exempli causa. De
illa, non de *bac*, impræsentiarum
contro-

SECTIO III. ELENCTICA 61
controvertitur. Quibus præsuppo-
sitis, firmitèr statuitur dari cogni-
tionem spirituum philosophicam
sive naturalem, tum vi argumen-
torum supra allatorum, tum ex se-
quentibus tribus :

Seçt. I.
Theor.
P. II. &
seq.

I. *Cujus existentia ex lumine ratio-
nis est demonstrabilis, illud est co-
gnoscibile Philosophicum; at existen-
tia spiritus est talis. E.*

I. Argu-
men-
tum,

Major est vera licet non reci-
proca. Minor probatur (α) ab o-
perationum & actuum spiritualium ve-
ritate, hoc modo :

*Si dantur certi quidam effectus spiri-
tuales, qui non possunt adscribi subs-
stantiæ alicui corporeæ, sequitur o-
mnino dari naturam aliquam spiri-
tualem; at prius est. E.*

Major roboratur canone philoso-
phico : *Effectus de sua restatur causa.*
Minorem probat ipsa experientia,
quâ docente scimus dari operatio-
nes immateriales, ceu sunt, *intelli-
gere*

62 PNEUMATICÆ *ὑπερθεωρία*
gere, cognoscere res varias distinctè,
cum *ὑποαίτησι* operari, velle &c. quos
omnes esse actus naturæ spiritua-
lis sic evincitur:

*Aut corpus intelligit, cognoscit, li-
berè operatur & vult, aut spiritus;
At non corpus. E. spiritus.*

Major est vera: quia medium non
datur. Minor quoq; est evidens,
quia nullum corpus quâ corpus his
operationibus producendis par est,
alioquin cœlum stella, lapis &c.
esset intelligens, quod *ἄτοπον*. (β)
Minor supra allati argumenti ex
ipsa rerum serie ita stabilitur:

*Si dantur Entia materialia & corru-
ptibilia, dantur etiam immateria-
lia & incorruptibilia. E.*

Ratio consequentiæ est: quia illa
ad hæc dicunt dependentiam. Et
quæ foret rerum series, si præter mate-
rialia non daretur immateriale quid,
ait Calov:

II. Ab inductione, ita infertur.

Horist.
c. 2. th.
II.
II. Ar-
gum:

Si

SECTIO III. ELENCTICA. 63

Si Deus, angeli & anima rationalis dantur ut naturalitèr cognoscibiles, datur etiam spiritus naturalitèr cognoscibilis; sed verum prius. E. & posterius.

Minor probatur per singula membra. Dari scilicet Deum ex creationis opere est manifestum; idq; naturalitèr quem sine dubio incorporeum esse dicis, adeoq; spiritum. Angelorum existentiam, proprii illorum testantur effectus in obsessis & abreptitijs conspicui, qui quoniam sæpè sint mali, illos à Deo non provenire certum est. Animam deniq; rationalem, quæ in homine multas excellentes producit operationes, & conditionem materialem longè excedit, quis ignoret?

III. *Ab ipsa experientia rerum magistra, quæ fatis superq; edocet, gentiles quoq; quandam habuisse spirituum cognitionem, non quidem*

III. Argumentum.

64 PNEUMATICÆ *πνευματικῆς*
dem ex luce scripturæ sacræ, quâ
destituebantur; sed ex lumine na-
turæ; ex quibus sententiæ suprapo-
sitæ veritas est manifesta. Argu-
menta contradicentium hæc sunt:

I. obj. I. *Quicquid captum humanum exces-
dit illud non spectat ad philosophi-
am, at cognitio spiritus captum hu-
manum excedit. E.*

II. obj. II. *Si longè exactior & magis suffi-
ciens est cognitio spirituum, quæ ex
S. Sacra hauritur, quam quæ ex
principijs philosophicis, sequitur hanc
esse planè frustraneam; at verum
anteced. E. & conseq.*

R. ad I. Resp. ad I. Distinguendo 1. inter
cognitionem spiritus naturalem,
& inter revelatam, seu supernatu-
ralem; de hac vera est minor, de illa
autem non. 2. Inter illud quod de
spiritibus naturæ est absconditum,
& id quod est manifestum; hoc, non
illud ad Philosophiam pertinet.

Ad II.

SECTIO III. ELENCTICA 65

Ad. II.^{dam} Negando 1. confe-
quentiam propositionis majoris;
licet enim cognitio spirituum phi-
losophica respectu ad eam quæ ex
S. Sacra habetur sit imperfectior,
sua tamen non caret utilitate, nec
ideo frustranea ut superius osten-
sum. 2. Distinguendum inter im-
perfectionem privativam & nega-
tivam; hæc non illa Pneumaticæ
tribuenda, quatenus scilicet ei tan-
ta non competit perfectio, ac ex
sacris haberi potest, neque ab illa
exigi debet: perficitur enim lumen
naturæ ex scriptura.

Sect. II.
Axiom.
mar.
2X. I.

Problema II.

An Pneumatica sit distincta
à Metaphysica? R.

§ 1. Difficilem veritati palmam
circa hanc quæstionem facere al-
laborant viri etiam magni nomi-
nis, tum antiquiores tum recentio-
res, summoperè contendentes

E

Pneu-

in Unio
ne Sap.
part. 3
Syn.
Phil.
cont.
Met. c.
6.

Pneumaticam ad Metaphysicam optimo jure esse referendam, illiusque objectum hujus duntaxat rationum seu partem esse; ex horum numero est dictus D. Michael Vatzonius inquit: *Pneumatica supervacanea est si ex merito & debito sapientia prima tractetur. Generalis de spiritu cognitio scientifica non datur, sed Mechanica & Physica partem doctrinae sibi vendicant, ut vero Deus vocatur spiritus, pertinet ejus tractatio ad sapientiam primam, quae unicè sibi vendicat nomen Theologia Naturalis.* His ille, alijs verbis alij quæsitum hoc negant. — Ast quam ex merito tractant illi Metaphysicam, qui Entis alicujus particularis, quale spiritus est, considerationem eidem immiscent, videt qui à præconcepta opinione liber est; quid enim *Enti determinata quidditatis commercij est cum Ente in abstractione summa* & quæ ei per se insunt? Quam congruenter etiam

jam veritati dicatur, de spiritu non dari cognitionem scientificam generalem, partim ex superioribus patuit, partim subsequens tractatio ad oculum ostendet. *Mechanica ut sibi hujus doctrine partem vendicet, equidem non fit verisimile. Ad id verò quod partem ad Physicam pertinere ait, in præcedenti problemate est responsum.*

§ 2. Pro affirmativa itaq; quæstionis invicta desumitur ratio i. *Ex diverso objecto formali, ante cujus tribunal hæ lites solent dijudicari, proinde sic argumentor:*

Quicquid notio Entis ut Ens non includit, illud non spectat ad Metaphysicam; sed spiritum non includit. Spiritus non est Metaph. considerationis.

Major in confesso est apud Metaphysicos. Minor etiam patebit: quia spiritus quemadmodum & corpus plura ac specialiora suo invol-

vunt conceptu, quam sub notione
Entis quatenus est objectum Me-
II. Rat. taphysicæ ferri queat. II. Ex diver-
Aff. sitate principiorum & affectionum; un-
de sic concluditur.

*Quæ disciplinæ diversa habent princi-
pia, diversasq; affectiones, ea sunt
distinctæ; at Metaph. & Pneuma-
tica sunt tales. E.*

Major propositio est vera, quia pro-
ut disciplinæ variant objectis, ita et-
iam ratione eorundem diversa pos-
cunt principia diversasq; affectio-
nes Minor quoq; firma est: nam
principia Metaphysicæ sunt omniū
prima, generalissima & notissima,
tam secundum se, quam secundum
nos, qualia sunt: *Impossibile est idē simul
esse & non esse. Totum est majus sua parte
&c.* Pneumaticæ principia sunt or-
ta, specialiora nec ita nota, tale est:
*Quæ perfectiones inveniuntur in creas-
turis, ea etiam suo modo inveniuntur
in Deo.* Deinde affectiones illius
sunt

SECTIO III. ELENCTICA 69

sunt generalissimæ, omni Enti vel in sensu conjuncto, *ut unum, verum bonum*, vel in diviso *ut causa & causatum* &c. competentes; hujus verò sunt speciales, & sola spirituali natura fluentes, ceu sunt *immunitas à quantitate, indivisibilitas, illocalitas* &c.

§ 3. His non obstantibus, in contrarium adferri solent sequentia:

Discipline citra necessitatem non sunt multiplicandæ; at facere Pneumaticam distinctam à Metaph. est multiplicare disciplinas præter necessitatem. E. I. Obj.

Minorem conantur probare hoc modo, quod dicant spiritum contineri sub Ente, & esse partem objecti Metaphysici, seq; ibi habere ad morem contrahentis, nec esse peculiare objectum.

Quæ disciplina diversum non habent abstrahendi modum, illæ non sunt II. Obj.

E 3 *distin-*

70 PNEUMATICA *πνευματικά*
distincta; sed Metaph. & Pneuma-
tica eum non habent E.

Minorem probant, dicendo Meta-
physicæ abstractionem esse secun-
dum rem & rationem.

Obj. 3. *Philosophus peculiarem spiritibus non*
assignavit disciplinam, sed de illis
egit in Metaph. E. cæteris idem fa-
ciendum.

Sed hæ rationes quâ facilitate ad-
struuntur, eadem destruuntur. Re-
spondetur itaq; :

R. ad 1. Ad I. 1. Fatendum sanè discipli-
nas citra evidentem necessitatem
non esse multiplicandas, sed hoc
quoq; concedendum, quod necessa-
riæ non sunt omittendæ, qualis
hæc est. Necessitatis autem ratio
hic est evidens, & eadem quæ lo-
cum habet in reliquis disciplinis,
petita videlicet ab *objecto*, adeo ut
quam necessaria sit Physica vel Ma-
thesis ob proprium objectum, ibi
corpus, hic quantitatem, tam ne-
cessa-

SECTIO III. ELENCTICA 71

cessaria quoq; est Pneumatica ob
suum objectum *spiritum*. 2. Proba-
tio minoris est lubrica: certum
quidem est spiritum contineri sub
Ente, tanquam inferius sub supe-
riori, quum habeat Essentiam; sed
non continetur sub Ente quatenus
Ens est, & in *Esse objectivo* Metaphy-
sicæ spectatur, quia essentiam ha-
bet *determinata quidditatis*, spiritua-
lem scilicet. Longè aliud ergo est
Ens esse, & aliud *sub Ente quatenus Ens*
est contineri, i. e. Entis quâ Entis af-
fectionem vel modum esse; quo-
rum prius de spiritu rectè dici po-
test, posterius autem non: quia sic
â Metaphysica removentur Entia
particulariter determinata, qualia
sunt: Ens rationale Ens anima-
tum &c.

Ad II. ^{dam} 1. Propositio major hic R. ad II
nititur falsa hypothese, quasi ab-
stractio sufficeret ad distinguendas
disciplinas reales: nam hæc tantum

E 4 est

est externum objecti formalis scientifici indicium, & saltē à posteriori illud limitat, non verò à priori & formaliter constituit. Idem asserit quoq; B. D. Jac. Mart. *Scientias propriè constitui & distingui per modos considerandi subiecta, quippe quæ sunt fundamentum tractationis, non verò per varios modos abstrahendi.* 2. Fallit etiam minor & ejus probatio: quis enim non videt diversas hic dari abstractiones. Metaphysica abstrahit secundum rationem tantum, per indifferentiam, unde tales nascuntur conceptus, qui materiata & immateriata respiciunt indifferenter, e, g. Ens substantia &c. ab intellectu præscinduntur à materia, sed tamen ita, ut & immateriatis Deo videlicet & Spiritibus, & materiatis utpote homini, equo canis &c. conveniant; Pneumatica verò abstrahit secundum rem, & tales fovet conceptus, qui materiam

lib. I.
part.

Met. q.

6.

riam planè respuunt, ut supra dictum.

Ad III.^{am} Authoritatis momento si res deberet transigi, multæ opiniones etiam monstruosissimæ erunt verissimæ. Aristoteli equidem meritò multum tribuit ejus posteritas; quippe qui sagacissimi ingenij industria in adytis Philosophiæ egregiè facem prætulit; tantum tamen nec sibi ipse arrogasset, quin svadente ita rei veritate liberè differenti ab ipso divortium facere liceat: de illo enim non minùs, quam reliquis mortalibus verum est illud Comici: *Nunquam ita quisquam subducta ratione ad vitam fuit, quin res, atas, usus semper aliquid apportet novi, aliquid moneat.*

2. Probabile videtur quibusdam eum peculiariter de spiritibus scripsisse, quæ tamen scripta temporum injuria perierint; quum Cicero dicta quædam de divinis rebus

R. ad
III.

Ter. act.
del. act.
5. Se. 4.

lib. 1. de
natura
Deorum

E 5 citet

lib. 3. de 74 PNEUMATICÆ *περὶ πνευματικῆς*
Philos. citet ex Aristotele, quæ non ex-
tant. Idemq; citato libro de na-
tura Deorum argumento utatur
Aristotelis, ad probandam Dei pro-
videntiam, quod in extantibus ejus
scriptis non habetur.

Problema III.

An Pneumatica rectè definia-
tur per scientiam?

R. Affirmativam quæstionis am-
Sect. plectendam esse superiùs tribus est
Theor. probatum rationibus, quas in com-
p. 17 & pendio repetit hic syllogismus:
seq.

*Omnis habitus de suo subjecto infalli-
bilitè demonstrans affectiones per
principia est scientia; Pneumatica
est talis habitus E.*

lib. 1. Occasionem dubitandi dederunt
post. an nonnulli interpretum Aristotelis,
c. 2. qui sumpto fundamento ex doctri-
text. 5. nâ posterioristicâ hæc tria ad scien-
&c. tiam requiri docent (α) *Subjectum*
quod sit genus respectu suorum in-
ferio-

SECTIO III. ELENCTICA 75

feriorum. (β) *Principia* quæ sint re-
verà causæ per quas affectiones de
subjecto demonstrandæ. (δ) *Affe-*
ctiones à subjecto realitèr differen-
tes; quæ omnia Pneumaticæ non
competere certum est, unde tale
potest necti argumentum :

Si Pneumaticæ non competunt requisi- Obj.
ta scientiæ à Philosopho recensita, se-
quitur scientiam non esse generis ejus;
at verum pr. E. & post.

De majore nemo dubitat; minor
autem est concessa.

Hic respondent quidam, vocem
scientiæ accipi duplicitèr: (α) pro sci-
entiæ propriè & verè sic dicta, cui jam
enumerata requisita competunt.

R. I.
Dupl.
Scient.
Accep.

(β) *Pro scientia analogica*, quæ sit ha-
bitus conclusionum per rationes
immediatas (etsi veræ causæ non
sint) illatarum. Ad quàm hæc tria
sufficere ajunt: (1) *Objectum*, gene-
ri tantum analogon in eo, quod
commune sit ad sua inferiora :

(2) *Prin-*

76 PNEUMATICÆ προθεωρίᾳ
(2) *Principia*, causis illud ἀνάλογοι
habentia, ut sint rationes proximæ
& immediatæ, cur attributum in-
sit subjecto: (3) *Affectiões* non rea-
liter sed ratione tantum & secun-
dum nostrum concipiendi modum
distinctas. Posteriori hoc modo
Pneumaticam scientiam esse admit-
tunt; priori autem non.

R. II. Aliàs autem &, quidem meo judi-
cio, commodius respondetur, con-
ditiones scientiæ superius allatas,
& quæ plures tales adferuntur, esse
conditiones materiales, scientiæq;
non in genere, sed tali compete-
re, ac proinde ad ultimum scientiæ
conceptum, ejusq; formalem ratio-
nem non trahendas esse. Præcl. M.
Met. p. Thuronius.

8. Ad locum ex Aristotele allatum
respondent Albertus Magnus in h.
Lib. de 1. & Zabarella, Aristotelis mentem
trib. ibi non fuisse, tradere conditiones
præco subjecti scientifici, sed notas unita-
c. 2. tis sci-

tis scientiæ. Christoph. Scheibl. ex
Fonsæca inquit: *Cum Aristoteles sub-
jectum scientia vocat genus, non sume-
re ipsum genus pro genere logico, quod
respectum dicit ad speciem, sed pro ge-
nere physico, quod idem est cum mate-
ria sub qua etiam comprehenditur mate-
ria circa quam &c. vide Scheibl.*

Op.
Met.
lib. 2. c.
1. n. 32.

Problema IV.

An & quânam Demonstrat-
tione utatur Pneumatica?

R. Pneumaticam esse scientiam,
sat superq; est evictum; scientia au-
tem est effectus demonstrationis,
E. certum est dari in Pneumatica
demonstrationem. Est autem de-
monstratio duplex: *Ostensiva seu Di-
recta; & Indirecta seu ducens ad impos-
sibile*: utraq; reperitur in Pneuma-
tica; in Demonstratione ostensiva,
eâ quæ est â priori duplici utitur
principio: (α) *Ipsâ essentiâ subjecti*, un-
de ita demonstrat:

De-
monst.
dupl.

De-
monst.
ostens.

Quic-

Quicquid habet essentiam immaterialem, illud est expers quantitatis; at Spiritus habet essentiam immat. E.
 Ratio hujus illationis est: Quoniam affectiones spiritus oriuntur & fluunt ab Essentia spiritus, ergò per eandem etiam ei cognoscuntur inesse. (β) *Affectione prius demonstratâ, ex qua ita infert:*

Quicquid est expers quantitatis, id est indivisibile; spiritus est expers quantitatis. E.

Ratio hujus demonstrationis est necessaria hujusmodi affectionum connexio, quarum unam intellectus noster concipit præ alia.

Hic obiter nota: Demonstratio hac non dicitur à priori propterea quod principium demonstrationis hîc sit prius affectione demonstrabili secundum ordinem naturæ, rigorosè loquendo: possunt enim subiectum, principium & affectio *realiter idem* esse, ita etiam naturâ si

mul; sed dicitur *â priori*; quia sal-
tē in ordine nostra cognitionis, prin-
cipium demonstrationis apprehen-
ditur tanquam aliquid antegrediens
affectionem, vel tanquam aliquid i-
psâ prius: quia prius est in concipi-
endo, quam affectio ut loquitur Zei.
soldus. Demonstrationes indirectæ
seu per impossibile in Pneumatica fi-
unt per illa principia prima & univer-
salissima: *Quodlibet est aut non est; Impos-*
sibile est idem simul esse & non esse, &c. ad
quæ revocantur & examinantur o-
mnes omniū scientiarū principia &
veritates, asserente Aristotele. Prius
illud demonstrationis genus, nempe
ostensivum quod est *â priori*, per se
& directè ad Pneumaticam, sicut &
ad reliquas scientias requiritur; po-
sterius autem quod per impossibile
vocatur directè & per se non est ne-
cessarium, sed tantum ob hominum
ignorantiam & proterviam interdū
adhiberi solet dicente Suaretzio. Sa-
tis ad Proœmium.

Pneua.
p. 8. p.
231.
Des
monst.
indit.

4. Met
c. 3. t. 9.

Disp. 3.
Sect. 3.
n. 6.

PNEU.

PNEUMATICÆ PARS
GENERALIS.

DE

Spiritu ejusq; affe-
ctionibus in communi.

C A P. I.

DE

NATURA SPIRITUS IN
COMMUNI EJUSQ; DU-
PLICI CONCEPTU.

SECTIO I. THEOREMATICA.

T H E S I S I.

Def.
Spir.

Spiritus est substantia ratione
essentiæ & existentiae imma-
terialis.

ex Deo

§ I. Quemadmodum hætenus in
dissertatione præliminari obje-
ctum Pneumaticæ est determina-
tum, & cognatarum apprehensio-
num certa congeries indigitata, unâ
cum

SECTIO I. THEOREMATICA 81

cum quidditate nominis; ita nunc
 ea quæ *πραγματῶδης* spiritum
 concernunt, hoc est ipsius scien-
 tiæ Palladium adire, ejusq; secre-
 ta aperire animus est. Ubi primus
 labor circa quidditatem explican-
 dam, ipsamq; spiritus definitionem
 occurrit, quæ duplici constat con-
 ceptu partiali, *communi* scilicet & *Def.*
proprio. Hic per conceptum com- *resolv.*
 munem non intelligitur quilibet
 qui communis est spiritui; nec per
 proprium omnis qui spiritui pro-
 prius; sed ibi *proximè* communis,
 hic *primò* proprius, qui reliquorum
 fit fons & origo, & per quem spi-
 ritus primò ab opposita specie di-
 stinguitur. Non enim est igno-
 tum, plures dari de spiritibus con-
 ceptus, tum communes tum pro-
 prios. *Primus conceptus* communis
 est *transcendens* isq; *duplex*: *Quiddi-*
tativus & *Qualitativus*. (sit venia *conce.*
 vocabulis!) *Quidditativus*, ut est *comm.*
 F *con-* *univers.*
duple.

conceptus Entis, qui prædicatur de substantijs spiritualibus in quid transcendens: ut Deus est Ens, Angelus est Ens &c. *Qualitativus*, velut affectiones Entis, quæ prædicantur in quale: ut Deus est Ens unum, verum &c. *Secundus conceptus est minus universalis*, & spiritui cum corpore proximè communis, utpote *conceptus substantiæ*, quæ in data definitione generis vicem sustinet.

Proprius autem, quidam primò talis, utpote *immateriale* qui conceptus in definitione differentiæ loco posita est, quoniam quidditatem naturæ spiritualis primò indigitat; quidam *secundariò proprij* & *consequentèr*, utpote simplicitas, immunitas à quantitate, indivisibilitas, incorruptibilitas, intellectualitas &c.

Subst. conc. immed. Lat. § 2. Quod verò conceptus substantiæ sit immediatè latior, probatur:

In quo-

SECTIO I. THEOREM. 83

In quocunq; conceptu spiritus cum alio essentialitèr convenit, ille est conceptus illius communis; at in conceptu substantia &c. E.

De majore nullum est dubium. Minor probatur: nam conceptus substantiæ de spiritu & corpore prædicatur in quid, & proinde suam illis communicat definitionem, est conceptus latior & essentialis; Immediatè autem latior est substantia, cum spiritus ei immediatè sit subjectus. Notandum verò substantiam hic non accipi pro *substantia prædicamentali*, quæ finita est tantum & completa; *Sed indeterminatè & præcisivè pro substantiâ abstractâ à finita & infinita, completa & incompleta*; quæ nihil aliud est, quàm Ens per se subsistens, prout rō subsistere opponitur rō inhaerere seu esse in alio subjectivè; substantia hæc aliàs vocatur metaphysica & transcendentalis. Non itaq; admit-

Accessio
ptio
substantia

Error.
Timpl.

tenda illa Timpleri opinio, quæ spiritum esse dicit substantiam creatam: cum *πνεῦμα* sic dicatur spiritus increatus nempe Deus, qui omnino verus est spiritus. Jam ad conceptum proprium seu formalem rationem spiritus, quem dico esse *τὸ immateriale*.

Expos.
conc.
propr.
1. In
terp. vo.
cis, Lib.
4. Met.
c 6. & q.
18. 20.
Pneum.
lib. 1. c. 1

§. 3. Hic attendenda (a) *genus na vocis immaterialis interpretatio*, sciendumq; non esse commodam & tolerandam eam, quæ extat apud Clement. Timpl. *Immateriale est id quod ex materia non est productum*; quam explicationem rejicit quoq; D. Joh. Scharfius, tale ferens judicium: *Sic enim & terra, sive moles illa rudis esset immaterialis, quæ jux*

Gen. 1.

ta scripturam sacram facta est ex nihilo, quod prodigiose absurdum. Addit Ex nihilo produci est extrinsecum quoddam prout actu extrinseco aliquid creatur sive corpus sit sive non. Corpus ex nihilo produci non repugnat, se corpus

SECTIO I. THEOREM. 85

*corpus esse posse immateriatum, valdè absurdum est; sed explicanda est per remotionem omnis materiae & formæ physicae. Materiae inquam constitutionis; quam interpretationem genuinam esse patet exinde: quia materiatum duplicem habet respectum, alium in fieri, alium in facto esse, ex quorum posteriori aliquid adæquatè dicitur materiatum, quod etiam esse potest si maxime quid in fieri non pendeat à materia sed sit ex nihilo, prout ex ante dictis patuit. Est itaque negatio dependentiæ à materia in facto esse, adæquata ratio, cur substantia immaterialis dicatur talis: Porro, sicut substantia immaterialis est expers materiae, ita etiam expers formæ: illæ enim dicuntur *ὑπὸς τὴν*, ut ubi una earum est, ibi & altera & vice versa. Lippius & Timplerus citante Scheiblero materiam & formam Metaphysi-*

Lipp. &
Timpl.
figm.

cam spiritibus convenire ajebant, sed ineptè: nam materia quam illi excogitârunt merum est figmentum; forma metaphysica est ipsa spiritus essentia, quæ cum forma physica parte essentiali non confundenda. Hæc enim sicut & materia tam ratione essentiæ quàm existentia à spiritibus removenda. Quo ipso animæ brutorum excluduntur, quæ cum in materia fiant sint & operentur ratione existentia immateriales dici nequeunt, ideoq; nec sub conceptu spiritus comprehendi. Quamvis autem

Def. non est
negat. / rō immateriale explicetur per negationem; non tamen existimandum definitionem sic fore negativam: nam quoad rem ipsam ac termini hujus sensum summa in spiritu ponitur perfectio, quam obtinet in oppositione ad corpus, quod plurimis imperfectionibus, quæ materiam insequuntur est expositum.

SECTIO I. THEORMAT. 87

positum. (β) *Conceptus proprii probatio*: τὸ immateriale esse conceptum spiritus primò proprium sic ostenditur:

II. Probat. concept. prop.

Quicumq; conceptus (1) cum conceptu communi primò in spiritu concipitur, (2) naturam spiritus determinat, (3) à corpore distingvit, deniq; (4) est fons & radix omnium conceptum reliquorum utpote attributorum, ille est conceptus spiritus primò proprius; atqui τὸ immateriale sive materiae & formae expertis esse est talis conceptus E.

Majorem hujus syllogismi nemo non concedit. Minor est quadrimembris & probatur per singula membra. (1) Quia intellectui concipienti quid sit spiritus, primò & immediatè se sistit conceptus substantiae immaterialis, i. e. statim concipit substantiam non constantem ex materia & forma, seu materiae & formae expertem;

Pro-
bantur
sing.
memb.
i mem.

prob. II
memb.

quemadmodum concipiens corpus primò in illo concipit, quod sit substantia ex materia & forma constans. (2) $\tau\theta$ immateriale, spiritus naturam determinat; etenim quando concipitur in spiritu quod sit substantia, est ibi conceptus indeterminatus, quia nondum qualem concipiat substantiam talem vel talem determinatè constat; concepto autem unà immateriali, conceptus ille indeterminatus, determinatur ad esse speciale, quod est esse spirituale. (3) $\tau\theta$ immateria-

III pro.
memb.

le seu non constare ex materia & forma primò distinguit spiritum à corpore, utpote opposita specie, quoniam corpus est substantia materia & forma constans. Est deniq;

pro. IV
memb.

(4) $\tau\theta$ immateriale fons & origo omnium attributorum spiritus, & causa cur passionibus insint spiritui ut subjecto proprio, & per hoc datur ratio de attributis illius, videli-

SECTIO I. THEOREMAT. 89

cet quòd spiritus non sit quantus, non divisibilis, non corruptibilis &c. prout ex sequentibus erit manifestum. Concipiendo itaq; quidditatem spiritus, concipitur substantia, quæ intrinsecè ex materia & forma non est composita, seu quæ materiæ & formæ est expers. Tantum de definitione, quæ licet non omnib; numeris absoluta & rigorosè Logica sit, quoniam genus univocum & differentia specifica hinc exulant, sufficiens tamen quin sit & talis, quæ ad naturam objecti Pneumaticæ declarandam satis sit idonea, dubium est nullum.

THESIS II.

Conceptus spiritus alius est Spirit. conce. duplex. objectivus, qui est ipsum objectum per intellectum conceptibile: alius formalis, qui est imago in mente, ab intellectu agente ex phanta-

90 PNEUMAT. PART. GEN. CAP. I.
fmate formata, naturam spi-
ritus comunem repræsentans.

ΕΝΘΕΡΕΙΣ.

§. 1. Postquam in thesi superio-
ri in Essentiam spiritus & conce-
ptum quidditatis ejus inquisive-
rim, nunc quæ ejus sit habitudo
ad nostram cognitionem exponen-
dum. Ubi imprimis ex Suaretzio
Disp. Met. 2. notandum : *Conceptum formalem*
§. 2. n. 1. *proprie esse & dici conceptum*; quia re-
verà menti concipienti ortum de-
bet; conceptum verò objectivum,
non ita proprie dici conceptum,
sed solummodo per denominatio-
nem extrinsecam, factam à conce-
ptu formali, quo intellectus obje-
ctum concipit, proptereaq; dicitur
objectivus, quia non est conceptus
tanquam forma intrinsecè termi-
nans conceptionem, sed objectum
& materia circa quam conceptus
formalis versatur, & ad quod aci-
es mentis tendit, adeoq; extrinse-
cè affis

SECTIO I. THEOREMAT. 91

cè afficit & terminat actum concipiendi. Hic conceptus objectivus, monente Trombeta est prior conceptu formali, cujus est causa & principium, actus enim intelligendi effectivè causatur ab objecto conceptibili, in specie intelligibili representato. Unde sequitur, quòd nullus esset conceptus formalis, nisi esset objectivus seu objectum, quod actum intelligendi moveret & concitaret. Ejusmodi autem conceptum spiritus tum objectivum tum formalem dari est manifestum. I. *Objectivum* sic:

Quicquid ab intellectu cognosci potis est illud secundum quod tale sistit intellectui conceptum aliquem objectivum, vel illud est objectum intellectus; spiritus ab intellectu est conceptibilis, E.

4. Met.
9.2. art.
A.
Prob.
dari
conce.
Obj.

II. *Formalem* hac ratione:

Ubi datur objectum actu concitans & movens intellectum, datur etiam actus

II. For.
malem.

actus intelligendi, & per illum actum species abstracta; atqui spiritus est ejusmodi objectum. E. datur ejus in mente per actum intelligendi species abstracta, conceptus formalis.

Cons
cept.
object.
1. Medium

2. Modus

§. 2. Circa conceptum spiritus objectivum attendendum est (α) *Medium* per quod fit. Illud est ipsa abstractio seu præcisio intellectus, per hanc enim res est statu singularitatis in statum universalitatis elewantur. (β) *Modus* quo fit conceptus spiritus objectivus, is est talis: Intellectus animam rationalem spiritum esse non ignorans, hanc omnibus & singulis hominibus communem, atq; in statu individuali cum varijs conjunctam esse accidentibus perspicit, unde unam cum altera confert, individualia & accidentalia mente separat, quo facto, convenientiam in illis mutuam invenit, vi cujus, ab
omnis

SECTIO I. THEOREMAT. 93

omnibus & singulis unam naturam omnibus animabus intellectualibus communem abstrahit & format. Deinde alios etiam spiritus angelos videlicet dari novit, hos cum illa conferendo, offendit quædam in quibus conveniunt, tum in quibus differunt; illa utrisque communia, hæc propria esse judicat: separatis ergo & reservatis communibus abstrahit iterum intellectus & concipit naturam communem. Tandem ad Deum ascendit, & in illo etiam quædam cum alijs spiritibus communia deprehendit, utpote ipsum esse seu essentiam, esse substantiale, esse spirituale; quædam autem Deo propria, per quæ ab alijs spiritibus distinguitur, ut quod sit infinitus, omnipotens independens &c. Deum itaq; in illis cum spiritibus creatis quodammodo convenire, per hæc diversum esse animadver-

tit,

tit, quibus relictis assumit communia, & illa facit unam naturam, illisque tale accommodat nomen quod communem istam Animæ, Angelorum & Dei naturam in singulis repertam notat, vocatq; spiritum.

§.3. Ab hoc loco non est alienum, pro uberiori intelligentia eorum quæ modo dicta sunt obiter indicare *quadruplicem* illum *respectum* & *statum*, quo spiritus, quemadmodum & reliqua objecta, varijs modis se exhibet. 1. *Est objectivus fundamentalis*, secundum quem spiritus actu quoad esse suum spirituale in suis fundatur inferioribus & est conjunctus cum conditionibus individuantibus. 2. *Objectivus Idealis*, secundum quem objectivus spiritus ut sic conceptus, denudatur a conditionibus individuantibus, cuilibet particulari proprijs per actum intellectus præcisus, qui per

Spiritus
quadr.
stat.

1. Status

2. Status

SECTIO I. THEOREMAT. 95

per extrinsecam denominationem
 ita dictus ipsa est communis spiri-
 tus natura menti repræsentata, de
 qua forma concipitur, & in men-
 te species efformatur. 3. *Idealis* 3. Stat9
formalis, juxta quem spiritus intel-
 lectui per speciem sui repræsentati-
 vam sistitur. Et hic status inclu-
 dit conceptum spiritus formalem.
 4. *Universalis* secundum quem spi- 4. Stat9
 ritus per intellectum præcisus, eiq;
 idealiter repræsentatus consideratur
 cum aptitudine pluribus inexisten-
 di per certos modos, seu quasi spe-
 cies, ad ea tanquam inferiora con-
 trahibilis. Et hoc in statu talis in-
 volvitur ad inferiora respectus, qui
 in statu ideali non attendebatur.
 Horum secundus & quartus status
 Pneumatico curæ erit, primus au-
 tem & tertius non item: quia in statu
 ideali spiritus in $\tau\omega$ esse absolute
 spectatus, secundum conceptum su-
 um objectivum actuale, partem
 Pneu-

Pneumaticæ constituit generalem;
in universali autem secundum con-
ceptum objectivum potentialem,
partem mensurat specialem.

SECTIO II. AXIOMATICA.

Axioma I.

Spiritus non habet principia.

Prob.
axiom.

§. 1. Probatur ab absurdo: nam
si spiritus in genere haberet princi-
pia, haberent etiam omnia sub spi-
ritu comprehensa; at Deus qui sub
spiritu quoq; continetur est ἀναρ-
χος. E.

Límitas
tio,

§. 2. Intelligendum axioma non
de principiis cognoscendi, affectio-
num & complexis: talia enim dari
est manifestum ex antecedentibus;
sed de principiis essendi, subjecti
& complexis: non enim est necesse,
judice ipso Zabarella in omni scien-
tia dari principia essendi ipsius ob-
jecti scientifici. Et quamvis aliquot
scientiarum objecta habeant etiam

lib. de
tr. præc
e. 2,

ca, ut

SECTIO II. AXIOMATICA 97

ea, id tamen nec perpetuum, nec necessarium; certè in Pneumatica locum non habent, quando enim demonstratur v. g. indivisibilitas de spiritu, non fit id per principium essendi ipsius spiritus. Nec in alijs scientijs semper reperiuntur: sic cum interpositio terræ inter solem & lunam demonstrat eclipsin de luna, non est tamen principium essendi ipsius lunæ, sed solius affectionis de luna demonstratæ. Sufficiant ergò hic principia affectionum, quæ tamen non sunt causa essendi ipsius prædicati, multò minus subjecti in conclusione; hæc ipsa principia Scholastici vocant causam virtuales, & opponitur causæ formali, quæ dicitur principium essendi ipsius affectionis.

Axioma II.

Conceptus objectivus spi-

G

ritus

98 PNEUM. PRAT. GEN. CAP. I.
ritus à conceptibus objectivis
inferiorum, non re, sed ratio-
ne solùm est præcisus.

Prius
memb.
AXIOMA

§. I. Duo dicit hoc axioma (α)
*conceptus spiritus objectivus ab inferio-
ribus suis non est realitèr præcisus, quod
probatur :*

Rat. I.

I. *Quicquid inferiora spiritus invol-
vunt in suo esse & conceptu, illud
ab illis reipsa non est præcisum; sed
conceptum objectivum spiritus, qui
est ipsa natura spiritus involvunt.
E. conceptus objectivus spiritus à suis
inferioribus non est realitèr præcisus.*

Major sibi constat: minor patet,
nam ratio & definitio spiritus in-
cluditur in definitionibus spiritu-
um, ut Dei, angeli &c. quemad-
modum semper superiora abstra-
cta sunt de quidditate inferiorum.
Non potest ergò essentia Dei, an-
geli & animæ rationalis consiste-
re tum in se, tum in ordine ad
nostrum

nostrum intellectum, qui res ut in se sunt concipit, absq; essentia communi spiritus, qui est conceptus illius objectivus.

2. Prob. *Quicquid non convenit conceptui spiritus, in quovis statu considerato, id nec convenit ei quatenus tali; at reipsa præscindi non convenit spiritui in quovis statu. E. nec quâ tali.* Rat. 2,

Majorem hujus Syllogismi nemo negat, quia â quatenus ipsam ad de omni valet consequentia. Minor exinde est manifesta: quia si essentia spiritus erit reipsa præcisa â conceptu objectivo Dei, officeret id simplicitati ejus; proinde si conceptus objectivus inferiorum esset realitèr præcisus ab inferioribus tum in illis & cum illis faciet compositionem realem, quod non ferendum. (B) *Conceptus objectivus spiritus ratione est præcisus â conceptibus objectivis inferioribus. Re-*

II.
Memb.
axiome

linquitur id ex prioribus. Si enim non est præcisus realitèr E. ratione: nam inter præcisionem realem & rationis non datur media. ulterius probo sic :

Si in ratione spiritus ut sic, nihil eorum includitur, quæ propria sunt inferioribus, sequitur illum ab his ratione tantum esse præcisum; at v. p. E. & post.

Explicatio axiom. §. 2. Sensus itaq; axiomatis est hic (1) Conceptum objectivum spiritus non esse præcisum à suis inferioribus, ante operationem intellectus, sed præcisionem illam unicè ab operatione intellectus dependere. (2) Conceptum objectivum spiritus abstrahi à suis inferioribus vel particularibus, nihil esse aliud, quam spiritum cognosci in sua natura, non cogniti inferioribus, neq; etiam perspecta habitudine & comparatione illius ad inferiora. (3) Spiritum præcisè sum-

SECTIO III. ELENCTICA. 101
sumtum non includere Deum aut
angelum &c. nam sic omnis spiri-
tus esset Deus aut angelus &c. (4)
Deus tamen, angelus & anima
rationalis essentialiter includunt
spiritum. Videtis Zeisoldum.

Pneuma
p. gen.
pag. 140
& 15.

SECTIO III. ELENCTICA.

Problema I.

An hujus loci sit agere de
natura spiritus? R.

§. 1. Dubium exinde oritur, quo-
niam Pneumatica est scientia quæ-
dam particularis, cujus subjectum
debet esse aliunde præcognitum,
ideoq; omissa illius ulteriori ex-
plicatione, statim aggredi debe-
ret demonstrationem affectionum
de subjecto. Nihilominus tracta-
tionem naturæ spiritus hic com-
modè expediri suadent sequentes
rationes. (I) *Ambitus tractandorum* I. Rat.
in disciplinis. Disciplina est adæ-
quata objecti coram mente repræ-

sentatio, quæ certè adæquata non esset, si omitterentur illa quæ faciunt ad quidditatem objecti exponendam; aliàs enim nec facilè demonstrandarum affectionum ratio explicatur ac docetur; nec habitudo ipsarum ad subjectum cognosci potest. Id voluit Aristoteles inquiens: *Scientia versatur circa tria, subjectum scilicet, principia & affectiones*. Confer Zabarellam, unde resultat ratio (II) *Necessitas cognitionis principiorum*. Necesse est habere cognitam naturam principiorum per quæ fit demonstratio: atqui essentia spiritus est tale principium in Pneumatica, proinde sicco, ut ajunt, pede hîc non prætereunda. (III) *Analogia Metaphysica*. Quemadmodum hæc in principio statim objecti sui naturam expendit, ita id ipsum quoq; fieri licebit in Pneumatica.

§. 2. Ad dubium superius allatum

I. Post.
c. 8. c. 25
Lib. de
trib.
præc.
c. 5.
2. Rat.

3. Rat.

tum respondendum, illam levio-
rem præcognitionem quæ aliun-
de habetur non sufficere, sed hic
jure accuratiorem requiri. Acce-
dit quod Essentia spiritus hic quo-
quæ exponenda sub ratione prin-
cipij suarum affectionum, ut mo-
do dictum.

Problema II.

An spiritus detur conceptus
quidditativus? R.

Acritè cum Scotistis circa hanc
quæstionem contendunt Thomi-
stæ, quorum illi sententiam affir-
mativam, hi verò negativam tuen-
tur: ab illorum partibus est M.
Joh. Zeifoldus; his favet B. D.
Jac. Mart.

§. 2. Ut autem innotescat status
controverfiæ, præsciendum (1)
Conceptum quidditativum hic
non accipi (α) pro solo conceptu
communi, qui est in quid, & contra-

Pneuma
P. 8.
Disp. II
Lib. 2.
Exer.
Met.
Exer. 4.
Theor.
2.

distinguitur tum conceptui proprio & differentiali, tum conceptui includenti communem & proprium; talis conceptus quidditativus hominis est animal; quæ acceptio est latior. nec (β) pro conceptu proprio sive differentiali, qui dicitur conceptus quidditativus $\kappa\alpha\tau'\epsilon\varsigma\omicron\chi\eta\nu$, quia est primò proprius, & reliquorum conceptuum ut secundariorum fons & origo. Undè

Disp.

Met. 3°

Mendoza: *rem quidditative concipere, est illam concipere in aliqua differentia quasi completa, quæ sit radix & origo attributorum.* Hæc acceptio est strictior. Sed (δ) accipitur adæquatè & propriè, pro conceptu essentiali totali, constante ex conceptu communi & differentiali. Sic h. l. 2. Distinguendum inter conceptum quidditativum ad quem requiritur cognitio omnium prædicatorum essentialium, ad ultimam usq; differentiam, & inter conceptum quidditatis,

tatis, qui non totam rei essentiam; sed quædam saltim prædicata essentialia repræsentat.

§. 2: Quibus præmissis decisio quæstionis ex duabus sequentibus assertionibus petenda. 1. *De spiritu in communi non potest haberi conceptus quidditativus.* Assertionem hanc ita probo:

1. affectio.

(a) Cujus non possumus assequi omnia prædicata essentialia, ad ultimam usq; differentiam, de eo nec formare possumus conceptum quidditativum propriè sic dictum; atqui spiritus in communi non possumus etc. E.

Major vera est vi definitionis ad definitum. Minor probatur (1.) quia sub spiritu continetur etiam Deus, de quo conceptum quidditativum habere non possumus (2) De angelis quoq; nos multa latent, quomodo ergo de spiritu dabitur conceptus quidditativus propriè sic dictus, qui constabit genere

& differentia specifica, propriè ita dictis? unde argumentor.

(β) *Cujus non possumus dare genus propriè dictum, nec differentiam specificam propriè dictam, de eo nec possumus formare conceptum quidditativum; atqui spiritus in communi non possumus &c. &c.*

Major patet: nam conceptus quidditativus totalis, completus propriè ita dictus hos duos requirit conceptus partiales, communem scilicet sive genericum & proprium seu differentialem. M. Zeisoldus talem servandam esse vult & arguitur, ut conceptus communis sit genus univocum, quale est animal, quo exemplo ipse utitur; per conceptum verò proprium talem intelligit, qui sit essentialis rei, per quem sit talis res in essentia sua, & ab omnibus alijs primò & essentialitèr distinguatur. Mendoza appellat differentiam completam.

Hujus

Disp.
Pneum
II. p. 8.
art. 2.
§. 6.

Disp.
Met. 30.
§. 2, §. 19

Hujusmodi autem conceptus partiales supra data descriptio Spiritus non continet. E.

II. De spiritu in communi haberi potest conceptus quidditatis.

II. a. fertio.

Quædam enim de essentia ejus possumus cognoscere, utpote quod sit substantia immaterialis, non vero omnia scire prædicata essentialia, ut ultimam attingamus differentiam. Hic vero conceptus longè est alius ab illo conceptu uno, primo, totali, quem appellat Zeisoldus loco cit. *conceptum conceptuum, conceptum quidditativum*, quo habito expedietur deinceps ipsa definitio logica.

Problema III.

An spiritus ut sic possit definir? R.

§. 1. Multis circa hanc questionem à M. Georgio Mejero vapulat M. Joh. Zeisoldus. Quorum ille sequutus, ut fatetur, Thomistas,

Pneum.
p. 8. c. 1.
probl. 3.

108 PNEUMAT. PART GEN. CAP. I.
stas, Fonssecam, D. Jac. Mart. & D.
Scharffium, negativam; hic verò
cum Mendozâ & quibusdam alijs
affirmativam tuetur. Rationes ab
utraq; parte adferuntur. Sed di-
sceptatio hæc videtur magis esse
nominis quam rei: quia utriq; de-
finitiouem spiritus & fermè ean-
dem adponunt; in hoc vero dis-
sentiunt, an illa definitio sit dicen-
da perfecta, an verò imperfecta
seu descriptio. Deinde sciendum
voces has *Genus, speciem, differentiam*
à quibusdam accipi strictius, ab a-
lijs verò latius, quæ diversa acce-
ptio multum hic facessit negotij,
prout inferius ex objectionibus
patebit.

Status
contro.

§. 2. Controvertitur itaq; i. non
de aliquali descriptione spiritus,
quam dari nemo negabit; sed de
definitione propriè ita dicta, & ad
Logicorum regulas exactè forma-
ta, de qua tales extant Canones:

Omnis

Omnis definitio constabit genere & differentia. Item. Omne illud quod definitur debere esse speciem, cujus ratio essentiae explicetur per genus & differentiam.

Item. Debere esse & contineri intra seriem conceptuum prædicamentaliū,

Lib. 8.

Top. c.

6. t. 5.

Aristoteles. Huc pertinet II. distinctio quam ex Scoto indigitat Mendoza, quod definitio sit vel quidditatus vel quidditativa. Illa rem

Disp.

Log. 10.

l. 2. §. 4.

repræsentat, quid sit, concipiendo aliquod prædicatum quidditativum, non solum commune sed etiam proprium; non tamen adæquatè, exactè intimè & perfectè, totam rei essentiam ejusq; ultimam differentiam attingit; hæc penetrat omnia prædicata quidditativa usq; ad differentiam ultimam, rem concipiendo proprio & positivo conceptu, & totam rei quidditatem sistendo intellectui.

§. 3. Quibus prælibatis, certum est *Definitionem spiritus non posse haberi*

perfe-

perfectam & quidditativam; sed quidditatis duntaxat & imperfectam, quæ aliàs descriptio vocatur; quod probatur ex defectu requisitorum perfectæ definitionis. Quia (1) non constat ex prioribus, causis scilicet essentiam definiti constituentibus.

(2) Destituitur genere & differentia specifica; spiritus enim prout hic consideratur compositionem ex genere & differentia non admittit, cum contineat sub se quoq; spiritum infinitum. (3) Spiritus in ordine ad inferiora non est conceptus univocus, ceu erunt res perfecta definitione exprimendæ, sed analogus, ut deinceps patebit. Deniq; (4) non est conceptus prædicamentalis; quia abstrahit à spiritu finito & infinito completo & incompleto; sed transcendens.

Pneum
p g pag
53 & 54.

§. 4. Jam paucis ad argumenta respondendum quibus Cl. M. Zeisoldus contrarium persuadere

conna-

SECTIO III. ELENCTICA. III
conatur. Argumenta ejus hæc
sunt :

Cujuscunque rei essentia potest expli- Obj. 1.
cari aliqua oratione, illa res propriè
potest definiri ; atqui essentia spi-
ritus aliqua oratione potest expli-
cari. E.

Majorem hujus argumentationis
conatur stabilire ex Mendoza a-
lijsq; quos ait dicere ad definitio-
nem essentialem duos requiri con-
ceptus : communem qui aliàs di-
citur contrahibilis, & proprium
qui contrahens dicitur, quod com-
munem contrahat ad specialem ra-
tionem essendi. Ille, juxta illos
est vel genus propriè dictum, vel
generi tantum respondet; hic est
vel differentia strictè dicta, vel dif-
ferentiæ in proportionem respon-
det. Hoc argumentum existimat
Zeisoldus efficacissimum.

Omnis res predicamentalis, quæ scili- Obj. 2.
cet directè est in predicamento, pro-
priè

priè definitur; atqui spiritus est res prædicamentalis. E.

Minorem probat hoc prosyllogismo :

Quicquid est species substantiæ, id est in prædicamento substantiæ; spiritus est species substantiæ. E.

Obj. 3. *Quicquid est species, illud propriè definitur; spiritus est species. E.*

Minoris probatio est, quia substantia (genus) dividitur in spiritum & corpus (species.)

Obj. 4. *Quicquid habet genus & differentiam propriè & strictè dicta, illud propriè definitur; spiritus habet. E.*

Pro minore firmando substituitur hic prosyllogismus.

Quicquid est species alicujus generis prædicamentalis, illud habet genus & differentiam propriè & strictè dicta; sed spiritus est species alicujus generis prædicamentalis (puta substantiæ) E.

R. ad 1.

SECTIO III. ELENCTICA 113

R. ad 1. Propositio Major sibi non R. ad 1.
constat, nam definitiones imper-
fectæ seu descriptiones quoq; ta-
les sunt orationes, quæ circa essen-
tiam rei explicandam suo modo
sunt occupatæ; major itaq; si ali-
quid habeat roboris ita erit corri-
genda: cujuscunq; rei essentia po-
test explicari oratione, ex genere
& differentia propriè dictis con-
stante, illa res propriè potest defi-
niri; sed sic fallit minor. Ejus
quod attinet probationem, con-
tra illam stant placita Philosopho-
rum ab Aristotele cum consensu
totius literati orbis introducta; v.
g. *omnis definitio debet constare genere
& differentia. Ex genere & differen-
tia est speciei definitio &c.* Expositio-
nem proinde illam moderniorum
nihil moror, quoniam definitiones
perfectæ, de quibus jam sermo est,
illam respuunt. Verum est equi-
dem quemlibet conceptum com-

H

munem

munem in descriptionibus sustinere vicem generis; & quemvis conceptum proprium loco differentiae positum esse; genus tamen mox & differentia propriè non sunt, quod multis probari possit exemplis.

R. ad II

Ad II.^{dam}, propositionem minorem esse falsam ex superioribus patuit; spiritus enim ut sic non est res prædicamentalis. In prosyllogismo probante minorem, confunditur substantia Logica cum Metaphysica, seu prædicamentalis cum transcendentali. Major itaq; prosyllogismi, cujus, si hic est sensus, *quicquid est substantia, est in prædicamento substantiae*, est apertè falsa; quia spiritum rectè quidem substantiam dixeris, sed non prædicamentalem; quoniam substantiae prædicamentalis proprietates ei non competunt: illa enim tan-

tum

SECTIO III. ELENCTICA. 115

tum est finita & completa ; spiritus autem, ut talis, abstrahit à finito & infinito, completo & incompleto, ut superius dictum. Si verò per speciem intelligatur species propriè dicta, tum falsa est minor. Rectè proinde invertitur hoc argumentum, sic:

Omnis res quæ non est predicamentalis propriè non definitur; spiritus ut sic non est predicamentalis. E.

Argument.
invertitur,

Prosyllogismi propositio major si sic corrigatur:

Quicquid est species substantiæ prædicamentalis, est in prædicamento substantiæ. tum minor est falsissima.

Ad III. Hujus argumenti minor R. ad III.
una cum probatione, sua sponte corruit, debilitata partim responsione præcedenti, partim ex dicendis: malè enim spiritus ut sic dicitur species: nam species natura posterior est suo genere; si jam

spiritum quatenus hic spectatur, dixeris substantiâ posteriorem esse natura, & spiritum infinitum dicere talem, quod impium dictu.

R. ad
IV.

Ad IV. Minor & ejus probatio petunt principium, hoc enim est quod negatur, spiritum esse speciem alicujus generis prædicamentalis. Deinde falsa subest hypothesis huic argumento, quasi substantia, quatenus communis finitæ & infinitæ, completæ ac incompletæ sit summum genus prædicamenti substantiæ, quod antea negatum, & constantè negant Logici omnes. Sola substantia completa & finita est supremum genus prædicamenti hujus, cujus species spiritus ut sic non est, aliàs Deus quoq; directè esset in prædicamento, quod hætenus nemo, excepto Zeisoldo, asserere ausus est; quendam tamen spiritum substantiam prædicamentalem esse non nego,
fini-

fininum fcilicet & completum. Plura qui in hac quæſtione deſiderat, Pneum
p. g. c. 1.
q. 3. 4
adeat citatum M. Mejerum.

Problema IV.

An data definitio ſpiritus ſit
bona & legitima?

§. 1. *Definitio Spiritus*, inquit D. Scharſius *ſpectatur vel ex rei veritate vel ex opinione aliorum*; priori modo & κατὰ θεον ſuperius eſt explicata; poſteriori autem modo & ſecundum ἀντιθεον hic loci exponenda. Conſtat vero definitio hæc duobus conceptibus partialibus, circa quorum utrumq; varia extant authorum opiniones. Pneum
p. g. l. 1.
c. 2.

Recens
ſentur
varia
ſent.

(a) circa *conceptum communem*, quem *ſubſtantiam* eſſe probatum eſt, hallucinantur (1) Lippius & Timplerus, dicendo per ſubſtantiam hic intelligi *creatam*. (2) Alij *ſubſtantiam prædicamentalem & Logicam* (3) eſt ſententia illa; quam adfert quidam (narrante Zeiſoldo) dicens

substantiam hic intelligendam *per se subsistentem*. (β) circa *conceptum proprium* exprimendum, est quoque discrepantia quædam. (1) Nonnulli eum efferunt *per rō molis corporeæ expertem* esse ut Lippius & Timpl. loco citato. (2) Mendoza asserit consistere *in Entitate negationem extensionis habente* (3) Scheiblerus exprimit *per non componi intrinsecè ex materia*, seu *esse expertem materia*, ut dicit quoq; Herebord. seu à posteriori (ut dicit Scheib.)

Lib. 2. definiendo, *esse expertem molis corporeæ*, hoc est ut ipse explicat *expertem esse materia & formæ* (4) communiter dicitur consistere *in immaterialitate ratione essentia & existentia*, cum qua coincidit sententia D. Scharfij, qui exprimit *per rō abstractum esse à materia secundum essentiam*.

Staus
c ontro.
versæ.

§. 2. Præsupponendum ex superioribus, (1) quæstionem non institu-

stitutam de definitione perfecta, quam
 hinc exulare dictum est; sed de qua
 licunq; descriptione, qualis jam est ex-
 hibita, quamq; legitimam & con-
 venientem esse asseritur. Ideoq;
 (2) per conceptum communem non
 intelligendum genus propriè dictum,
 sed talis conceptus convenientiæ qui sit
 proximè latior (3) Conceptum spiri-
 tus proprium non venamus talem
 qui sit ultima ejus differentia, eam e-
 nim assequi non licet, sed talem,
 qui eum (α) ab omnibus alijs, potissi-
 mum ab immediatè opposito, corpore
 scilicet, distinguat (β) Qui primò in spi-
 ritu concipiatur, non quidem quasi
 per modum differentiæ, spiritum
 in esse suo constituentis; sed tan-
 tum ratione nostræ conceptionis,
 cui conceptus ille primò repræsen-
 tatur. (δ) Qui sit fundamentum omni-
 um reliquorum conceptuum, & prædi-
 catorum quæ spiritui tribuuntur.

§. 3. Quibus prælibatis, rationes Quæst.

H 4

affir.

Affir.

affirmativam hujus quæstionis suadentes in compendio repetit hic Syllogismus :

*Quæcunq; definitio (seu descriptio)
constat legitimo conceptu communi
& proprio, illa est legitima & bona;
hæc vero talis est. E.*

Sect. I.

Theor.

P. 83. &

87.

Refus

tantur

sentent.

alio.

rum,

I. circa

conc.

com.

mu-

nem,

Major est verissima; minoris probationem ex superioribus pete copiosam.

§. 4. Rejicienda itaq; (1) est sententia Lippij & Timpleri, qua statuunt per substantiam hic intelligi *creatam*; nec non (2) illa, qua asseritur substantiam hic intelligendam *prædicamentalem & Logicam*; quoniam utraq; illa substantiæ acceptio est angustior, quam hic requiritur: prior, quia datur spiritus qui est increatus: posterior, quia quidam spiritus saltem est prædicamentalis. Deus & anima rationalis directè non sunt in prædicamento; substantiæ tamen sunt, quia non sunt in alio tanquam subjecto, (3) Sed nec adeo

con-

conveniens est illa sententia, quæ vult
 substantiam hic accipiendam pro eâ,
 quæ per se subsistit, si *verò subsistere* ac-
 cipiatur *specialiter* pro modo subsi-
 stendi perfectissimo & planè ulti-
 mato, eo namq; subsistentia suppo-
 sitalis indigitatur; si verò accipia-
 tur *generaliter*, pro tali modo exi-
 stendi, secundum quem res per se
 existit & non est in alio, quo tan-
 quam subjecto ad modum acciden-
 tium fulciatur, ut sine illo esse non
 possit, tum equidem non impro-
 banda. Discrepantia illa, jam re-
 censita, quæ est apud authores in
 conceptu spiritus proprio expri-
 mendo, quantum ad *primam, ter-*
tiam & quartam sententiam, magis
 consistit *in vocibus* quam *in sensu*, &
 se omnes benè habent. Quid enim
 est aliud *molis corporeæ expertem esse*,
 ut Lippius & Timplerus; *materia*
expertem esse, ut Scheiblerus & He-
 rebord; *Non componi intrinsecè ex*

2. circa
 propr.

materia, seu *materia* & *forma exper-*
tem esse; à *materia secundum Essenti-*
am abstractum esse, quam esse imma-

teriale? vocibus discrepant; sensu
autem conveniunt. Hac tamen cau-
tela circa phrasin hanc *abstractum*
esse à materia existimat opus esse M.

Pneum

P. g.

Dis. III

probl.

V.

Mejerus, ne accipiatur *privative*,
prout denotat rei à materia quam
habet, separationem; *sed negativè*
ut designet separationem rei à ma-
teriâ, illi prorsus repugnante. Ar-
guitq; idem Paulum Voëtium,
quod in sua Theologia naturali re-
formata acceptionem hanc privati-
vam à negativa non satis distinxe-
rit. Secundam quod concernit sen-
tentiam, quæ Mendozæ est defini-
entis spiritum *per entitatem, quæ ha-*
bet negationem extensionis, ideo non
admittenda, quia illâ non exprimi-
tur conceptus primò proprius, & ta-
lis qui fundamentum sit reliquo-
rum; sed talis qui ab hoc conceptu

pro-

proprio oritur & est secundarius ;
nam non extensio est à conceptu
immaterialitatis.

§. 5. Contra bonitatem datæ de- Argu-
menta
contra-
ria
scriptionis necti possunt sequentia
argumenta :

Obj. I. *Definitio non debet esse negati- Obj. I.
va; hæc talis est. E.*

Major est Aristotelis , probaturq; I. Post.
c. II. t.
103.
quia definitio debet exprimere quid
res sit in sua essentia & quidditate;
per negationem autem non dicitur
quid res sit, sed quid non sit. Mi-
nor probatur quia immateriale di-
cit negationem materiæ.

Obj. II. *Definitio in quâ est usus con- Obj. II-
junctionis copulativa est vitiosa; hæc
talis est, E.*

Major est desumpta ex Aristot. Mi- II. Post.
t. 30.
nor ex inspectâ definitione patet.

Obj. III. *Definitio inadequata non est Obj. III
legitima; hæc talis est. E.*

Minor probatur, quia est partim la-
tior, partim strictior definito. Illud,
quia

quia competit etiam alijs rebus & non tantum spiritibus ; *materia* & *forma* (dicunt) etiam sunt immateriales, hoc est, non componuntur ex materia & forma; hoc, quia spiritui in communi, non competit abstractum esse à materia secundum essentiam, tales enim (ajunt) tantum sunt spiritus finiti. A Deo spiritu infinito nihil potest abstrahi, quoniam nihil est in Deo, quod non sit Deus ipse. Jam ad singula breviter respondendum.

R, ad I. Ad I. Negando minorem. Definitio constat genere & differentia, quamvis autem aliquando contingat differentiam exprimi termino negativè sonante, exinde tamen tota definitio mox non redditur negativa: proinde canon ille *Definitio non debet esse negativa* ita est accipendus ut totum complexum definitivum, seu tota oratio definitiva non debeat esse propositio negativa, quæ
vel

vel expresse contineat particulam
 negativam NON, vel similem, co-
 pulam propositionis negantem, quæ
 eam negativam efficiat. Veritas hu-
 jus expositionis patet ex probatio-
 ne allata pro majori syllogismi, ni-
 mirum quod definitio debeat ex-
 plicare quid res sit, non verò quid
 non sit. Nihil ergo principium il-
 lud Logicum ad definitiones illas,
 in quibus differentia tantum sunt
 negativæ; multæ namq; dantur e-
 jus generis definitiones, quæ tamen
 non sunt negativæ. e. g. Definitio-
 nem hanc, *brutum est animal irratio-*
nale, quis dixerit negativam, quam-
 vis *irrationale* terminus sit nega-
 tivus. Cum itaq; omnis differentia ha-
 beat aliquam differentiam oppositam,
 non potest aliter fieri, quam quod
 unius speciei differentia exprima-
 tur termino positivo, opposita au-
 tem negativo, aliàs non essent dif-
 ferentiæ oppositæ. 2. Distinguen-
 dum

Arist.

lib 6.

Top. c. 6.

§. 2.

R. 2.

dum inter vocem seu terminum,
& inter rem voce significatam; illa
quamvis sit negativa, utimur tamen
sæpius eâ ad significandum positi-
vum quid, & illud ipsum inopiæ
vocabulorum acceptum ferendum.

R ad II
Reg.
Phil.
part. II.
disp. 14
Reg. 12

Ad II. Respondet Excellent. D.
Stahlius conjunctionem copulati-
vam *dupliciter* posse in definitione
poni, vel enim ponitur inter genus
& differentiam, & hanc cum illo
copulat, ut si dicas, *homo est animal*
& *rationale*. Hoc dicit Philosophum
prohibere, negat enim hominem
definiendum *quod sit animal & bipes*,
quia *τὸ &* inter genus & differen-
tiam est collocatum. Vel ponitur
inter illa verba per quæ differentia
vel genus explicatur, & hoc à Phi-
losopho non est prohibitum, cum
tales apud illum plurimæ extent de-
finitiones: talis est definitio Natu-
ræ, quam finivit per *causam & prin-*
cipium ut genus, *motus & quietis* (dif-
feren-

ferentiam.) Similitèr se res habet in data definitione ubi $\gamma\delta$ &, non est inter genus & differentiam, sed inter illa verba quibus differentia exprimitur. Plura ad resolutionem hujus argumenti habet Zeisoldus ex Suareztio, quæ inde peti possunt.

Pneum
p.g.pag
67.
R. ad
III.

Ad III. Dupliciter est respondendum, quia duplicem habet probationem minoris, primam, quæ definitionem dicit esse justo latiore, secundam quæ justo strictiorem. Probationis primæ fundamentum est invalidum: Formas enim quod attinet, omnes sunt materiales excepta anima rationali, non quidem quod essentia earundem constet ex materia, sed quod extra materiam non existant; necessariò itaq; voces hæ: *ratione existentia immaterialis* in definitione erant ponendæ. Materiam quod attinet, dicit Suareztius eam propriè loquendo nec esse materialem nec immaterialem, sed rei

Disp.
Met. 35
f. 3. n. 37

mate-

matetialis principium; quod quidem primo intuitu acute dictum videtur; argutiæ tamen sunt, dicere materiam non esse materialem, vel esse immaterielem, quis hic non animadvertat *διττικείμενον* in *προκειμένω*. Probatio illa secunda

pariter est lubrica, qua dicitur *à Deo nihil posse abstrahi*, quod ipsum simpliciter non est verum; abstractione enim præcisionis, quæ est abstractio rationis, à Deo sive conceptu Dei, varios præscindimus conceptus, ut conceptum substantiæ, spiritus, entis, prout tum ex antecedentibus tum ex consequentibus est manifestum. Phrasi itaq; hac, *à materia secundum Essentiam abstractum esse*, nihil aliud indigitatur quam quod negetur omnis de spiritu conditio materialis. 2. Hic potest repeti distinctio paulo superius inculcata, scilicet *τὸ abstractum esse à materia* duobus intelligi modis

1. Pri-

1. *Privativè*, prout denotat actum separandi rei à materia quam habet, 2. *Negativè*, explicaturq; per *non* esse vel non inveniri ibi materiam à parte rei & de se, h. e, esse substantiam non constantem intrinsecè & compositivè ex materia & forma. Non priori, sed posteriori modo rectè dicitur Deum abstractum esse à materia, id est, Deum esse immaterialem, vel à conditionibus materialibus liberum. Satis de hac quæstione.

Problema V.

An conceptus spiritus sit spiritui finito & infinitis communis?

§. 1. Quamvis aliqua hanc quæ- pro-
stionem concernentia, superius 9. w.
per occasionem tacta sint; hic ta- pias
men ceu in propria sede, plenior sect. III
ejus decisio exponenda, quæ cum- P. 57. &
primis eapropter necessaria, quo- 58.

I

niam

niam sic vindiciæ toti parantur disciplinæ huic de spiritibus: sunt enim, qui negata hac quæstione, Pneumaticen ex encyclopædia Philosophica penitus proscribere fatagunt, quorum talia extant iudicia: *Non existimandum, in aliquo communi conceptu creatorem & creaturas convenire. Et si Deum nomines spiritum, non putes eum spiritum esse sicut sunt angeli: non enim in Deo tale quid reperitur, quale est in angelis, ut ex illis possit fabricari unus conceptus rationis, exprimens naturam genericam, Deo simul & angelis competentem &c.* His itaq; & similibus argumentis, quantum veritatis subsit, mox dispiciendum.

§. 2. Præsciendum autem contro-
 Status
 contro-
 versia. *ceptu formali*, utrum videlicet eodem actu intelligendi possimus intelligere & concipere spiritum infinitum cum finito, quod negatur, cum sint distinctæ conceptiones;
 sed

sed de *conceptu objectivo*, cujus quid-
 ditas superius fuit investigata, estq;
 sensus quæstionis hic : an huic no-
mini, spiritus, correspondeat aliqua ra-
tio objectiva (unum intelligendi actum
terminare potis) qua ratio sit commu-
nis Deo & spiritibus creatis. II. Scien-
 dum conceptum objectivum spirit⁹
 considerari *vel absolutè & in se* abs-
 que habitudine & respectu ad sua
 inferiora, ut per intellectum ab
 illis est denudatus vel mente sepa-
 rari potest; *vel respectivè & in habi-*
tudine ad sua inferiora, quando ni-
 mirum de eis prædicatur, vel in eis
 existere consideratur. III. Notandū
 communicationē hic intelligendam
Quidditativam, eamq; rationis, quæ
 per intellectū perficitur, nimirum,
 quando natura aliqua à singulari-
 bus mente separata, intellectus be-
 neficio, illis vicissim communica-
 tur actu prædicationis vel alio. Con-
 fer quæ in hanc rem superius di-

p. 58.
 in pros
 am.

cta sunt. Quibus prænotatis, ad Quæstionem commodè ita respondetur :

R. ad
Quæst.

Conceptus spiritus tum absolute & in se spectatus, tum in habitudine ad sua inferiora, communis est spiritui infinito & finitis. Duo sunt membra hujus propositionis, quorum utrumquè probatur. Prius: quia (α) conceptus ille est conceptus universalis; omne autem universale est commune, quia aptum natum est multis inesse. (β) Quia conceptus spiritus, abstractus est à Deo, angelis & anima rationali; à quibus verò aliquid abstrahitur illis etiam est communis. (γ) Quia in hac ratione objectiva spiritus scilicet, spiritus infinitus & finiti essentialitèr conveniunt. (δ) Quia spiritus prædicari aptus est de Deo, angelis & anima rationali; illis itaq; est communis. Unde hæ prædicationes: Deus est spiritus, Angelus est spiritus,

ritus, Anima rationalis est spiritus, supponunt communitatem spiritus ad ista subjecta, de quibus ita prædicatur. (ε) Quia tota definitio communis est omnibus spiritibus, nullus namq; est spiritus, qui non sit immaterialis. E. *Spiritus omnibus illis est communis.* Posterius membrum sic probatur. Quia eadem est ratio conceptus spiritus ac reliquorum conceptuum hoc modo communium. Cum his vero ita se res habet, ut post notitiam abstractivam conceptus communis à particularibus, potest intellectus facere comparativam. Natura igitur spiritus præcisè concepta, rectè ad Deum, Angelum & Animam rationalem comparatur, & in eis esse dicitur, unde hæ nascuntur prædicationes: Deus est spiritus, Angelus est spiritus, & Anima rationalis est spiritus. Et quamvis conceptus objectivus spiritus, de

Memb
11.ma

suis inferioribus hoc modo prædicetur, vel eis inesse consideretur, ea tamen indifferentia quam dicit ad ea, non cessat, sed est & manet communis. Nec existimandum hac assertione tolli distinctionem, inter conceptum objectivum spiritus *præcisivum* & *respectivum*: nam licet conceptus spiritus qui à nobis præscinditur secundum rationem, sit in inferioribus; tamen ut est præcisus formalitèr loquendo, non est in inferioribus, hoc est non habet in illis eum statum seu modum essendi, quem habet per denominationem extrinsecam ex præcisione intellectus. Itaq; cum dicitur conceptus spiritus præcisus comparari ad sua inferiora, & de ijs prædicari, non est accipiendum, id fieri secundum eam præcisionem; sed solum quod ratio illa sic concepta, ad inferiores comparata, in omnibus illis inclusa inveniatur.

Brevi-

Brevitèr. Natura communis spiritus præcisè concepta in inferioribus intimè includitur, sed nihilominus ratione ab illis potest præscindi. Plura qui hic desiderat ad-
eat M. Joh. Zeisoldum, qui in his prolixus est.

Pneum
p. 8.
Disp.
III. art.
I.
Antis
thesis.
Obj. I.

§. 3. Argumenta quæ in contrarium adduci solent, sunt sequentia:

Si Deus non est spiritus sicut angeli, sequitur illam cum his non convenire in conceptu spiritus; at v. p. E. & post.

Minor probatur, quia Deus longè eminentiorem naturam spiritua-lem habet, quam angeli vel alij spiritus creati.

Spiritus infinitam & independentem habens essentiam, cum spiritu finito & dependente non potest convenire in communi conceptu; atqui Deus est talis spiritus E.

Obj. 2.

Major probatur: quia inter finitum & infinitum infinita est distan-

tia. Item, inter finitum & infinitum nulla est proportio, nulla similitudo, E. nec communitas conceptus.

Obj. 3. *Si finito & infinito nihil est commune, sequitur spiritum infinitum & finitos non habere communem conceptum; at verum prius, E. & post.*

Minor probatur: quia finitum & infinitum sunt extrema contradictoria.

Obj. 4. *Quæ sunt primò diversa, non conveniunt in conceptu aliquo communi; at Deus & angeli sunt talia. E.*

Minor probatur: nam Deus creator, angeli verò creaturæ, & sic primò diversa.

R. ad I. R. ad I. (1) Consequentia propositionis majoris est infirma, quod patet hoc simili: brutum non est animal sicut homo, Ergò brutum cum homine non habet communem conceptum, quod absurdum. (2) Est æquivocatio in voce *sicut*, quæ

quæ est comparativa duarum rerum vel juxta *specialem* essendi rationem, vel juxta *generalem*. Priori modo accepta vox *sicut*, rectè asseritur: Deus non est spiritus sicut angeli: quia Deus est spiritus infinitus & independens, angeli autem finiti & dependentes. Posteriori vero modo intellecta, rectè dicitur, Deus est spiritus sicut angeli, cujus propositionis hic est sensus: Deus & angeli conveniunt in hoc quod sint spiritus, quod vero Deus sit spiritus infinitus &c. Angeli autem finiti, hoc est ex speciali cujusq; essendi ratione. Sunt itaq; in allato argumento quatuor termini implicite: nam *sicut* aliam habet significationem in majori, aliam in minori.

Ad II: ^{dam} In propositione majori pariter nulla est sequela: quamvis spiritus finiti non conveniant cum infinito ratione infinitatis, in-

R, ad II

dependentiæ, & quæ reliqua sunt attributa Dei naturæ propria, conveniunt tamen in conceptu latiori, quales sunt, spiritus, substantia, Ens; nihil obstante speciali cujuscumque essendi ratione. Licet autem essentia spiritualis in Deo secundum rem non differat ab infinitate & independentia ejus, intellectus tamen abstrahens concipere potest esse spirituale, non concepta una infinitate & independentia, unde sua sponte fluit responsio ad probationem Majoris, quæ confit distinctione adhibitâ *inter ipsam entitatem* spiritus finiti & infiniti, & *inter modum nostrum concipiendi*. Ratione Entitatis quidem, infinita est distantia inter spiritum finitum & infinitum, similitudo tamen & convenientia relinquitur in concipiendo.

R. ad
III,

Ad III. Committitur in hoc argumento Ignoratio Elenchi; non enim

enim de finito & infinito quæritur, sed de spiritu finito & infinito : finitum & infinitum licet dici possint extrema contradictoria, spiritus finitus tamen & infinitus non item : Itaq; ad probationem minoris respondetur, extrema contradictoria posse considerari dupliciter : vel *materialiter pro rebus substratis*, vel *formaliter pro immediata pugna istorum predicatorum de rebus illis*, extrema contradictoria considerata priori modo, in uno conceptu comuni convenire possunt ; posteriori verò modo secus, quod patet exemplo : substantia & accidens dici possunt contradictoria materialiter & fundamentaliter, quatenus scilicet in jis fundantur hæc contradictoria prædicata : subsistere per se, & non subsistere per se, substantia tamen & accidens communem habent conceptum, Entis uti constat,

Ad

R. ad
IV.

Ad IV. Limitando propositionem Majorem hoc modo: primò diversa quatenùs talia, non possunt convenire in conceptu aliquo communi; sub hac limitatione vacillat minor: nam Deus & angeli, non sunt simpliciter primò diversa, sed tantum quoad illa prædicta, quod Deus sit creator, hi vero creaturæ. 2. Propositio Major si ita limitetur: Quæ sunt primò diversa non conveniunt in aliquo conceptu communi generico, propriè ita dicto, sic conceditur totum argumentum; summa quoq; rerum genera dicuntur primò diversa, conveniunt tamen in conceptu quodam latiori, licet non habent determinatas differentias, quæ sint extra rationem illius conceptus communis; sed diversitatem habent in proprijs & determinatis naturis, ut elegantèr differit ex Suaretzio M. Joh. Zeisoldus.

Part. 8.
Pneum
Disp.
III.

Pro-

Problema VI.

An conceptus spiritus respiciat sua inferiora æquivocè, an univocè, an verò analogicè? R.

§. 1. Invenies, qui conceptum spiritus in respectu ad spiritum finitum & infinitos statuunt esse æquivocum, utpote Dn. Doctor Bartholinus inquires: *Spiritum de Deo æquivocè dici.* Hanc fovet quoq; sententiam supra nominatus D. Wendelerus, dum ita differit: *Spiritus in genere dictus, proprietatesq; communes Deo & creatis spiritibus tributa, quoad nomen quidem sunt communes, sed non ita quoad rem &c.* Mendoza Univocum esse asserit, dicens: *Deo & creaturis datur conceptus substantiæ intellectualis, univoce communis.* Et hæc quoq; est sententia Scotistarum. Thomas & qui eum sequuntur, utpote Dn. D. Schar-

Euchir.

Met.

part. 2.

cap. 2.

Disp.

Met. 9.

f. 4. § 41

Scharffius, Alstedius, D. Calovius, Scheiblerus, Zeisoldus, Heerebord Mejerus &c. conceptum spiritus in respectu ad sua inferiora statuunt esse analogicum. Quæ vero sententia in ista diversitate sit retinenda, jam dispiciendum.

Status
contr.

§. 2. Prænotandum verò quæstionem intelligendam esse, non de conceptu spiritus objectivo *præcise & in se spectato, sed in habitudine ad sua inferiora*, spiritum infinitum & finitum, conceptus enim *in se*, neq; univocus neq; analogicus dici potest. 2. Sciendum, conceptum spiritus, prout à suis inferiorib⁹ est abstract⁹, talem non esse per separationem, quæ fit *secundum rem, sed præcisivam* seu per mentis operationem, distinctionis cognitionis ergo. 3. Accipienda quæstio de univoco non *late* accepto, secundum Aristotelem in doctrina Antepredicamentorum, prout opponitur æquivoco, sic

SECTIO III. ELENTICA. 143

sic enim includit etiam quoddam analogum, scilicet intrinsecæ attributionis; sed *proprie* prout etiam isti analogo opponitur. 4. Non de analogia proportionis, sed attributionis & quidem intrinsecæ.

§. 3. Quibus prænotatis, conclusio decisiva quæstionis hæc est: *Conceptus spiritus in respectu ad spiritum infinitum & finitos est analogus, & quidem per analogiam intrinsecæ attributionis.* probatur 1. Ex descriptionis analogiæ competentia hoc modo:

Resp.
ad
Quæst.

I. Ratio.

Quicumq; conceptus suis inferioribus intrinsecus sed inæqualiter, h.e. uni per prius, alteri verò per posterius, sive per dependentiam ab illo, competit, ille conceptus est analogicus, analogiâ intrinsecæ attributionis; atqui conceptus spiritus est talis E.

Major apud omnes ferè tum Logicos, tum Metaphysicos est in confesso vide nostrum M. Thuronium.

Instit.
Log.
Tract.
Præm
P. 41.

Minor

Minor patet : nam Deus est spiritus per essentiam & independentè; spiritus verò creati per participationem & dependentiam à spiritu increato, & nisi participativè accepissent spiritus creati esse spirituale à Deo, illud non haberent. Cum itaq; Deus naturam habeat spirituales ex se, reliqui verò spiritus per dependentiam ab ipso, utriq; tamen intrinsecè, manifestum est conceptum spiritus respicere sua inferiora analogice, analogiâ attributionis intrinsecæ, quæ est communitas dicta *τὸς ἐν, καὶ αὐτὸς ἐν* &c.

II. Ratio.

Æquivoci

I. Ex definitione

Æquivocorum,

II. *Ex remotione conceptuum reliquorum.* Quia (α) conceptus spiritus non est æquivocus ad sua inferiora, quod patet 1. *Ex definitione æquivocorum*: Æquivoca enim solum nomen commune tribuunt, rationem essentiaæ autem diversam; spiritus verò non nominalitèr saltem communis est Deo, angelis & animæ ratio-

rationali, ut eandem rationem essentia non participant: cum spiritus tum infinitus tum finiti verè sint spiritus & essentiam habent spirituales veram & propriè dictam. 2. *Ex absurdis* quæ sequerentur, si diceretur spiritum æquivocè respicere sua inferiora: tunc enim non posset constitui certæ alicujus disciplinæ objectum, quod tamen factum est. Deinde, si spiritus se haberet æquivocè ad sua inferiora, utraq; hæc propositio esset vera: Deus est spiritus, Deus non est spiritus: nam super æquivocis non cadit contradictio, e. g. sine contradictione dico: Herodes est vulpes, & Herodes non est vulpes, utroq; effato manente vero; at quis non videt, posteriorem illarum propositionum, veræ contradictoriam & falsam esse. E. tale itaq; esto argumentum:

Quicumq; conceptus suis inferioribus præter nomen, communicat etiam

*eandem rationem essentia, is non est
equivocus; atqui conceptus spiritus
est talis E.*

β Probationem majoris & minoris
suggerunt modo dicta. Quia (*β*)
Univoci non est Univocus, quod tali proba-
tum eo Syllogismo, medio termi-
no ducto à *Definitione univocorum*:

à Defi- Quicumq; conceptus aequalitèr & aequè
nit. primò non competit suis inferiori-
bus, is non est univocus; sed conce-
ptus spiritus est talis. E.

De majore non est dubium, nec
minor prolixæ indiget probationis.
In hoc enim analoga differunt ab
univocis, ut illorum unum per pri-
us participet à conceptu commu-
ni, alterum per posterius; horum
autem utrumq; æqualitèr sine ulla
dependentia unius ab alio. Per u-
nivocum hic intelligendum uni-
vorum strictè sic dictum, non verò
latè prout includit etiam analo-
gum. Quia deniq; (*γ*) non est ana-
logus

(*γ*)
Analog
attrib.
extrins.

logus analogia attributionis extrinsecæ, quod sequens evincit argumentatio :

Cujuscunq; conceptus ratio intrinsecè invenitur, imò essentialitèr includitur in omnibus suis inferioribus, ille conceptus illis non est analogus per attributionem extrinsecam: atq; qui conceptus spiritus est talis E.

Minor probatur: nam natura spiritus in Deo, angelo & anima rationali inesse apta nata est, nec illis tribuitur ob extrinsecum aliquem respectum, sed ob competentiam intrinsecam & formalem. E. conceptus spiritus est communis suis inferioribus per analogiam attributionis intrinsecæ quod erat probandum.

Problema VII.

An conceptus objectivus spiritus à conceptibus objectivis suorum inferiorum sit præcisus ? R. K 2 §. 1.

Status
contro-
versiz.

§. 1. Prænotandum, conceptum unum ab alio dupliciter posse dici præcisum *re vel ratione*; conceptus priori modo præcisus dicitur, qui secundum rem est distinctus ab alio à quo est præcisus; sic sunt præcisæ duæ distinctæ res flavedo & dulcedo in pomo: posteriori modo conceptus dicitur præcisus, in cuius ratione nihil eorum includitur, quæ sunt propria conceptibus à quibus præcisus est, qua præcisione mediante, potest intellectus ea quæ sunt unita in re, distinctioris cognitionis causa, à se invicem separare & distinguere. Non de præciso priori modo, sed posteriori problema hoc intelligendum.

Resp.
ad quæ-
stionem:

§. 2. Affirmativa quæstionis hoc unico argumento evidens est:

*Si conceptus objectivus spiritus ut sic,
non representat inferiora secundum
illum modum quo in re sunt, utiq;
ab eis*

*ab jis est praeisus & sejunctus; at
verum prius e. & posterius.*

Major est certissima. Minor probatur: nam intellectus concipiens spiritum, non concipit totum quod est in illo, prout à parte rei existit, sed solum secundum aliquam convenientiam & similitudinem, quam inferiora inter se habent. Vel potius ita dicendum: Spiritus in primo concipiendi momento, non sistit inferiora divisim existentia, sed tantum ratione convenientiae suorum inferiorum, repræsentativum aliquod ideale abstractum, quod est conceptus spiritus ut sic.

§ 3. In contrarium duo possunt reponi:

Antithesis.

*Quæ nullo modo inter se conveniunt
sed infinitis modis dissident, ab illis
conceptus communis abstrahi nequit;
atqui spiritus infinitus & finitus sunt
tales. E.*

Obj. 1.

Si nihil est in Deo quod non sit ipse

Obj. 2.

K 3

Deus

Deus, sequitur à Deo nihil posse abstrahi; at verum prius E. & posterius. Et per consequens, non datur aliquis conceptus objectivus spiritus, qui sit ab inferioribus præcisus.

R. ad I. R. ad I.^{am} (1) Limitando propositionem majorem hunc in modum. Quæcunque quoad rationes proprias & específicas non conveniunt sed infinitis modis differunt, ab illis conceptus communis abstrahi nequit. Sic propositio major redditur falsa. (2) Ad minorem, eam simpliciter negando: Spiritus finitus enim & infinitus non tantum conveniunt respectu hujus proximi conceptus communis qui est spiritus, sed etiam conceptibus remotioribus, utpote *Substantia & Entis*. Unde ita licet inferre:

Retor
quetur
objec-
tio.

Quicumq; conceptus in aliquibus
inveniuntur, in illis conce-
ptibus illa aliqua conveniunt;
atqui

SECTIO III. ELENCTICA. 151

atque conceptus spiritus, substantiæ & Entis inveniuntur in Deo, in angelis, in anima humana. E. in illis conveniunt

Quando enim concipis Deum concipis spiritum, concipis substantiam, concipis ens; par est ratio de angelis & anima rationali. Certum itaq; est, omnia à quibus abstrahitur conceptus communis, in aliquibus oportere convenire, & in aliquibus differre, docente Trom-
 1.4. Met
 beta, aliàs si in omnibus conveni-
 q. 2.
 rent, essent planè idem.

R. ad II

Ad II.^{am} Propositio major si intelligatur, de abstractione & separatione reali, tum est vera, & sic conceditur totum argumentum; si verò accipiatur de abstractione rationis seu præcisiva illa propositio, tum falsitatis convincitur hac ratione: siquidem intellectus potest etiam ea quæ in re sunt simplicissimè unum, mentalitèr separare,

unum ab alio abstrahere & distinguere. sic e. g. potest concipi essentia spiritualis in Deo, non conceptis unà perfectionibus divinis, ut sunt simplicitas, infinitas &c. quæ tamen secundum rem cum essentia divina sunt plane eadem & inseparabiles.

CAPUT II.

De

AFFECTIONIBUS SPIRITUS IN GENERE.

SECTIO I. THEOREMATICA.

THESIS I.

Definitio
Aff.

Affectiones spiritus sunt conceptus generales, qui conceptum quidditatis ejus per se consequuntur, eum paronymicè seu extraessentialitèr denominantes & inadæquatè repræsentantes.

Vel

Vel:

Affectiones spiritus sunt conceptus secundarij, essentiam ejusdem per se consequentes, qui eam paronymicè denominant, & inadæquatè repræsentant.

alia De.
fin spir.

Ex Theor.

§. I. Juxta seriem in disciplinis tradendis à viris sapientibus inculcatam & usurpatam, hætenus circa conceptum *quidditatis spiritus*, tum *absolutum* tum *respectivum* investigandum exprimendumq; acies mentis occupata fuit; ut ante omnia natura & essentia ipsius subjecti innotesceret, quo cognito, prima ad scientiam janua aperitur: Consequens est, ut de *conceptibus illis primum consequentibus*, h. e. *attributis seu affectionibus spiritus* labor suscipiatur. In hac itaq; *Summa*
Ex Theor. hæc tria obiter sunt expendenda. 1. *Existencia affectionum spiritus.*

Ratio
Methodi

Summa
Ex Theor.
σε @

K 5

ritus. 2. *Definitio earum nominalis.* 3.*Definitio realis.*

Exist.

Affect.

Spiritus

§. 2. Dari affectiones spiritus probari potest sequentibus rationibus petitis I. *Ab adjuncto proprio objecti scientifici, unde ita licet argumentari:*

I, Ratio I. *Quicquid commune est omni subjecto scientifico, id non est denegandum subjecto Pneumaticæ quod est spiritus; at habere proprias affectiones commune est omni subjecto scientifico. E.*

Propositio major & minor in hoc Syllogismo cum sint extra controversiam, sequitur, spiritum qui est objectum scientificum Pneumaticæ, habere proprias affectiones.

II, Rat. II. *à Demonstrationis Pneumaticæ evidentia sic inferitur:*

In quacunq; scientiâ certa haberi possunt demonstrationes, illius objectum omninò proprias habebit affectiones; at in Pneumatica certa haberi possunt demonstrationes E.

Pro-

SECTIO I. THEOREMAT. 155

Propositio major est vera: nam demonstratio est affectionum de subiecto. De minore neq; est dubium; sequitur itaq; spiritum reverà habere affectiones.

III. *Ab adjunctis proprijs affectionum,* III. Rat
sic procedit illatio:

Cuicunq; competunt aliqua quæ cum ipso reciprocantur, nec tamen sunt primus conceptus, sed illum sequuntur, id omnino habet aliquas affectiones; at spiritui talia quæ dicta sunt competunt, E. habet aliquas affectiones.

Major probatur ex Stahlio & alijs, Stahlig
Phil.
prim.
qui asserunt affectionem sive attributum id rectè dici, quod cum reciprocetur cum subiecto cuius dicitur attributum, non est de essentia ejus, h. e. non primò in subiecto concipitur, sed ex illo tanquam radice oritur. Minor probatur: nam spiritui competunt hæc attributa, ut sunt, inextensio, simplicitas, indivisibilitas il-

tas, illocalitas &c. quæ eum spiritu reciprocantur, nec tamen sunt prius illius conceptus, quia pro origine agnoscuntur & imateriale, quod primò in spiritu concipitur.

IV. Ratio
tio

IV. A ratione essentia spiritus sic nec dicitur argumentatio:

Quicquid habet veram essentiam in se conceptibilem, id etiam habet veras affectiones & proprietates; sed spiritus habet veram essentiam in se ipsa conceptibilem. Ergo.

Major est in confesso: nulla enim res habens veram & positivam essentiam, suis destituitur proprietatibus, quæcunq; etiam sint. De minore jam non est dubium.

Definitio
Nominalis.

§. 3. Circa ὀνομαστολογίαν duo sunt expendenda: α Homonymia. Vox affectionis non sumitur h. l. strictè & in illo rigore, ut sit realitèr distincta ab eo cuius est affectio, quam conditionem requirunt tum Soncinas tum Suarezius; sed latius & ad-

Soncin
4. Met.
q. 12.
Suarez
Dis.
Met. 3.

aqua-

æquatè pro tali conceptu, qui 1 ex
 essentia subjecti tanquam radice seu
 fonte fluat, 2 sit illo posterior con-
 ceptibiliter, 3 insit ei *ὑπόστασις* & per
 se, 4 essentiam ejus extracessentiali-
 tèr semper denominet. (β) *Synony-*
mia; æquipollentèr à plurimis usur-
 pantur, *affectio*, *attributum*, *passio*, *i-*
dioma, *proprietas*, *propria passio*, *propria*
affectio &c. Non desunt tamen, qui
 discrimen aliquod ponunt inter hæc
 ipsa vocabula, ceu probat ex Aver-
 rhöe & Mendoza, M. Joh. Zeisoldus,

Disp.
 Pneum
 IV.
 Part.
 Gen.
 Def.
 realis
 exposi-
 tio,

§. 4. Jam ad *πραγματολογίαν*.
 operosa res est & valdè difficilis af-
 fectionum spiritualium naturam in
 genere exprimere, conatus sum ta-
 men quidditatem earum, tum *abso-*
lutam, quales videl. in se sunt tum
respectivam, i. e. quomodo se habe-
 ant in respectu ad subjectum datis
 descriptionibus comprehendere,
 quarum *ἀνάλυσις* dabunt sequentia.
 Priorem quod concernit definitio-
 nem,

nem, constat illa duplici conceptu,
Convenientia videlicet & *Differentia*.

Cons
 cept.
 conven

Ille his innuitur vocibus: *conceptus generales*, quem (puta conceptum convenientiæ,) legitimum esse patet 1. Quoniam in hoc affectiones spiritus cum essentia ejus primò conveniunt. 2. Quia sicut essentiæ spiritus conceptus, generalis est respectu eorum quæ sub spiritu continentur (puta quasi species spiritus) ita etiam conceptus affectionum ejusdem sunt generales, adeo ut nullus sit spiritus, qui non sit inextensus, indivisibilis, simplex illocalis &c. Errant itaq;, qui attributa spiritus definientes, dicunt illa esse accidentia; quod de communi spiritus natura dici nequit: accidentia enim has comites habent imperfectiones: *subjectivè inesse seu inharere subjecto, subjectum accidentalitèr informare, determinare & perficere, facere cum subjecto compositionem accidentalem & similes a-*

les alias, quibus omnibus spiritus ut
 sic superior est. *Conceptum differen-* Cons
cept.
Differ.
tia in data definitione exhibent ver-
 ba sequentia. Desumpta est hæc dif-
 ferentia tum à *materiali* affectionum
 spiritus, tum à *formali*. Materis
ale Aff
fect. Materiale
 est ipsa essentia spiritus, estq; ipsum
 fundamentum, quod ipsum invol-
 vunt attributa sed inæquatè. Cum
 verò attributa spiritus dicuntur in-
 volvere ipsam essentiam spiritus,
 non ita est accipiendum ac si idem
 simpliciter significant cum spiritu;
 sed quod solum significant spiritum
 apprehensum sub ulteriori & pecu-
 liari aliqua ratione, tali videlicet,
 quæ quidem non implicat totum
 conceptum spiritus primum & es-
 sentialem, sed eundem consequitur,
 naturamq; spiritus cum aliqua for-
 malitate seu perfectione secundaria
immediatè aut mediatè, positiva aut ne-
gativa indicat; non secus ac attribu-
 ta Entis connotant ipsum Ens sed in-
 æquatè.

adæquatè, h. e. in hoc vel illo statu, e. g. unum implicat quidem ipsum Ens, idem tamen simpliciter cum Ente non significat, sed illud sub hac peculiari ratione v. z. indivisione, seu negatione divisionis repræsentat. Ex quibus clarum est, attributa spiritus in genere significare essentiam spiritus, sub alia ratione conceptam, secundario nimirum non primario, materialiter non formaliter. Unde vicissim patet quodlibet attributum duo importare; unum tanquam materiale ipsam essentiam subjecti, alterum tanquam formale, aliquid ipsi subjecto superadditum: ipsum subjectum connotat quasi in *recto*, alterum in *obliquo*. v. g. incorruptibilitas pro materiali importat ipsam essentiam spiritus in genere; pro formali, illius essentia modum aliquem, quo tam perennis est natura, ut nullo modo deficere queat. Sic justitia Dei, significat, quidem essentiam

eius

Attrib.
duo sicut
significat

ejus, non tamen præcisè sumptam; sed cum ordine ad actum puniendi, quæ conotatio, in essentiâ Dei nudè & simpliciter spectatâ, nō invenitur.

Hujus rei fundamentum est simplicitas essentiæ spiritus, & concursus multarum in eâdem perfectionum: intellectus enim noster, cum non possit multa simul distinctè cognoscere, hinc fit, ut essentiam spiritus apprehendat nunc cum perfectione hac, nunc cum aliâ, & sic partiatur conceptus in spiritu, eandem illius essentiam inadæquarè repræsentantes. Nota, cum attributa dicuntur inadæquarè repræsentare ipsum subjectum, seu esse conceptus inadæquati spiritus, sciendum illa dupliciter posse considerari vel *secundum se ipsa*, præcisè & juxta rationem terminorum, sub quibus fiunt, sic sunt conceptus adæquati, vel *in ordine ad subjectum suum*, cujus sunt attributa, sic

Conce-
pt: Af-
fect. dus
plic.
consid.

L

recti-

rectissimè dicuntur inadæquati conceptus attributorum. E.g. inextensio adæquatè significat repugnantiam illam, quam habet natura spiritualis ad quantitatem, inadæquatè verò spiritum, scilicet sub hoc tantum formali.

Quod vero attributa priori modo considerata sint conceptus inadæquati, sic ostenditur: *Si attributa spiritus, representant essentiam spiritus adæquatè, tunc non amplius erunt attributa, sed voces aquipollentes, cum voce spiritus, h. e. nomina æquè primò essentiam spiritus significantia, ac vox spiritus; quemadmodum in Philosophia prima Res & aliquid adæquatè id ipsum significant quod Ens; at falsum consequens.*

Forma-
le Aff-
fect.

E & antecedens. Hæc ad materiale affectionum spiritus: *Formale* consistit tum in *consecutione*; consequuntur enim conceptum primum seu quidditativum, & proinde compe-
tunt

SECTIO I. THEOREMAT 163

tunt affectiones spiritui à posteriori, in ordine concipiendi & cognoscendi, ex ipsoq; fluunt tanquam essentialia consecutiva; tum *in paronymicâ denominatione*: nam prædicatio affectionum harum de suo subjecto, non est synonymica sed paronymica seu extraessentialis. Distinguendum esse hic, monet Mejerus, inter prædicationem paronymicam *vulgarem* & inter *eminentem*.

Non prior sed posterior hic intelligenda. Itaq; paronymicè prædicari, hoc in loco non exponendum, per 70 prædicari accidentaliter, ut communiter fieri solet, sed per 70 prædicari extraessentialiter, spiritus n. ut sic, non admittit accidens.

§ 5. Definitionis prioris brevis explicatio sic erat, quibus probè pensitatis, non potest non intelligi posterior, quoniam hæc ab illa non multum differt, præterquam quod loco generis hæc extent vo-

Coll.
Pneum.
Disp. V
Cap. II.
§ 3.

Expositio
Des
finit.
post.

ces, *conceptus secundarij*: quod genus (quasi genus) cum omnibus affectionibus spiritus sit commune, ideoq; legitimum. Secundarij conceptus dicuntur affectiones, ad innuendam differentiam earum à conceptu primo, qui est conceptus essentiæ subjecti, quod hic sit causa & radix illorum; illi vero ex hoc tanquam ex fonte fluunt: hic est unus, secundarij verò plures: hic invenitur in modo dicendi per se primo; illi in secundo: deniquè hic est causa, quod conceptus illi secundarij, cognoscantur inesse subjecto & de eo demonstrentur.

Requisita Affectionum.

§ 6. Sufficiunt itaq; hæc requisita ad affectiones spiritus ut 1. Realiter, h. e. citra mentis operationem eidem conveniant. 2. Cum spiritu reciprocentur: affectiones enim spiritus uni & soli spiritui competere debent, ut cum eo per simplicem conversionem possint conver-

SECTIO I. THEOREMAT. 165
converti. 3. Formaliter differant
â spiritu: non enim omnis affectio
ex natura rei, seu realiter est distin-
cta â suo subjecto, sed sufficit di-
stinctio formalis, quæ est rationis
ratiocinatæ, in diversitate conce-
ptibilitatum fundata. 4. Sint spi-
ritu posteriores conceptibilitèr &
deniq; de eo debeant demonstrari.

THESIS II.

Affectuum Spiritus, quæ- Divisio
Affect.
dam sunt immediata, quæ-
dam mediata; utræq; autem
vel positivæ vel negativæ.

ΕΙΣΘΕΣΙΣ,

§ I. Posteriores hanc divisio-
nem Affectuum scilicet in *positi-
vas & negativas* communiter reti-
nent Pneumatici ferè omnes, eam
ob causam, quod terminorum qui-
bus exprimuntur, quidam sint po-
sitivi, quidam negativi: Sed prio-
rem quam exhibet thesis divisio-

L 3 nem

Calov.
in Typ.
Pneum

I. Ratio

nem, videlicet, quod alia affectio-
nes sint *mediata* alia *immediata*, cum
cti, si solum exceperis Calovium
omisere, quam tamen non tantum
veram & *necessariam* sed etiam *po-
torem* esse, evincitur rationibus
petitis. I. *Ab immediata & mediata
consecutione affectionum à conceptu spi-
ritus primo, sic:*

*Si quaedam affectiones spiritus, imme-
diatè consequuntur ejus conce-
ptum primum & quidditatis, quæ-
dam autem mediatè, mediante sci-
licet alia affectione, sequitur af-
fectiones necessario dividi in media-
tas & immediatas; at. v. p. E. &
post.*

Propositio major per se vera est,
& quamvis in spiritu ut sic, nihil
est prius aut posterius *quoad rem*,
fatis est fundari hanc præcessio-
nem & consecutionem in *ordine
nostri concipiendi*. Minor probatur
exemplis: quis non videt, quod
inex-

Inextensio immediatè consequatur immaterialitatem, conceptum spiritus primum; Indivisibilitas autem & illocalitas mediatè, mediante scilicet inextensione, sive immunitate quantitatis. Sic, immutabilitas quoq; immediatè consequitur conceptum spiritus primum, mediante autem illa, incorruptibilitas & perennitas. Hinc sua sponte fluit ratio II. *petita à Demonstratione affectionum immediatâ & mediatâ*, argumentum est tale: Rat. II.

Si quaedam affectionum spiritus, demonstrantur de eo immediatè per conceptum primum, quaedam verò mediatè per aliam affectionem, sequitur affectiones verè dividi in mediatas & immediatas, at v. p. & posterius.

Major hic quoq; superior est exceptione: Minor potest probari exemplis. Simplicitas immediatè demonstratur de spiritu per con-

ceptum primum, præeminentia verò mediante simplicitate.

§ 2. Pro præstantia hujus divisionis præ illa vulgari, desumitur ratio à firmiori fundamento sic argumentando :

Argu-
mens-
tum
pro præ-
stantia
Divis.

Quaecunq; divisio firmiori nititur fundamento illa est potior; sed hæc divisio affectionum in mediatas & immediatas firmiori nititur fundamento, quam illa in positivas & negativas. &c.

Minor probatur, nam illius divisionis fundamentum consistit tantum in nudis terminis: omnes enim affectiones, quo ad rem, positivam inferunt perfectionem, licet quædam terminis exprimantur negativis; hæc verò divisio, qua affectiones dividuntur in mediatas & immediatas, fundatur in re, quo ad modum concipiendi nostrum.

Expositio
Dis-
vis.
pos-
sibilis.

§ 3. Ulterius dicitur in thesi, quod tum mediatae affectiones, tum immediatae, sint vel negativæ vel positivæ:

sitivæ: quædam enim affectionum utriusq; generis, exprimuntur terminis negativis, quædam positivis, utrisq; tamen positivam perfectionem inferentibus. Non est itaq; hic negatio aliqua quoad rem, ita ut affectiones negativæ, præter negationem, nihil dicant spiritui convenire, adeoq; nullam inferant realitatem; sed tantum quoad vocis articulationem, prout ob defectum vocabulorum termino exprimuntur negativo, non quidem tali, qui constat particula negativa Non, sed *σεντινχ* IN, removente imperfectionem, & summam in reponente perfectionem, remotæ isti perfectioni oppositam. Adrianus Hereboord hunc nodum ita explicat: *Negatio est triplex, vel pure negans, quæ effertur plerumq; per particulam IN, ut immateriale &c vel privans, quæ effertur distincto vocabulo, significante carentiam habitus in sub-*

Access
ptio vo-
cis nes
gativi

Pneum
lib. c. 6.
ad The
or. I.

jecto capaci, ut cecitas; vel infinitans, quæ effertur per præfixam notam negandi NON, ut non quantus &c. diciturque attributa spiritus negativa dici talia primo modo, negatione purè negante, expressa per particulam in, quæ unam facit vocem compositam cum ea, cui adjungitur, eoq; ipso cum negat imperfectionem dicit perfectionem. Quæ omnia non sine acumine, & veritati convenienter dicuntur. Vox *positivi* quoq; non *strictè* sumenda, quasi affectiones hæ positivæ, essent peculiaris entia positiva; sed *latius* prout denotat aliquid positivi, quatenus scilicet perfectio illa quæ in re ponitur, exprimitur termino positivo seu affirmativo.

T H E S I S III.

Numerus
rue
fectio
num,

Affectiones immediatæ sunt
Inextensio, simplicitas, im-
mutabilitas, insensibilitas,
vita

vita, intellectus; mediatae vero, indivisibilitas, immobilitas, illocalitas, intemporalitas, immortalitas, præeminentia, perennitas, voluntas, arbitrii libertas.

EX 96015.

§ I. Numerum Affectionum tum mediatarum tum immediatarum, quem thesis hæc exhibet, sufficientem esse, probatur I. à modo as-
ficiendi, sic argumentando :

I. Ratio
pro suffi-
cientia Affec-
tionum.

Si tot sunt constituenda affectiones spiritus, quot modis afficiunt seu designant illum tanquam subjectum, sequitur numerum affectionum in thesi positum esse adequatum; at v. prius. E. & posterius.

II. A ratione principij demonstrandi: II. Rat.

Quotcunque affectiones, de spiritu per principia demonstrandi in Pneumatica, possunt demonstrari, tot etiam sunt constituenda; sed tot saltem quot

quot thesis proponit possunt demonstrari &c. E. Et per consequens numerus affectionum in thesi est sufficiens. Quænam affectiones autem sint positivæ, quænam negativæ, sua sponte patet ex inspectione thesios.

Comp.
Pneum
lib. I. c.
6. ad
Theor.
IV.

§ 2. Ordinem affectionum quod concernit, de eo sic loquitur He-reboord: *inter attributa spiritus in genere, haud dubiè aliquis est ordo prioritatis: sed cum prioritas alia sit secundum rem, alia secundum rationem, quemadmodum est ordo quidam prioritatis quoad res significatas, & alius quoad rationes formales.* Probatq; certum ordinem tali syllogismo:

Quorum unum per aliud demonstratur, inter ea est ordo prioritatis & posteritatis; sed affectionum spiritus una per aliam demonstratur. E. Quæ omnia se rectè habent, & ex allato argumento id potest concludi, quod affectiones immediatæ
prio-

SECTIO I. THEOREMAT. 173

priores sint mediatis, ob rationem datam, tantum quoad modum concipiendi nostrum. Quod verò dicat, attributa positiva esse priora negativis, eo ipso & sibi & veritati contradicit: non enim omnia attributa positiva sunt immediata, sed quædam sunt mediata, quæ per aliud attributū negativum immediatum, de spiritu demonstrantur, e. g. perennitas per immutabilitatem &c. Sunt quoq; quædam attributa positiva quæ per alia attributa positiva possunt demonstrari; quædam etiam attributorum negativorum per alia attributa negativa: assertionis utriusq; dantur exempla: Præeminentia per simplicitatem; voluntas per intellectum. Indivisibilitas per inextensionem &c. De ordine cuiusq; affectionis singulatim si moveatur quæstio, rectè cum Mejero dicitur, eum quoq; fundari in nostro concipiendi modo,

Colleg.
Pneum
Disp.
V. c. II.

secundum

secundum quem, affectiones ex essentia spiritus promanare concipiuntur. Præcipuè solet controversi, an simplicitas sit prior in extensione; qua de re in sequentibus.

SECTIO II. AXIOMATICA.

AXIOMA I.

Affectiones spiritus sunt oppositæ affectionibus corporis.

§. I. Quemadmodum ex diversis scaturiginibus diversi manant humores, ex una limpidior ex alia crassior: ita etiam ex alijs atq; alijs essentijs, aliæ atq; aliæ oriuntur affectiones, & quidem ex oppositis oppositæ; spiritus autem & corpus quoniam diversissimas & oppositas habent essentias, propterea etiam longè diversas & oppositas habent proprietates. Hinc est, quod affectiones corporis materiæ sunt immersæ, ut extra eam non reperiantur, solisq; materiatis rebus

Probat
tio.

rebus conveniunt; affectiones spiritus autem in rebus materiatis, non solum non reperiuntur, sed & materiam planè respuunt, adeo ut quod quid proprietati corporeæ vicinius, eò à natura spirituali est remotius. Corporis comes est quantitas, spiritus autem immunitas à quantitate seu inextensio. Corporis affectiones sunt localitas, mobilitas, divisibilitas, corruptibilitas, temporalitas &c. Spiritus affectiones verò illocalitas, immobilitas, indivisibilitas, incorruptibilitas, intemporalitas &c. has autem proprietates illis oppositas esse quis non videat.

§. 2. Non tamen ita accipien- Limitatio.
 dum hoc axioma, quasi affectiones spiritus in illo rigore essent affectiones, ut sunt affectiones corporis, quæ realitèr tum à suo sub-
 jecto, tum inter se quoq; differunt, realemq; cum illo compositionem
faci-

faciunt: Siquidem sunt accidentia & ex alia classe entis peculiariora entia, quod de affectionibus spiritus dici nequit; non cessant tamen verè esse & dici affectiones: conditio namq; materialis, non est in formale rei inferendum.

Axioma II.

Quæcunq; proprietas non fluit ab essentia spiritus, non est ejus vera proprietas.

§. 1. Hac regula discernitur falsitas 1. Illius sententiæ, qua asseritur affectiones spiritus esse accidentia, quod in sectione prima hujus capituli, ob rationes ibi memoratas negatum est. 2. Discernuntur quoq; hac quælibet spuria proprietates à genuinis & legitimis, quæ unicè hac normâ censeri debent. Hinc patet valdè ineptè quondam statuisse Timplerum, dum affectionibus spiritus annu-
mera.

meravit (α) *Ex nihilo produci*; ne-
 què enim omnis spiritus ex nihi-
 lo producitur: spiritus hominis
 per generationem hominis propa-
 gatur & mediante propagatione,
 producitur anima infantis, ubi spi-
 ritus non fit ex nihilo, sic enim
 immediatè à Deo crearetur: sed
 ex anima parentum præexistente
 & generante propagatur, ut fu-
 sius docent physici. Neq; id per
 se est in spiritibus, nec solis com-
 petit. De corporibus quoq; ve-
 rum est, illa ex nihilo produci:
 cœlum namq; & terram primitus
 ex nihilo producta esse, author est
 Spiritus Sanctus. (β) *In loco esse*; Gen. i.
 sed sine spatij localis occupatio- v. i.
 ne, ut interpretatur idem Tim-
 plertus. In loco sine spatij occu-
 patione nihil est, nisi locum illo-
 calem quis ridiculè dicat. Cor-
 poris proprium est localitas; spi-
 ritus autem illocalitas. Hæ & si-

M

miles

178 PNEUM. PART. GEN. CAP. II.
miles spuriae affectiones ad hujus
regulae veritatem examinatae sua
sponte corruunt.

Limita-
tio.

§. 2. Id tamen non vult axio-
ma hoc, ut omnes affectiones
spiritus immediatè ab ejus essen-
tia fluant: dictum enim erat su-
perius, alias affectiones esse im-
mediatas, alias mediatas; sufficit si
ex illa fluant sive mediatè sive im-
mediatè. Essentia enim media-
tarum quoq; affectionum prima
est scaturigo.

SECTIO III. ELENCTICA.

Problema I.

An spiritus affectiones ha-
beat veras & reales? R.

§. 1. Videri fortè potest hæc
quæstio primo intuitu supervaca-
nea: siquidem in sectione primâ
hujus capitis existentia affectio-
num spiritus fuit probata; hæ ta-
men duæ rationes obtinere, ut
eam

eam hic infererem 1. Quia aliquid amplius quæritur jam, quam ibi erat ostensum, uti mox patebit. 2. Quia hujus loci est tradere antithesin. Extitere enim, & fortassis etiamnum sunt, qui affectiones spiritus, veras & reales esse denegant.

§. 2. Prænotandum itaq; 1. non Sensus
Quæstis
onis. esse in quæstione; an spiritui competant aliquæ affectiones: id namque præsupponitur ex ante dictis; sed an affectiones illæ sint veræ & reales. 2. Non quæritur, an spiritus tales habeat affectiones, quæ realiter ab ipso sunt distinctæ; sed an ob firmum aliquod fundamentum in re, mereantur reverà dici affectiones. 3. Reale hic non denotat *in specie* tale, quod videlicet habet realem & positivam essentiam in rerum natura; sed significat id quod non est fictum ab intellectu.

Decisio
quæst.

§. 3. Quibus præmissis, affirmativam quæstionis amplectendam esse suadent rationes sequentes. 1. Quia non sunt confictæ ab intellectu, sed spiritui competunt citra mentis operationem, adeo, ut cessante operatione intellectus, spiritus tamen esset inextensus, simplex, immutabilis &c. 2. Quia ad modum aliarum passionum propriarum per se demonstrantur de subiecto reali: nam scientiæ est, nonnisi reales passionnes & realia attributa de subiecto ostendere. 3. Quia si affectiones spiritus non essent reales, nullæ essent, nec possent dici convenire alicui subiecto necessario & per se (quod tamen est de ratione propriæ affectionis) sed saltèm quoad nomen eidem competerent, quod absurdum. 4. Quia si per intellectum tantum essent confictæ, in Pneumatica
non

SECTIO III. ELENCTICA. 181

non attenderentur, quæ est scientia realis, & gestit de subjecto reali affectiones demonstrare reales; alioquin scientiæ naturam non retineret.

§. 4. In contrarium adducuntur sequentes objectiones: Antith.

Obj. I. Si attributa spiritus saltè ratione, seu intentionalitè spiritui competunt, sequitur illa esse Entia rationis; at v. p. E. & posterius. Obj. I.

Et per consequens affectiones ejus non sunt veræ & reales.

Obj. II. Si affectiones spiritus sunt reales, tum sunt Entia realia; at falsum consequ. E. & antecedens. Obj. II.

Obj. III. Nullum negativum verè & realitè competit essentiæ alicui à parte rei; at affectiones spiritus maximam partem sunt negativæ. E. non verè & realitè spiritui competunt. Obj. III.

Obj. IV. Si affectiones spiritus sunt reales, tum realem in spiritu faciunt compositionem Obj. IV.

*tionem ; at falsum est consequens,
E. & antecedens.*

Propositio major probatur ; quia
omne reale additum reali facit
realem compositionem.

Obj. V. *Omnis affectio vera & realis erit in
certo aliquo genere Entis ; at affe-
ctiones spiritus non sunt in certo al-
liquo genere Entis. E. Ad sin-
gula breviter respondendum.*

R. ad I. R. ad I.^{am} 1. Propositionem ma-
jorem hunc in modum limitando :
si attributa spiritus ratione saltē
ratiocināte competunt spiritui &c.
tum negatur propositio minor :
nam ratione ratiocinatā h. e. re
ipsa fundamentum præbente in-
tellectui operanti, spiritui com-
petunt. 2. Vox *Ens rationis* du-
pliciter accipitur (æ) prout oppo-
nitur *Enti reali* ; sic *Ens rationis* di-
citur omne id quod non habet
realem & positivam essentiam, &
hoc modo accepta voce ; affectio-
nes

SECTIO III. ELENCTICA. 183

nes spiritus possunt dici entia rationis: (β) accipitur pro *Ente ficto*, sic Ens rationis est figmentum mentis, quod in re ante operationem intellectus non est. Hoc modo affectiones spiritus Entia rationis non sunt. 3. Accuratè distingvendum est *inter mentis fictionem, & mentis operationem*; multa prædicata rebus convenire possunt per operationem mentis, discernentis unum ab alio, citra omnem fictionem, adeo ut nullum propterea Ens rationis conficiatur. 3. Resp.

R. ad II.^{am} Limitando propositionem majorem sic: Si affectiones spiritus sunt reales tum sunt Entia realia, vocabulo *Ens reale* generalius accepto, sic conceditur totum argumentum. Si verò propositio major intelligatur de voce, Ens reale, accepta propriè & adæquatè, tum negatur, arguiturquè inconsequentia: nam non

omne reale statim est Ens reale. Privationes quoq; e. g. cæcitas, peccatum, sunt reale quid, non tamen sunt Entia realia.

R. ad
III.

R. ad III. Propositionem majorem esse falsam, multis probari potest exemplis: taceo quod privationes e. g. cæcitas sit negativum quid, verè tamen competit oculo à parte rei. Sed tale esto exemplum: posito, quod nullus esset terminus affirmativus quo negatio compositionis de spiritu proferri possit, quis tamen non videret idipsum spiritui verè & realitè ante operationem intellectus competere: cum nullam admittat compositionem sed est simplex; Pari ratione sentiendum etiam de attributis spiritus negativis; quamvis ob defectum vocabulorum necesse sit illa terminis proferre negativis, verè tamen & realitè competunt spiritui.

Quis

SECTIO III. ELENCTICA 185

Quis neget inextensionem, indivisibilitatem, incorruptibilitatem realitèr competere spiritui à parte rei cessante quamvis operatione intellectus. Summa responsionis hujus hæc est: negationes ejusmodi consideratæ *fundamentalitèr & quoad res significatas*, positivam inferunt perfectionem de spiritu, atque eidem ante omnem intellectus operationem verè & realiter competunt, quamvis *quoad voces* sint negativæ.

R. ad IV. Propositio major ejusq; probatio vicissim est lubrica ob inconsequentiam: affectiones enim reales non faciunt mox compositionem realem in subjecto, nisi sint realitèr distinctæ & inter se & ab ipso subjecto: attributa Entis sunt quidem realia, non tamen faciunt realem compositionem. Ad probationem responderetur; aliud est addere alicui ali-

R. ad
IV.

M 5

quid

quid reale, & aliud addere alicui aliquid reale realiter distinctum ab illo cui additur. De posteriori vera est propositio major, de priori autem non.

R. ad V.

R. ad V. Propositio major huius argumenti quoq; fallit: non enim est vera de omni affectione, sed de quadam. Affectiones corporis naturalis quidem sunt in certo aliquo genere Entis; affectiones autem Metaphysicæ, Pneumaticæ &c. nequaquam. Conditio itaq; materialis, in formale rei non inferenda, ut supra dictum. Fonseca inquit: *ut attributa aliqua sint vera entium realium passiones, non opus esse, ut ipsa sint formalitèr Entia realia* (adeoq; in certo genere entis) *sed satis esse, si recipiuntur cum suis subjectis, quibus attribuuntur, & ex eorum natura quasi nascentur, etiamsi sint negativa, aut relativa rationis.*

4. Met.
c. 2. q. 5.
sect. 2.

Proble-

Problema II.

An affectiones spiritus ratione sui formalis, essentiae ejus aliquid superaddant, & quidnam illud sit?

§. 1. Occasionem dubitandi dedere, qui quaslibet affectiones ex natura quarundam aestimare voluerunt; tum etiam ea quæ superius dicta sunt de attributis, ea involvere essentiam subjecti. Ut verò magis elucescat quid in quæstione positum sit, præsciendum

Statum
Con-
trov.

1. Quæstionem non intelligendam de affectionum spiritus *materiali*, sic enim sunt essentia spiritalis; sed de *formali*, seu propria illarum conceptibilitate, quam quælibet tum à subjecto, tum ab alia affectione habet distinctam & peculiarem. 2 Non quæritur de *additione reali*, secundum quam (docente Stahl) id quod additur,

Dispo.
Met.

quà 3. th. 4. 30.

quà rem differt ab eo cui additur; sed de *additione rationis*, quando id quod additur sola ratione differt ab eo cui additur. 3. Non est sermo de *additione rationis ratiocinantis*, quæ est sine fundamento in re, & pura mentis fictio, sed de *additione rationis ratiocinata*, & hoc modo addi nihil aliud dicit, quam esse extra conceptum ejus cui additur.

Decisio

Quæst.

§ 2. Quibus prælibatis propositio decisiva quæstionis hæc est: *atque attributa Spiritus addunt essentia ejus aliquid rationis ratiocinata*. Quatuor sunt quæ innuit hæc propositio. 1. quod attributa spiritus *aliquid* addant essentia ejus, alias essentia & attributum essent synonyma. 2. Quod attributa Spiritus non addant ipsi *aliquid reale* cujus respectu ab ipso realiter distinguantur: quia sic essentia spiritus & ejus attributum essent res & res, atq; ita compositionis periculum in substantiam spiritus

Spiritus redundaret; 3. Quod addant attributa spiritus essentiae ejus *aliquid rationis*; hoc sequitur ex prioribus. 4. Quod non addant *additione merae rationis*, hoc est sine fundamento in re, quasi attributa spiritus extra intellectus operationem nullum esse haberent; sed *rationis ratiocinatae*, quae fit intellectu non fingente, sed concipiente & apprehendente. Huic affectioni fundamentum praebet cumulus perfectionum spiritualium, quae omnes simul a nobis concipi & apprehendi nequeunt, sed nunc haec, nunc illa; nunc spiritum concipimus prout est simplex, nunc prout incorruptibilis &c.

§ 3. Argumenta in contrarium Antithesis
haec sunt:

Obj. 1. Quicquid subiecto Pneumati. Obj. 1.
ca per se non inest, illud essentia
ejus tanquam attributum non potest
superaddi, at affectiones subiecti
Pneuma-

Pneumaticæ ei per se non insunt &

Majoris veritas desumitur ex Aristotele, qui dicit passiones Entis ei per se inesse debere. Et ita comparatum est cum quavis scientia, nempe quod consideret suum subjectum, & illa quæ subjecto suo per se insunt, ut patet ex aliis locis Arist. Minor probatur: quia solæ rationes reales & positivæ dici possunt inesse; affectiones autem spiritus quo ad rem sunt ipsa essentia ejusdem; præsertim autem affectiones illæ negativæ spiritui non insunt.

Obj. II. *Obj. 2. Si attributa Spiritus sunt Entia realia & positiva, tum sequitur quod reale quid ei addant; at v. p. E. & post. & per consequens falsum est quod dicebatur in superiori paragrapho, ea addere essentia spiritus aliquid rationis*

Major est vera per se. Minor probatur: quia propositiones illæ, in quibus

SECTIO III. ELENCTICA 191

quibus attributa de suo subiecto efferuntur in concreto, pertinent ad primum modum dicendi per se, in quibus prædicatum est de essentiali ratione subiecti.

Obj. 3. Si affectiones Spiritus non sunt positiva, adeoque realem non habent entitatem, sequitur illas esse non entia; at verum prius E. & posterius. Et per consequens nihil addunt essentiali spiritus. Obj. III

Connexio majoris & quod inde inferitur, probatur: quia, quando non Ens prædicatur de Ente reali, nihil additur essentiali ejus; & quid absurdius, quam dicere ens reale esse non Ens, vel esse Ens rationis.

Resp. ad I. Ambiguus est sensus verborum per se inesse. Non est sensus earum vocum is, quod affectiones spiritus ei insint realiter, quasi formæ reales realiter inhærentes; sed per se hic opponitur & accidentaliter R. ad I.

tèr inesse, quomodo propria affectio gestit inesse suo subjecto. Sic autem dicendum: attributa spiritus insunt eidem per se, id est non accidentalitèr; prædicantur enim de spiritu quatenus spiritus est. Quam ambiguitate sublata negatur minor. Ejus quod attinet probationem, illa sibi non constat: affectiones enim spiritus omninò sunt reales & positivæ. Affectiones, quæ dicuntur negativæ, dictum est superius denotare quandam in spiritu perfectionem, quæ hic quoad voces sunt negativæ quoad rem tamen sunt positivæ.

Resp.
ad II.

Resp. ad II. 1. Tollendo ambiguitatem, quæ est in voce Ens reale. vide respons: ad obj. 2. in præcedenti quæstione. 2. Negatur propositio minor, ejusq; probatio; falsum enim est, illas propositiones in quibus dicto modo de subjecto efferuntur affectiones, referi ad primum

primum modum dicendi per se.
 3. Distingvendum inter propositiones *directas*, in quibus est modus prædicandi naturalis; & *indirectas*, ad quas spectant illæ in quibus subjectum enunciatur de suâ affectione. Illarum propositionum prædicatum est de essentia subjecti, harum autem non.

R. ad III. Negando consequentiam propositionis Majoris. Modi Entis afficientes non quidem habent peculiarem Entitatem ab illo distinctam, de eo tamen rectè prædicantur extraessentialiter. 2. Tollenda est æquivocatio vocis positivi, ceu factum superius: licet enim affectiones Spiritus non sint peculiararia Entia positiva, sunt tamen positivæ, quia omnes certam in spiritu ponunt perfectionem, & sic falsa est minor.

R. ad
 III.

Sect. 7.
 h. c.
 Th. III.

Problema III.

Numquid affectiones Spi-

N

ritus

ritus differant à suo subjecto
& inter se, & quomodo? R.

Valdè affinis est hæc quæstio, quæ-
stioni præcedenti, & ex eâ fluit;
si enim affectiones aliquid super-
addunt ipsi subjecto, ut modò o-
stensum, ab eo quoq; differant
necesse est.

Status
Gon-
tror.

§. 1. Præsciendum autem quæ-
stionem institutam esse, 1. Non
de spiritu & affectionibus ejus,
quoad *materiale* consideratis, sic
namq; non differunt, sed quo ad
formale 2. Quæritur, an distinctio-
nem admittant *realem* an verò *ra-
tionis*. 3. An differant *ratione ratiocin-
ante*, an verò *ratione ratiocinata*.
4. An *virtualitèr*, *formalitèr* aut *moda-
liter*.

De eis,
quæst.

§. 2. Quibus obitèr prælibatis,
respondetur ad quæstionem: *attri-
buta spiritus distinguuntur tum ab
ipso, tum à se invicem per rationem ra-
tiocinatam*. Triæ sunt potissimum, quæ

hæc

hac propositione inculcantur. 1.

Quod attributa spiritus ab ipso & à se invicem sunt distincta. 2.

Quod non differant realitèr. 3.

Quod distinguantur per rationem ratiocinatam. Probatur autem. I. (α) Quia omnis affectio distingvitur ab eo cujus est affectio.

I.
Memb.
prob.

(α)

E. etiam affectiones spiritus. Ratio rationis est, quia diversos habent conceptus E. etiam invicem sunt distinctæ. Conceptus spiritus consistit in immaterialitate; conceptus autem affectionum vel in negatione compositionis, utpote simplicitatis; vel in negatione quantitatis, utpote inextensionis, &c. Deinde, conceptus subjecti est unus, conceptus affectionum verò plures. (β) Attributa quoq; à se invicem distingvi probatur:

(β)

Quorum distincta sunt rationes formales, illa à se invicem aliquo modo differunt

runt; at singulorum attributorum distinctæ sunt rationes formales E. e. g. Concipiens simplicitatem spiritus, aliam deprehendit formalitatem, aliam autem considerans indivisibilitatem ejus. Par est ratio, de reliquis attributis omnibus. Probat^r ulterius *ex absurdo*: unum attributum de spiritu, demonstratur per aliud, ut ostensum superius; jam si nulla ratione distincta essent â se invicem, sequeretur, idem per idem demonstrari quod absurdum. Manet ergo verum, quod attributa quoq; â se invicem sunt distincta. Secundum probatur. (α)

II.
prob.
(α)

Quicquid non competit omni spiritui in specie, id nec adscribendum spiritui in genere; sed cuidam spiritui non competit, ut attributa ejus realiter ab eo distinguantur E. Major est vera: quicquid enim tribuitur superiori, non denegabitur inferiori sub eo

con-

SECTIO III. ELENCTICA. 197

contento. Minor probatur: nam Deo talia attributa, quæ realitèr ab eo distinguuntur non competunt, talis enim distinctio realis realem in Deo compositionem inferret, quod absit.

(B). *si affectiones spiritus in communi realitèr à se invicem essent distinctæ, essent multe à parte rei; at id ipsum cui dam spiritui, utpote Deo, repugnat.* (B)
E. Probatur tertium.

Quæcunq; ita distinguuntur ratione, ut illa distinctio varijs innitatur conceptibus & formalitatibus in re, sive obiecto deprehensis, illa distinguuntur ratione ratiocinatâ; at spiritus & affectiones ejus, nec non affectiones à se invicem ita distinguuntur. E. III.
Prob.

Major patet, quia diversitas conceptuum hanc causat distinctionem. Minor probatur: alius enim est conceptus, alia formalitas subjecti, alius autem conceptus aliq; formalitas affectionum. Idem

de affectionibus inter se invicem dici potest. E. *Affectiones spirituum ab ipso, tum à se invicem sunt distinctæ ratione ratiocinata, quod erat probandum.*

Argumenta in contrarium hæc sunt :

Obj. I. *Obj. 1. Quicquid supervenit essentia, non potest esse realiter idem cum illa ; atqui attributa superveniunt Essentia. E.*

Obj. II. *Obj. 2. si affectiones spiritus sunt realiter idem spiritui, & tamen de spiritu ut subjecto demonstrantur, sequitur idem de se ipso & per se ipsum demonstrari ; at falsum consequens E. & antecedens.*

Obj. III *Obj. 3. Si attributa spiritus sunt idem re cum Essentiâ spiritus, sequitur quod eadem sint de essentia spiritus ; at falsum consequens. E & anteced.*

Obj. IV. *Obj. 4. Si nulla datur ratio & causa, cur affectiones spiritus ab ipso saltèm ratione differant, sequitur eas plusquam ratione*

SECTIO III. ELENCTICA. 199

ratione differre; ad verum p. E. & post.

Obj. 5. Quacumq; distinguuntur ut
realitas & realitas, illa distinguuntur
realiter; et simplicitas spiritus & immu-
tabilitas ejus &c. E. Obj. V.

Obj. 6. Si attributa spiritus non di-
stinguuntur realiter, sequitur illa omnia
esse unum quid, & unum attributum; et
conseq. est absurdum E. & antec. Obj. VI

Ad singul. ordine respondendum.

Ad 1. Propositionem majorem R ad 1o
esse invalidam, quod ut demon-
stretur sciendum rō supervenire
Essentia dupliciter posse intelligi,
vel de supervenientiā a parte rei vel sal-
tem juxta nostrum intelligendi modum
seu conceptibiliē. Propositio major
allati argumenti, si accipiatur de
supervenientiā juxta nostrum in-
telligendi nodum seu ulterioris
conceptus, et falsa; si vero intel-
ligatur de supervenientia a parte
rei, tum quidem vera est sed sic
minor redditur falsissima: Non

enim est de formali attributi ut sic, ut essentiae subiecti superveniat tanquam distincta res; conditio materialis hæc est, & attributis tantum quibusdam competit.

R, ad,
II,

Ad 2. Negando vicissim consequentiam propositionis majoris, quæ tunc demum suum haberet robur, si spiritus & affectiones ejus nec realitè nec formalitè distinguerentur, sed ratione saltèr ratiocinante; cum tamen contrarium supra in responsione ad hanc quæstionem sit demonstratum. Itaq; licet vel maxinè spiritus & affectiones ipsius, sint idem à parte rei, non tamen sint idem conceptibiliter, sed aliud est conceptus subiecti, aliud affectionis hujus vel illius, & tum intecedit distinctio formalis, cum videlicet sunt distinctæ formalitates subiecti & affectionum. Ubi autem talis intercedit distinctio, intr subiectum & præ-

& prædicatum, tunc quærendo propter quid prædicatum in sit sub-
jecto, non est quærere propter
quid ipsum est ipsum. E. g. Cur
spiritus careat quantitate, respon-
detur aptè, propter immaterialita-
tem. &c. Quis diceret hic idem
probari per idem.

Ad 3. Infirma est quoq; collectio R. ad,
in propositione majore hujus ar-
gumenti, quod patet, quia non
pari passu ambulant, *esse idem cum*
essentiâ rei, & esse de essentiâ rei; ad
prius illud sufficit, quod in re non
sit distinctio; ad hoc posterius vero
necesse est, ut non possit rei essen-
tiâ esse plenè constituta, præciso
vel separato eo, quod est de Essen-
tia. (2) Spiritus & affectiones ejus
considerantur vel *materialitèr*, vel
formalitèr; priori modo, fatendum
quidem affectiones spiritus esse de
Essentia ejus, una enim & simplex
est ejus essentia, involvens hoc
mo-

III.
(1).

(2)

modo etiam singula attributa. Posteriori modo autem non, quia conceptus affectionis hujus vel illius, nequaquam ingreditur conceptum essentiae spiritus seu quidditatis.

R, ad
iv.

Ad .4. Huic argumento commodissime satis fit id ipsum invertendo sic:

Si datur ratio & causa, cur effectiones spiritus ab ipso saltem ratione differant &c.

Minor iam probatur: ratio & causa illa est simplicitas & eminentia subjecti hujus, quæ non patitur realem distinctionem. M. Zeifoldus inquit ex Hervæo: *in serie enim rerum conspiciamus, eò plura uniri & idem fieri, quo res sunt simpliciores & perfectiores.* videantur etiam verba Scoti citato loco apud Zeifoldum.

Pneum
P.g.
Disp.
Iv. Art.
Iv.
Punc
III.

R, ad v. Ad 5. Limitando majorem hunc in modum: quæcunq; distinguuntur
ut.

SECTIO III. ELENCTICA. 203

ut realitas & realitas *de se & ante operationem intellectus*, illa distinguuntur realiter; qua distinctione adhibita, falsa redditur minor.

Ad 6. Negando consequentiam propositionis majoris: aliud est *esse unum quid*, & aliud *esse unum attributum*. Attributa spiritus sunt quidem unum & idem à parte rei, h. e. Omnia attributa spiritus, sunt una & eadem essentia spiritus, sed non sunt unum attributum spiritus. Breviter. Attributa spiritus considerata *materialiter* & à parte rei sunt idem; *formaliter* autem & quoad rationes formales unum attributum non est aliud, sed quodlibet distinctum.

R, ad
via

CAP. III.

De

AFFECTIONIBUS SPIRITUS IMMEDIATIS.

SECTIO I. THEOREMATICA,

N 6 THESIS

THESIS I.

Def.
Inexten-
sio,

Inextensio est affectio spiritus immediata, quâ in illo concipitur repugnantia ad quantitatem propriè dictam.

Εκθεσις

Non equidem mordicûs illis obstrepo, qui intèr conceptus spiritus secundarios, primo loco collocandam esse volunt *simplicitatem*, tanquam quæ omnium primò insequatur *immaterialitatem*, & quæ arctius jungatur cum Essentia spiritus, quam inextensio vel alia affectio; circa quam assertionem multus est M. Johannes Zeisoldus & ex illo reliqui. Illum tamen ordinem retinere placet, quo attributa spiritus in præcedenti capite recensui; parum referre existimans, an inextensio, an verò simplicitas priori loco collocetur, cum æquè immediatè *immaterialitatem* sequatur

Dis.
Inext.
vi.

Thes.
III.

SECTIO I. THEOREMATICA 205
*repugnantia quantitatis, seu inextensio,
ac simplicitas.* Transeant itaq; mi-
nutiæ, aggredior expositionem
Theseos.

§. I. Definiti hujus nota 1 *Etymo-* Ety &
molo-
gia.
logiam. Dicitur inextensio, ab *in, ex*
& *tendo*, & sic apparet, quod vel so-
la nominis notatione, neget quan-
titem de suo subiecto, in extensio-
ne namq; situm est formale quan- Homo-
nymia.
titatis. 2 *Homonymiam.* Inextensio
varia fortitur significata, pro alia
atq; alia acceptione extensionis seu
quantitatis quæ est vel *virtutis seu*
perfectiõis, quam aliàs vocant
quantitatem intensivam; vel *molis*,
quæ est genuina proprietas subiecti
physici. Non excluditur hic quan-
titas *priori modo* accepta, ita namq;
ipsum Deum sacre literæ vocant
magnum; sed *posteriori modo*, sic
namq; omni & soli corpori naturali,
& quidem semper competit, adeoq;
cum eo recipitur. Deinde solet
quan-

quantitas distingui in *intelligibilem* & *sensibilem*. illa ut figmentum hic non attenditur, res namq; sunt mensura intellectus, non intellectus rerum; hæc vero inextensioni, de qua iam sermo est, opponitur. 3. Rectè observat Mejerus, quantitatem h. l. accipi non determinatè, pro continua aut discreta, sed indeterminatè, prout ab utraq; præscindit. 4. Advertendum etiam Extensionem ab ab authoribus poni triplicem, *Entitativam* scilicet, *localem* & *quantitativam*, quas omnes inextensio de qua iam sermo est excludit, & illas à spiritu exulare jubet. 3. *Synonymiam*. Inextensio dicitur aliàs *immunitas à quantitate*, *carentia quantitatis* &c.

Definitio ipsa (puta descriptio) absolvitur *conceptu convenientiæ* & *differentiæ*; illum indigitant voces: *affectio immediata*, & quidem rectè; nam inextensio sicut & reliquæ affectiones omnes quæ in hoc capite tra-

Coll.
pneum.
Lib. I.
Disp.
VI, c. 3.

III. Syn-
onymy =
mia,

Concept.
sonv.

tra-

traduntur, immediatè demonstra-
tur de spiritu per conceptum ejus
primum seu quidditatis uti mox pa-
tebit: conveniunt enim in hoc con-
ceptu omnes hæ affectiones; *hunc*
autem reliqua verba exponunt, qui-
bus spiritum dicitur habere repu-
gnantiam & quidem intrinsecam ad
quantitatem propriè dictam, cujus
scilicet ratio consistit in extensione,
seu positione partium extra partes,
removeturq; à spiritu hæ imper-
fectio, & asseritur perfectio isti op-
posita.

Cons-
cept:
Differ.

§. 2. Hæc ipsa affectio de spiritu
hunc in modum demonstratur:

Des-
mon-
strat.

Omne immateriale est inextensum,

spiritus ut sic est immaterialis,

E. Spiritus ut sic est inextensus.

Major est vera, nam sicut materiæ
individuum comes est quantitas,
adèò ut illa hujus principium à
plurimis effectivum dicatur, sequi-
tur vi oppositorum, quicquid ma-
teriæ

208 PNEUM. PART. GEN. CAP. III.
teriæ est expers, caret etiam quan-
titate.

THESIS. II.

Def.
simpl.

Simplicitas est affectio
spiritus immediata, quâ is
ut compositionis expers con-
cipitur.

EXORDIIS.

Hoc
mon.
Vocis.

§. I. Conveniunt quidem autho-
res in hoc quod simplicitatē omnes
faciant affectionem spiritus, sed
qua ratione vox simplicitatis tunc
accipiatur, & quid ea denotetur,
discrepant plurimi, prout fufius in
sectione Elenctica hujus capitis tra-
detur; itaq; sciendum vocem sim-
plicitatis hic non accipi prout sim-
plex denotat *rudem & indoctum*; hac
enim ratione simplicitas spiritui ne-
quaquam competit, sub spiritu nam-
q; ut sic comprehenditur spiritus m̄
omniscius qui solus omnis scientiæ
bonæ author est. Nec 2, in sensu
Ethico

Ethico, prout candidum denotat. Nec
3. prout simplex opponitur mixto,
nam quæ sic dicuntur simplicia
constant tamen ex materia & for-
ma, ut ex Physicis notum. Nec 4.
prout est membrum affectionis disjunc-
tiæ in metaphysica. Sed 5 in sensu ab-
soluto, indifferenti & præcisivo; abso-
luto quidem, quatenus sine re-
spectu ad alia consideratur, indiffe-
renter autem & præcisivè, quate-
nus ab infinito & finitis spiritibus
præscindit, & tñ cuilibet illorum
analogicè tribui potest. Circa con. *πρᾶ-*
ceptum strictiorem attende ad ma. *γ μα-*
teriale, quod est spiritus, & formale τοιοῦ
quod exprimitur his vocibus: quὰ γία.
is ut compositionis expers concipitur.
 Quibus verbis à spiritu removetur
 omnis compositio, non saltem
realis, primariò quidem compositio
 physica, secundariò vero etiam
 quævis alia realis; sed etiam *ra-*
tionis, quatenus & in re habet fun-

O
damen-

damentum, & cum imperfectione est conjuncta. Et quamvis differentia hæc vocibus exprimaturnegativis, non est tamen mera negatio, sed dicit simul uniformitatem, & puram Essentiæ spiritus identitatem. Vel ut D. Scharffius

Pneum
lib. I. c. 3

loquitur: *Simplicitas spirituum, insinuat puritatem essentia & identificatam essentiam, ita quidem ut Essentia spiritus sit expers omnis alieni, & in se purè firmata non ex confluxu aut unione diversarum partium demum consurgens, ut fit in corporibus & compositis. Hinc firmitas & stabilitas essentia spiritualis oritur, quæ nequit dissolvi aut corrumpi, quantum attinet ad suam essentiam in se simpliciter purè radicalam sine complicatione plurium.* Itaq; simplicitas dicit perfectionem in spiritu, imperfectioni

Disp. I. illi, quæ in compositis ex compositione oritur oppositam: *simplicitas enim* ut ait Klotzius, *perfectio-*
 De
Const.
The.
Net.

nem

SECTIO I. THEOREMAT. 211

nem significat eminentiorem, quam compositio eò quod dicit majorem unitatem &c.

§. 2. Demonstratur autem simplicitas de spiritu 1. per conceptum ejus primum sic:

Demonstrat.

Quicquid est immateriale, id etiam est expers compositionis; at spiritus est immaterialis. E.

Major probatur: quia quicquid est expers materiæ, id etiam caret forma, & sic compositionem ex utraq; non admittit. Si non illam, ergò nec ex partibus integrantibus nec è quatuor elementis, quoniam ambæ materiam requirunt, nec deniq; quamecunq; compositionem aliam. 2. *Ab ab-*

2. Demonstrat.

furdo: si enim spiritus haberet essentialitè compactam, & ita realitè componeretur, jam statim desineret esse spiritus & fieret corpus, cum illa compositio es-

sentialis, quæ essentiam componit esse non possit, nisi ex partibus Essentialibus, quarum una habet rationem materiæ, altera vero rationem formæ, materiam actuantis; at hæc compositio corporum est, Ergo non spirituum, & per consequens, *simplicitas est affectio spirituum*, quod erat probandum.

THESIS III.

Def. **Immutabilitas est affectio**
 immut. **spiritus immediata, juxta**
quam ejus natura omnem mu-
tationem physicam respuit.

EXPOSITIO

Hom. 6. §. 1. A Scholasticis, utpote Ro-
 Disp. naventura, & Richardo, dicente
 Pneum IX. art. M. Joh. Zeifoldo ex Vasquez. cum-
 1. punc. primis *tripliciter* usurpatur vox im-
 1. *mutabilitatis* 1. *Pro invariabilitate*,
 quam dicunt soli Deo convenire
 2. *Pro incorruptibilitate*, quam an-
 gelis & animæ rationali dicunt
 com-

competere per naturam. 3. *Pro invertibilitate*, quam dicunt significare impotentiam ad negationem & esse per annihilationem, & hanc nulli creaturæ per naturam, sed per gratiam competere ajunt. Quas scholasticorum significationes missas facio, utpote quarum nulla hic loci adæquata; Aliàs sumitur vox immutabilitatis, vel *pro mutandi difficultate*, vel *pro mutandi impossibilitate*. Impræsentiarum autem significat immutabilitas negationem mutabilitatis physicæ tum ejus quæ est quoad esse *accidentale*, spiritus enim sicut corpora, non alterantur (posito quod detur alteratio) nec augentur: tum *quoad esse substantiale*; spiritus enim ut sic, nec est generabilis, nec corruptibilis, sed immutabilis & quidem immutabilitate essentiali. Et sic iterum *dupliciter* potest intelligi, vel 1. *determinatè partim in statu emis-*

nenti, prout includit immutabilitatem tum eam quæ dicitur ab intra, & eam quæ est ab extra, sic immutabilitas est attributum Divinum, & soli Deo competit, qui, & ab intra & ab extra est immutabilis; *partim in statu inferiori*, quatenus immutabilitatem tantum eam quæ est ab intra excludit; sic spiritus finiti sunt immutabiles, ex propria naturâ, mutabiles tamen ab extra, à vi externa superiori; vel 2. *Præcisè & indifferentè*, prout ab infiniti & finitorum spirituum immutabilitate præscindit & sic h. 1. Hæc ad *subjectum* propositionis, quam thesis exhibet, *Prædicatum* duplicem continet conceptum, *latiorem* (affectio immediata) & *strictiorem* quo de spiritu negatur omnis mutabilitas physica seu essentialis. Unde apparet per hoc formally immutabilitatis, excludi à spiritu, non tatum *mutationem*, quæ est actus,

ὡρα-
 γμα-
 τολ:

SECTIO I. THEOREMATICA 215

actus, quo res aliqua se nunc aliter habet quam prius; sed & *mutabilitatem*, qua se aliquid aliter atque aliter habere potest, & sic de spiritu negatur quoq; potentia admittendi variationem Essentiæ, quia prorsus incapax est, intrinsecè & ex propria natura ad mutationem aliquam propriè dictam admittendam.

§. 2. Demonstratur autem immutabilitas de spiritu 1. per conceptum ejus primum, h. m: Demos-
trat.
(1)

Si spiritus est expers materiæ, est etiam expers mutabilitatis; at verum prius E. & posterius.

Conseq. majoris est evidens: quia materia est illa res, in qua fiunt mutationes physicae unde sequitur ubi illa non est, ibi nec fieri possunt tales mutationes, nulla enim adest potentia recipiendi eas.

2. *A remotione specierum mutationis physicae:* (2)

O 4

Si spi-

Si spiritus neq; est generabilis, nec corruptibilis, nec alterabilis nec etiam augmentabilis, sequitur spiritum nullam admittere mutationem physicam; at verum prius & posterius.

Minor probatur, recurrendo vicissim ad immaterialitatem: omnes namq; hæ mutationes ut fiant, requirunt materiam; Generatio non fit, nisi semen adsit materiale: Corruptio non minùs requirit materiam; in materia enim solum fit & in ea etiam terminatur: neq; alteratio (loquor cum illis, qui hanc dari volunt) fit, nisi in subiecto, quod qualitatum physicarum & sensibilibum est capax, & materiale sit. Alteratio illa, qua angeli boni mutati sunt in malos non est physica, sed mutatio quædam moralis, quæ hic non attenditur: nec deniq; augmentatio extra materiam fieri potest, quia præsupponit quantitatem, partium
 exten-

SECTIO I. THEOREMAT. 217
extensionem, hæc autem materiæ
soboles est nativa.

THESIS IV.

Insensibilitas est affectio ^{Def. Insensib.}
spiritus immediata, negans
eum per se fieri sensu aliquo
externo perceptibilem,

Εκθεσις

§. I. Voces *Sensibile & insensibile* ^{Homonymia.}
accipiuntur dupliciter *activè & pas-*
sivè. Priori modo intellectæ sunt
differentiæ dividentes corpus vi-
vens; v. g. quoddam corpus sit sen-
sibile, ut animal; quoddam vero
insensibile ut planta &c. & tum
rectius efferuntur per *sentiens &*
non-sentiens, seu per *τὸ sensitivum & non-sensitivum. Posteriori*
modo autem significant id, quod
sub sensum cadere vel non cade-
re potest; atq; sic sensibilis dicitur
illa res, quæ tales habet qualita-
tes, ob quas apta est sensu aliquo
O 5 exter-

externo percipi; Insensibilis autem, quæ ejusmodi qualitatibus sensibilibus destituitur, & propterea sentiri non potest. Qua ratione vides sensibile & insensibile esse differentias substantiæ (secundarias) ut quædam substantia sit sensibilis, utpote corpus; quædam insensibilis, ut spiritus. atq; sic h. l.

ἀγα-
 γμα-
 30λ.

 S. 2. Data descriptio *duos* vicissim exhibet *conceptus*; *convenientiæ* & *disconvenientiæ*; ille est qui prius, affectio immediata; *hic* verò sequentibus vocibus exprimitur, quibus negatur *spiritum per se posse fieri objectum sensibus externis perceptibile*; quæ negatio sese extendit, non tantum ad actum secundum sed etiam actum primum seu potentiam ipsam: sæpenumero enim contingit, ut aliquid sua natura & ob qualitates quas in se habet sensibiles, aptum est sentiri, actu ipso

SECTIO I. THEOREMATICA. 219

ipso tamen non sentitur, vel ob
iusto maiorem inter sensibile &
sensorium distantiam, vel ob in-
terveniens medium, vel ob quod-
cunq; aliud impedimentum exter-
num; sed hic removetur etiam in-
terna illa aptitudo, videlicet quod
non possit spiritus repræsentare
se sensui, & asseritur eo ipso, eum
esse eminentioris excellentiorisq;
naturæ, quā ut sensib⁹ externis per-
cipi possit, Inter sensū enim & sensi-
bile aliqua erit proportio; at inter
potentiam sensitivam & spiritū pro-
portio est nulla: quia in hoc non re-
periuntur accidentia illa propor-
tionata, quæ ad sensationem re-
quiruntur, qualia sunt, figura, so-
nus, color, qualitates tactiles &c.

Demō-
strat.

(1)

§. 3. Insensibilitas de spiritu sic
demonstratur: I. *à priori*:

*Quicquid est imateriale, id etiam est in-
sensibile; at spiritus est immaterialis E.*

Consequentia majoris probatur:
quia

quia sensatio non potest fieri, nisi adsint qualitates sensibiles, quæ in solis rebus sunt materialibus, in spiritu non. Quomodo enim videbis id quod non habet colorem? Quomodo audies id quod non edit sonum? Quomodo tanges id, quod non habet qualitates tactiles? &c. hæ ipsæ qualitates autem spiritui non possunt convenire, quia abest illarum fundamentum & radix, materia.

(2) Fluit hinc demonstratio 2. *à posteriori*:

Quicquid nec potest videri, nec tangi, nec gustari, nec audiri nec odoratu percipi, id non potest senti-ri; at spiritus non potest. E.

THESIS V.

Def. vitæ spir:

Vita est affectio spiritus im-
mediata, quâ is ab intrinseco
operativus denominatur,
quoad actus suæ naturæ con-
venientes.

Ex De.

§. 1. Vox vitæ à Philosophis varie usurpatur 1: *Pro anima vivente* apud Aristot. 2. *Pro unione anima cum corpore*, ejusq; in illo mansione. Scal. 3. *Pro facultate anima vitalitèr perandi*; vel ut Arist. *pro actu corporis animati, quo illud vivit*; atq; sic hos quatuor includit vitæ gradus, ut vita sicut & anima alia sit, (α) *vegetativa* principium operationum vegetativarum, generationis scil: nutritionis, & accretionis. alia (β) *sensitiva*, quæ sese exerit per operationes sensitivas, tum internas tum externas, alia (γ) *Rationalis*, quæ operationum rationalium est causa, intellectionis, & volitionis; quarum acceptionum neutra huic loco accommodari potest siquidem vita hac ratione est in commercio materiæ, & sic multis imperfectionibus obnoxia; proinde purificandus est terminus vitæ,

&

Homō.
lib. 2. de
anim. t.
836.
Scal. ex
erc. 102.
Lib. 1.
de A-
nim. c.
6.

& omnis removenda imperfectio, quam & ratione hominis, & aliorum viventium importat, ut sunt, augmentatio, nutritio, sensatio, ratiocinatio, &c. Atq; sic vita sumitur 4. *transcendentalitèr* pro Essentia, quæ operationibus immanentibus sese actuatur, omnia ea præstando per semetipsam, quæ ad perfectionem vitalem requiruntur diciturq; alias vita intellectualis. Cujus *formale* in thesi inuitur consistere in hoc, quod sp. per hanc concipiatur se movere intrinsecè ad actus vitales suæ naturæ convenientes, quales sunt *intellectus & voluntas*.

Des

monst.

§. 2. Hujusmodi vita de spiritu sic demonstratur :

Omne immateriale est præditum vita intellectuali; spiritus est immaterialis. E.

Majoris ratio est: nam sicut vita quæ suas operationes, non nisi per organa corporea potest exercere;

com-

SECTIO I. THEOREMAT. 223

competit rei materiali; ita vita quæ hujusmodi organis corporeis non indiget ad actus suos exerendos, convenit rei immateriali, ceu sunt substantiæ immateriales.

THESIS VI.

Intellectus est affectio spiritus immediata, quæ is sine sensuum ministerio, omne intelligibile quæ verum cognoscit.

Defin.
Intell.

Εκθεσις.

§. I. Vox *intellectus*, vel ut quidam efferunt *intellectualitas*, h. l. non accipitur i. *Physicè* prout denotat vel facultatem animæ rationalis intellectivam; vel ipsam intellectionem seu actionem mentis quæ *νόησις* dicitur, hac enim ratione intellectus est constitutus in consortio materiæ & sensuum ministerio opus habet, juxta illud: *nihil est in intellectu, quod non prius fuit*

Homō.

fuit in sensu. 2. Nec accipitur intellectus, prout *intellectuale & rationale* coincidunt, quemadmodum sæpius homini indifferentè tribuuntur & homo nunc rationalis nunc intellectualis vocatur, quæ duæ voces tñ. hoc modo distinctas habent significationes, ut rationale sit illud, quod per discursū unum post aliud, & quidem per phantasmata intelligat. Intellectuale verò sine discursu & phantasmatibus: unde homo propriè dicitur rationalis, spiritus autem intellectuales. Nec 3. *Habitualitè* pro habitu principiorum, qui aliàs appellatur intelligentia; Sed 4. *Pneumaticè* non quidem *determinatè* vel 1. *Eminentè*; prout soli Deo tribuitur, vel 2. *in statu inferiori*, prout solum spiritibus creatis competit; *sed* 3. *præcisè*, quatenus ab intellectualitate simplici seu intuitiva, quæ est per essentiam; & à dianoëtica, quæ est

est per participationem abstrahit & præscindit. Et hoc modo accepta voce intellectus, expirat illa distinctio, qua intellectus distinguitur in agentem & patientem, hæc enim hic locum non habet, sed spectat ad acceptionem illam physicam, quemadmodum etiam in foro physico frequens est.

§ 2. Circa prædicatum propositionis, ὑπερ-
μα-
το-
λογ. quam thesis exhibet, attendendum Cons-
cept.
Latior. (a) ad conceptum latiore, qui forte videri potest illegitimus: siquidem intellectus tanquam actus vitæ spiritualis, ex ea fluens, posset per eam demonstrari de spiritu & sic affectio esset non immediata, sed mediata. Quod equidem ratione non caret, adeo ut si quis ἀνεγίβειαν servare velit, id etiam asserere necessum haberet: nihilominus tamen quoniam authores tam antiquiores, quam recentiores, viri doctissimi qui hanc chordam attigerunt, constanter

constanter & uno quasi ore, omnes *intellectum* probant competere spiri-
tui per immaterialitatem *immediatè*,
ob majorem evidentiam & certitu-
dinem demonstrationis: ideoq; eo-
rum volui insistere vestigijs, & in-
tellectui ultimum locum dare inter
affectiones immediatas. (β) *Ad con-*
ceptum strictiorem, ubi occurrit tum
materiale, quod est ipse spiritus, qui
hoc attributo denominatur intel-
lectivus; tum *formale*, quod consi-
stet in hoc, ut intellectus spiritualis
sine sensuum ministerio omne intelligibi-
le, quâ verum cognoscat. Quibus ver-
bis exprimitur (α) *modus cognoscendi*
intellectus spiritus; estq; oppositus
modo intelligendi intellectus in con-
sortio corporis constituti, ubi anima
requirit, ut objecta cognoscibilia
per organa ad sensum deferantur -
unturq; ministerio sensuum tam ex-
ternorum quam internorum, ut res
coram intellectu repræsentetur;
in-

Con-
cept.

Gratio.

Forma-
le. indis-
gitat.

(α)

Mo-

sum.

intellectus autem spiritus in se con-
 sideratus, quoniam sensuum tum
 internorum, tum externorum ex-
 pers est, ideoq; sine illis objectum
 suum, modo quodam spiritali co-
 gnoscit. (β) indigitatur *objectum* tum
materiale, quod est *omne intelligibile* (β)
 sive sit ens reale, sive rationis; seu *Object.*
materiale seu *immateriale* &c. tum *Intell.*
formale, quod est *intelligibile quā ve-*
rum, seu quatenus ad veritatem di-
 cit respectum. Intellectus enim ad-
 hac in conjugio cum corpore, o-
 mne quod intelligit, sub notione ve-
 ri intelligit, vel reverà vel apparen-
 tis; ita multò magis intellectus spi-
 ritus, imperfectionibus corporis su-
 perior verum intelligit Superaddit
 itaq; intellectualitas spiritui relatio-
 nem illam rationis, ut concipiens
 intellectum spiritus, concipit essen-
 tiam ejus [: inadæquatè:] cum habi-
 tudine ad res intelligibiles tanquam
 ad objectum, connotatq; potentiam

228 PNEUM. PART. GEN. CAP. III.
intelligendi in primo & essentiali
spiritus conceptu non implicatam.

Des
monst. §.3. Intellectus de spiritu per con-
ceptum Quidditatis demonstratur
sic:

*Omne immateriale est etiam intelle-
ctuale; spiritus est immaterialis. & m.
intellectualis:*

Majorem probant Doctores hac vo-
ce omnes: Quo quid magis à ma-
teria abstrahit, eo magis est intel-
lectuale. vide hac de re Thomam,
Suarezium, & Mendozam ex anti-
quioribus Recentiores quoq; M.
Zeisoldum D. Scharffium, D. Klotz.
Adrianum Hereboord, Geilfusium,
& M. Mejerum. Omnino autem
vide Klotzium, de hujus attributi
demonstratione prolixè differen-
tem. M. Zeisoldus adeò tam ar-
cto nexu conceptum intellectus cum
conceptu Essentiæ spiritus dicit co-
hærere, *ut nulla sit cogitari vè possit
sine implicatione contradictionis sub-
stantia*

Disp. I.
De
Const.
Theol.
Nat. p.
33, 34,
& 35.

SECTIO II. AXIOMATICA. 229

*stantia spiritualis, quin sit intellectualis
& vicissim; sed sic intellectus esset
conceptus spiritus primus quod ni-
mis liberè dictum.*

SECTIO II AXIOMATICA.

AXIOMA I.

Spiritus non habet figuram.

Veritas hujus axiomatis fuit ab in- Probat,
extensione seu negatione quantita-
tis de spiritu, hac ratione ut si quanti-
tas non competit spiritui, tum neq;
figura: quia figura nihil est aliud,
quam qualitas modificans terminos
quantitatis. Ubi autem nullæ sunt
partes, in eo nullus est terminus
quantitatis seu extremitas, & per
consequens nec aliqua figura. Mi-
nus rectè itaq; docuit Scaliger, dum
angelis certam dixit competere fi-
guram. Exer.
394.
Sect.
4.
Limit.

Intelligendum axioma de figura pro-
priè ita dicta, prout est talis deter-

minatio quantitatis extrinsecus apparens, qualis in realiqua per naturam reverà reperitur & existit; non verò de figura per picturam saltem seu artificialem adumbrationem representata, quæ etiam rei non existentis confici potest. Sic angelos à pictoribus varie videmus depingi, quos tamen nemo unquam vidit, nec talem habent partium positionem, qualem pictores ipsis vulgò attribuunt. itaq; à qualibet figura picta, ad figuram de qua loquitur hoc axioma, non valet argumentatio. Prætereà sciendum pro intelligentia hujus axiomatis: *non omne quod habet terminos essentie, habet etiam terminos quantitatis.* Quidam spiritus, utpote finitus illos quidem habet, hos autem habere non potest, quia quantitate penitus caret.

AXIOMA II.

Omnis

Omnis spiritus est simplex,
sed non æquè.

Sensus hujus axiomatis est hic: Explic.
Axi-
oma
quemadmodum inferiora sub no-
tione spiritus ut sic comprehensa
sunt disparis sortis & dignitatis, ita
etiam valde inæqualitèr de perfe-
ctione quam dicit simplicitas, par-
ticipant; spiritus infinitus quidem
per prius, finitus vero per poste-
rius. Deus enim absolutè simplex
est, in spiritus autem finitos aliqua
cadere potest compositio. Con-
ceptus itaq; hujus attributi, quem-
admodum & reliquorum omni-
um attributorum generalium ana-
logicè inferiora spiritus respicit;
nihil obstante, quo minus simpli-
citas *absolute* & *præcise* accepta, re-
ctè dicatur commune spiritus at-
tributum, licet in sensu *respecti-
vo* inferioribus inæqualitèr com-
petat.

AXIOMA III.

Spiritus non augmentatur.

Dictum erat superius, augmentationem speciem esse mutationis physicæ, & corpori quod quantum est, competere; & consistere in extensione & dilatatione partium quantitativarum, quâ illa indies, idoneo accedente nutrimento, incrementa sumunt, non secus ac spongia, in quam aqua se insinuat, intumescit, extenditur & augetur. Ejusmodi autem augmentatio spiritui non potest competere, quia non est quantus, nec nutrimento eget, sed sine partium extra partes positu, & sine omni extensione adeoq; accretione quantitativa, spirituali modo subsistit.

AXIOMA IV.

Spiritus non potest generare.

Genera-

SECTIO II. AXIOMATICA. 233

Generatio est actio corporis mi-
sti, qua sibi simile producit, ut
perpetua specierum constet con-
servatio. Talis autem generatio
in spiritum non cadit, qui est im-
mutabilis, nec ad suæ speciei con-
servationem hoc medio indiget,
quia incorruptibilis. Præterea
generatio est actio materialis; spi-
ritus autem immateriales: genera-
tio enim fit per semen materiale,
quo spiritus destituuntur.

§ 2. Intelligendum axioma 1. Limit.
de generatione *naturali & physica*,
non verò de *supernaturali*; articulus
enim fidei est, Deum patrem ab æ-
terno genuisse filium. 2 de prin- Psal. 2.
cipio generationis *quod non quo*. v. 2.
generationem enim fieri median-
te anima certum est.

SECTIO III. ELENCTICA.

PROBLEMA. I.

An spiritus sint quanti? R.

§. 1. Prolixum recenset M. Ioh.

P s

Zei-

Pneum

P. 8.

disp. vi.

Art. 2.

Tract.

de usijs

subst.

P. 14.

Tract.

de DEO

P. 239.

Phys.

perip.

Herm

delineat

lib. 1. c.

4.

Exerc.

met.

lib. 2.

Zeisoldus authorum catalogum
 tam recentionum quam antiqui-
 orum idipsum asserentium, inter
 quos est Taurellus, qui longo per-
 sequitur discursu, *nullam esse substan-*
tiam, quæ non sit quanta. & alibi:
Ens omne quantum quiddam est, & quic-
quid est, tantum habet quantitatis,
quantum Essentie &c. Vorstius ita
 scribit: *Quid vetat spiritus, imò i-*
psum Deum, suam habere spiritualem
magnitudinem, non sensilem quidem,
aliquo tamen modo intelligibilem. Sca-
 liger & Casmannus quosdam spiri-
 tus utpote angelos, quantos di-
 cunt, quantitate intelligibili. D.
 Crusius, Medicus Erfurt. Ita ar-
 gumentatur: *spiritus utpote angeli*
sunt finiti, E. etiam quanti: quicquid
enim finitur, terminis finitur. D. Ia-
 cob. Mart. Scaligerum excu-
 sat, mentemq; ejus ita interpre-
 tatur: *Quæ Scaliger de quantitate in-*
intelligibili loquitur, intelligenda esse me-
ta,

taphoricè. Monetq; distingven-
 dum esse *inter id quod ad modum quan-*
ti ab intellectu percipitur, & quod quan-
tum reverà est, partemq; extra par-
tem habet concludit, spiritus licet in
 se quanti non sint, ad modum tamen
 quanti concipi posse. Ratio est hæc:
 nam intellectus noster immaterialia per
 proprias suas species minimè potest co-
 gnoscere, eò quod phantasmata immas-
 terialia non possunt representare. Quæ
 interpretatio quidem esset idonea
 & efficax pro Scaligero, nisi ex e-
 jus verbis possit concludi, eum
 statuisse spiritibus reverà compe-
 tere quantitatem, quod exinde
 probatur, quia intelligentiis attri-
 buit extremitatem & figuram; ex-
 tremitas autem & figura nullibi
 locum habere possunt, nisi ubi
 dantur partes, quarum una sit ex-
 tra aliam, nam figura ex termina-
 tione quantitatis existit. Atq; sic
 apparet ex dictis, quosdam autho-

rum spiritibus tribuisse quantitatem sensibilem, quosdam verò tantum intelligibilem. Rectius autem senserunt illi, qui spiritus quantitatis expertes esse dixerunt, ob rationes superius allatas.

Sect. i.
Th. I.
h. c.
Sensus
Quæst.

§ 2. Ut verò evidentior fiat sensus quæstionis, præsciendum quæstionem intelligendam esse non de quantitate *virtutis* & *perfectiōis*; sed de quantitate *molis*. 2. Notandum Quantitatem esse vel *sensibilem* vel *intelligibilem*: de utrâq; jam quæritur. 3. Intelligibilis quantitas *dupliciter* potest accipi, (α) *prout à quantitate sensibili per intellectum est abstracta*, & dicitur quantitas *mathematica*, sicut quantitas sensibilis, *physica*. (β) *Prout absq; omni fundamento est conficta ab intellectu ad modum quantitatis quæ datur in corporeis*.

§. 3. Quibus prælibatis ad quæstionem respondetur breviter per sequen-

sequentes duas propositiones. 1.

Spiritibus non competit quantitas sensibilis, quia sunt immateriales. II.

Spiritibus nec competit quantitas intelligibilis. Quia quantitas intelligibilis, siue accipiat pro quantitate mathematica, tum ita infero: Quicquid non habet quantitatem sensibilem, illud neq; habet intelligibilem; quia hæc illam præsupponit, & illa hujus fundamentum est; atqui nullus spiritus quantitatem habet sensibilem E. nec intelligibilem; siue verò posteriori modo accipiat quantitas intelligibilis, sic neq; spiritui competit, quia planè ficta est, aliàs sequeretur aliquid à non ente denominari, quod inconsequens.

§.4. Argumenta in contrarium hæc sunt:

Antithesis

Obj. I. *Quicquid respectu sue substantie magnum dicitur, illud respectu sue substantie erit quantum;*
sed

Obj. 1.

sed spiritus respectu suæ substantiæ dicuntur magni. E.

Obj II,

Obj 2. *Si spiritibus competit numerus & multitudo, competit etiam quantitas; at v. p. E & posterius.*

Major probatur: nam numerus æquè est species quantitatis ac magnitudo, quia numerus est quantitas discreta.

Rad I,

Ad I. *Propositio minor absurda est & falsa; absurda, quia nulla res, ne vel quantitatem habens, respectu substantiæ magna dicitur, sed respectu suæ quantitatis, adeo ut quo majorem habeat quantitatem, eò res dicatur major, loquendo de magnitudine molis: ratio formalis substantiæ est per se subsistere, magnitudinis autem esse extensum: respectu itaq; suæ substantiæ res dicitur subsistens, respectu quantitatis autem magnitudinem habere nunc majorem nunc minorem. Spiritus quod concernit, fal-*

. SECTIO III. ELENCTICA 632

falsum est illos respectu suæ substantiæ magnos dici, sed ob eminentiores perfectiones. Sic cum Deus sæpius in S. S. appellatur magnus, hoc epitheton in Deo non denotat magnitudinem *molis sed*

Lib. 3
de
Trin.
c. 2.

potentia, virtutis & operationis. huc faciunt verba August. Intelligamus DEum sine qualitate bonum sine quantitate magnum &c.

Ad 2. Distinguendo inter numerum sicut & multitudinem *trans-* Resp.
ad II
cendentalem & prædicamentalem. Spiritui quidem competit numerus & multitudo, sed non prædicamentalis: propositio itaq; major dati argumenti ita corrigenda: si spiritibus competit numerus & multitudo prædicamentalis, competit etiam quantitas, & sic corrumpitur minor cum sua probatione. Numerus transcendentalis non est quantitas discreta: quia, hæc solum abstrahit à rebus materialibus,
nec

240 PNEUM. PART. GEN. CAP. III.
nec ad res immateriales indiffe-
rentèr se habet: nam in quantitate
discreta hæc duo sunt, *multitudo* &
quantitas; rebus immaterialibus
quidem competit multitudo, non
tamen multitudo in quantitate,
quia illâ carent.

problema II.

An in Spiritum ut sic ali-
qua cadat compositio? R.

§. 1. Simplicitatem esse quidem
affectionem spiritus superius est
evictum; cum tamen extiterint
qui dixere etiam compositionem
cadere in spiritum, eorum hoc
loco discutiendæ sententiæ, &
quantum illis subsit veritatis, vi-
dendum. Nonnulli ex veteribus
quos citat M. Zeisoldus, substan-
tiji separatis materiam competere
ajebant *talem quæ nec quantitati,*
nec motui subijcitur, sed corruptibilium
& incorruptibilium esse eandem mate-
riam

Disp.
pneum.
p. g. vi.
punct 1.
Art 1. p.
3.
Variæ
author.
sentent.

SECTIO III. ELENCTICA. 241

riam motus, quia materia (juxta illos) est ita universale principium rerum, sicut Deus universale agens.

Conradus Vorstius impiè scribit:

Non esse illa axiomata simpliciter & omnimodo vera: in Deum non cadere compositionem. Nullum omninò in Deo

accidens esse &c. Et: in ipso esse quasi materiam essentiam spiritualem, instar generis; & quasi formam nempe proprietates essentielles, instar differentia.

Lippius asserit, spiritum (intelligens finitum) constare ex materia & forma metaphysica. Cui non dissimiliter

Scaliger: spiritus tametsi non est compositus ex materia & forma

(scilicet, Physicâ seu propriè dicta) tamen constat ex aliquo tanquam potentia, & aliquo tanquam actu.

D. Crusius Medicus Erfurt. cum Rudolpho Snellio, tam delirant, ut scripserint, Angelos habere materiam & formam, & esse

corporeos. Qui errores omnes,

Q

ad

In Lib.
de
DEo, p.
209. &
P. 210.

Lib 2.
met. C.
1. p. 339.
Exerc.
359.

Phys.
Perip.
Herm.
delineat.
lib.
1. c. 4.

ad normam *immaterialitatis* examinati, faciliè refutantur.

Decif.

Quæst.

§. 2. Ad quæstionem autem breviter respondetur: I. *Spiritus ut sic, non admittit aliquam compositionem physicam*: ratio est, quia est immaterialis. Ergo non est compositus ex materia & forma, nec ex partibus quantitativis, nedum ex elementis corpus naturale constituentibus. Quæ propositio statum contrà errorem veterum superiori §. memoratum, tum etiam D. Crusij & Snellij. II. *Spiritus ut sic, non admittit compositionem aliquam realem*: Ratio in promptu ē. quia non dantur in hoc termini componentēs, qui realiter differunt. Ergo non cadit in spiritum compositio ex subjecto & accidentibus, ut impiè asserit Vorstius. Ergo nec recte dixit Heereboord. inquiens: non posse negari, quin compositio ex substantia & accidentibus

Pneum.
lib. I. c.

7.

SECTIO III. ELENCTICA 243

dentibus competat spiritui ut sic. ipse quoq; Klotz hallucinatur scribens: *simplicitatem cum spiritui assigno, intelligo non concretè illam, quæ respuit omnem compositionem realem, hac enim spiritui in universum non potest attribui &c.* Verum quidem est in spiritibus creatis talem inveniri compositionem, exinde tamen spiritui quoad conceptum ultimum tribui non potest, sed in analogis ad potissimum analogatum est respiciendum. Itaq; sic dicendum, quod spiritus creatus quidem compositus est ex substantia & accidentibus, *non quatenus spiritus* sed quatenus spiritus creatus & in statu determinato. III. *Spiritus ut sic, non admittit aliquam compositionem rationis, quæ cum imperfectione coniuncta est.* Ratio est, quia in conceptu communi analogo, ad potissimum analogatum semper est respiciendum: cum verò in

De
const.
Thol.
nat.
disp. I.
p. 28.

spiritum infinitum nulla cadat imperfectio, itaq; compositio talis spiritui ut sic non tribuenda. Ergo spiritus ut sic non est compositus ex *actu & potentia passiva*, quæ per actum perficiatur, ut Lippius & Scaliger. Nec 2. *ex genere & differentia* &c. quia hi compositionis modi arguunt imperfectionem, quæ à spiritu quatenus tali exulat.

§. 3. Cæterum obijci potest adhuc:

Obj. 1. *Attributum majorem importans perfectionem spiritui præ alio quæ minorem importat perfectionem, est tribuendum; at compositio majorem importat perfectionem. E.*

Minor porbatur: nam compositio importat plures entitates E. & majorem perfectionem.

Obj. 11. *Obj 2. Cujuscunq; datur genus & differentia illud ex genere & differentia est compositum, at spiritus datur E.*

Ad 1.

SECTIO III. ELENCTICA. 245

Ad I. Negando propositionem Rad. 1.
minorem: nam simplicitas est no-
men perfectionis majoris quam
compositio, quod duabus proba-
tur rationibus. 1. Unum & Ens
reciprocantur, igitur quod nobi-
liori modo unum est, etiam no-
biliori & perfectiori modo ens est;
at simplex nobiliori modo Ens est,
quia est summus unitatis gradus,
ut loquuntur metaphysici, E. &
majorem dicit perfectionem. 2.
Omne dependens imperfectius est
independente; compositum au-
tem est dependens, simplex inde-
pendens: dependet enim compo-
situm tum à terminis componen-
tibus, tum ab aliquo effectivè
componente. Deinde dicit com-
positum imperfectionem ratione
posterioritatis &c. Confer Klotz.
& Scheibl. Observandum tamen,
res quibus per naturam suam de-
betur compositio, in illis compo-

Disp. 1.
de
const.
The.
Nat.

Met. 246 PNEUM. PART. GEN. CAP. III.
 lib. I. c. sitio dicit majorem perfectionem
 5. Tit. III vide Scheibl. cit. loco & Zeifol-
 Pneum. dum.
 p. g. Ad 2. Negando propositionem
 disp. vi. minorem, ut prolixè satis hac de
 punct. v. resupra actum. Conceptus com-
 Rad II. munis & strictior, spiritui quidem
 Cap. I. competit, non autem genus &
 Sect. III. differentia. Distinguendum etiam
 p. g. inter genus analogum, & conce-
 ptum analogicum; hic spiritui ut
 sic competit, illud non.

Problema III.

An Ens rationis quoq; sit
 objectum intellectus spiri-
 tus? R

Sensus, §. 1. Ut eò fiat illustrior sensus
 quæst. quæstionis, exponendum (α) quid
 hic intelligatur per ens rationis.
 itaq; sciendum per Ens rationis
 hic intelligi non 1. quod est *sub-*
jectivè tale, nec 2. quod tale est
effectivè, & à ratione effectum,
 nec

nec 3 *objectivè realitèr*: quia hæc o-
 mnia comprehenduntur sub intel-
 ligibili reali. Sed 4. *tum quod est*
tale objectivè absolute, scilicet quod
 ab intellectu planè est excogitatum
 & præterquam quod illi obijcitur
 nihil est, tum 5 *objectivè consequen-*
tèr tale, ceu sunt notiones secundæ.
 (β) Distinguendum inter entium
 rationis efformationem, & inter
 formatorum cognitionem; de hac
 quæritur, non de illa, quia spiritui
 ut sic non tribuenda. (γ) *objectum*
aliud est directum & per se, aliud *in-*
directum & per accidens. Posteri-
 us est in quæstione, vocaturq; ob-
 jectum indirectum, non ratione
 sui, sed ratione habitudinis, quam
 habet ad Ens reale à spiritu cogni-
 tum.

§. 2. Quibus præmissis, affirma-
 tiva quæstionis defenditur argu-
 mentando *ab eminentiori perfectione*
intellectus spiritualis:

Decis.
 quæst.

Si intellectus creatus intelligit Ens rationis, utiq; etiam intellectus spiritus ut sic, at v. p. E. & post.

Major sibi constat, vi argumentationis à minori ad majus: sub intellectu spiritus ut sic, comprehenditur etiam intellectus divinus. Minor probatur ab exemplis & experientia. Intellectus ferri potest etiam in illa, quæ actu non existunt sed possunt fieri, saltèm per potentiam obedientialem. v. g. ad filios Abrahamæ, qui possint ex lapidibus produci. Videmus quod intellectus ea quoq; percipit, quæ ab alijs falsò sunt asserta, licet sint figmenta & mendacia. Præterea, quid prohibet, quin intellectu creatus, notiones secundas, quas fabricavit, etiam intelligat.

CAPUT. IV.

DE AFFECTIONIBUS SPIRITUS

MEDIATIS.

SECTIO I THEOREMATICA:

the-

THESIS I.

Indivisibilitas est affectio spiritus mediata, iuxta quam nequit dividi in partes essentialiales aut integrantes.

[Defin;
indivis.

Εκ Θεορις

§. I. Haftenus de *attributis spiritus immediatis*, quæ per conceptum ejus primum de eo commodè demonstrantur; convenièns est, ut nunc agatur de *attributis mediatis*, quæ spiritui mediante alio attributo immediato, competunt & attribuuntur. Inter quæ primum occurrit *indivisibilitas*, cujus nota i. *Homonymiam*. Indivisibilitas alia est i. *Logica* eaq; duplex (α) talis, quares ob singularem suam naturam in plura, tanquam inferiora, ejusdem naturæ & essentiæ dividi nequit, ut individuum in Logicis. (β) quares ne per mentem quidem aut ra-

Ratio.
Method.

Homonymia

Q

tio.

Lib. I.
pneum.
comm.
ad. Th.

3.

tione potest dividi, & hæc divisibilitas inquit Heereboord quia omnem negat mentis divisionem, h. e. distinctionem rationis, seu abstractionem ac præcisionem humana ratione possibilem, in spiritum non cadit: nam nullus spiritus, ne quidem infinitus, ita est simplex & omnis divisionis expers, ut circum eum non possit institui aliqua mentis nostræ divisio, aut rationis abstractio, licet namq; distinctos de DEO formare conceptus inadæquatos, v. g. concipere ejus veritatem, non conceptà simul justitia ejus aut misericordia &c. & sic dividere nihil est aliud, quam ea quæ à parte rei sunt conjunctissima, distinctè cognoscere. Alia 2 *metaphysica*, quæ negat divisionem Entis secundum essentiam suam, & appellatur essentialis; quæ quidem indivisibilitas spiritui quoq; competit, non quatenus est spiritus, sed qua-

SECTIO I. THEOREMATICA. 251
quatenus Ens, ideoq; hic non attenditur, sed ex Metaphysica præsupponitur. Alia 3. *Physica*, quæ negat divisionem, tum in *partes quantitativas*, tum quoq; in *partes essentielles*; & hæc acceptio est hujus loci. Quartam quod concernit acceptionem quam tradit Heereboord loco cit. vocatq; mathematicam, illa ab hac tertiâ non est distincta.

§. 2. Hæc ad *subjectum* propositionis quam thesis exhibet, *predicatum* duos exhibet conceptus parciales, *convenientia* & *differentia*. Ille est, affectio mediata, in quo conceptu indivisibilitas cum reliquis affectionibus omnibus quæ in hoc capite traduntur convenit, quia mediatè consequuntur conceptum spiritus primum seu quidditatis mediantibusq; alijs affectionibus immediatis de eo demonstrantur ut patebit. Est itaq; hic conceptus convenientiæ legitimus. Hic autem

Expos.
Defin.
Real.

tem scilicet conceptus differentiae sequentibus vocibus absolvitur: in quibus nota tum *materiale*, quod est spiritus, tum *formale* quod consistit, in negatione divisibilitatis physicae, vel ut Mejerus, in repugnantia potentiae admittendi divisionem. itaque, indivisibilitas non tantum infert de spiritu negationem divisionis actualis, sed omnimodam simul repugnantiam intrinsecam admittendi divisionem aliquam realem.

Coll.
pneum.
disp. vr.
ad præc
II.

Des
mon-
stratio.

(1)

§. 2. Indivisibilitas de spiritu demonstratur per *inextensionem* sic:

Quicquid est inextensum est indivisibile; spiritus ut sic est inextensus. Ergo.

Major est vera, quia inextensio dicit absentiam quantitatis, ubi autem nulla quantitas, ibi nec ulla est pars extra partem, nulla divisibilitas.

(2) 2. demonstratur per *simplicitatem*:
Cui nulla competit compositio realis &
phys-

SECTIO I. THEOREMATICA. 253

physica, ei nec ulla talis competit divisio, at spiritui non competit &c.

Majoris ratio vicissim est evidens, quicquid enim non constat ex partibus componentibus, illud in eas non potest resolvi & dividi.

THESIS II.

Immobilitas est affectio spiritus mediata qua ipsi repugnat motus physicus successivus & localis.

Immob.,
def.

ΕΚΘΕΣΙΣ

§. I. Immobilitatem non nemo ex numero attributorum spiritus excludit; illam tamen omnino spiritus attributum esse, eiq; quatenus tali competere, videt qui vel per transennam remintueri velit. Definiti itaq; expendenda i *Homonymia*. Omissis acceptionibus illis quarum enumeratione nihil lucis instituto accedere potest, quas videre licet apud Zeisoldum.

Existentia.

Homonymia,

Pneum.

immo-

P. 8.
disp. S.
punct.
II. §. 6.

Immobilitas accipitur 1. *prout excludit omnem motum*, etiam talem cujus (secundum quosdam) species sunt, augmentatio, alteratio, generatio corruptio &c. in qua acceptione usurpat hanc vocem

Disp. i.
de
const.
The.
Nat.

D. Stephanus Klotz. quam significationem etiam immiscere vult Zeisoldus; sed in illa significatione latius justo se extendit, & includit etiam *immutabilitatem*, quæ peculiaris est affectio. 2. Impraesentiarum autem accipitur, *prout negat tantum motum localem*, tum *per se talem*, tum *per accidens* negatq; spiritum tum *per se* tum *per accidens* esse mobilem. Hæc ad *subiectum*.

πρὸς
μαρ
τολ.

§. 2. *prædicatum* propositionis quam thesis continet, exhibet duos conceptus partiales. *Convenientia* (affectio mediata), & *differentia*; ubi nota tum *materiale*, quod est spiritus, tum *formale*, quod con-

SECTIO I. THEOREMATICA. 255

consistit in negatione potentiae recipiendi motum physicum, motum inquam talem, qui est affectio corporis naturalis disjuncta, qua illud ab uno loco tendit in alium, tum per successionem prioris & posterioris, tum per progressionem successivam, ut pars motus sit in fieri, pars facta, pars futura.

§. 3. Talis de spiritu immobilitas demonstratur per *inextensionem* sic:

De-
mon-
strato
(1)

Si spiritus est inextensus, est etiam immobilis; at v. p. E. & post.

Consequentia majoris probatur: nam quicquid movetur motu locali, illud occupabit unum spatium post aliud, & hoc ipsum erit quantum, habebitq; partem extra partem, motus enim hic est successivus.

2. Demonstratur, per *negationem requisitorum motus*: (2)

Cui

Cui non competunt requisita motus successivi & localis, illud est immobile; at spiritui non competunt. E.

Veri motus requisita sunt sequentia, asserente D. Daniele Senerto & Ioh. Sperling. 1. *Movens*, à quo dependet motus, quod est vel *primum*, ut Deus, vel *secundum*, ut *natura*. 2. *Mobile*, quod est subiectum, in quo motus ab agente excitatus recipitur; v. g. corpus humanum, quod motum ab anima excitatum recipit. 3. *Terminus* à quo, qui est principium à quo motus incipit. v. g. motus solis ab ortu versus occasum, terminus à quo est ortus. 4. *Terminus ad quem*, est finis in quo desinit motus. 5. *Successio* qua res mota terminum petit: *motus enim omnis successivus est, neque in instanti fieri potest.* Arist. propter resistantiam non solum *medij*, sed & ipsius *mobilis*, quod plures habet partes inter se distantes, quæ

Epit.
Scient
Nat.
lib. I. c.
6.
Inst.
phys.
lib. III.
c. 7.

Lib. 6.
c. 3.

SECTIO. I. THEOREMATICA. 257.
quæ plura simul loca occupare non possunt. Quæ omnia quoniam spiritui non competunt, ideoq, nec motus, sed ē immobilis, quod erat demonstrandum.

THESIS. III.

Illocalitas est affectio spiritus mediata, quā in se commensurari nequit loco propriè dicto.

Def.
illocat.

Εκ Θεσις.

§. I. Illocalitas accipitur 1. prout excludit *omnem adessendi modum in loco*, tum *repletivum*, quem ipsi Deo solent tribuere, tum *definitivum*, quem spiritibus creatis adscribunt, tum *circumscriptivum*, quem corpori competere ajunt. 2. prout negat *tantum modum essendi in loco circumscriptivum*, & sic vicissim dupliciter potest accipi, vel determinate, partim in *statu eminenti*, pro illocalitate Dei cui competit ubi

Homonymia.

R

qui-

quitas, partim *in statu inferiori*, pro illocalitate spirituum finitorum, quibus competit ubietyas definitiva, vel *indeterminatè præcisè & indifferenter*, quatenus ab illocalitate spiritus infiniti & finiti præscindit; quæ acceptio *hujus est loci*, siquidem sic certam constituit spiritus affectionem. 3. Non nesciendum hic, locum accipi *improprie* à quibusdam, utpote à Timplero & Alstedio, qui locum fingunt *intelligibilem*, & à Vorstio, qui locum comminiscitur *Metaphysicum*; verum has loci acceptiones rectè eludit Zeisoldus inquiring: Chimæra est locus intellectualis, & monstrum locus metaphysicus. 4. Nec omittendum id quod dicit Zeisoldus loco citato: *dupliciter* dicitur aliquid in loco esse, i. *per se & ratione suæ substantiæ*; sic in loco dicit esse illa, quæ quantitate, & finitate quantitativa sunt affecta,

Pneum.
p. g.
disp.
8. Art. 2.
punct.
2.

esta, utpote corpora 2. *Per accidens*, id quod contingit vel per accidens *intrinsecè*, quomodo animam & omnes formas substantiales dicit esse in loco, ob internam (ut alibi sese explicat) illam unionem cum corpore, quod per se in loco est; vel per accidens *extrinsecè* idq; vel per *externam conjunctionem* cum eo, quod per se in loco est, ut angelus assumpto corpore; vel *per suas operationes & effectus*, vel alio aliquo modo: verum utraq; ratione illocalis est spiritus: nam Tò per accidens, non est terminus talis, quo de spiritu negatur & removetur locus, sed saltem peculiaris asseritur modus, quo sit in loco, contradistinctus modo per se. Angelus itaq; quando assumit corpus, & anima dum corpus informat, non desinunt tamen esse illocales, quia ut loquitur Scharffius, *illa*

Pneum. 160. PNEUM. PART. GEN. CAP. IV.
lib. c. 1. *localitas præcisè non tangit essentiam*
p. m. *spiritus, nec terminat eam, sed corpus*
24. *in quo apparet iste spiritus. Egregiè*
etiam hanc in rem ait noster M.
Com. *Thuronius: Quicquid igitur ubieta-*
Met. p. *tem habet definitivam, illud quidem in*
C. 7. *infinitis ubi præstò non est; ita tamen*
2. 156, *est in ubi particulari & determinato,*
ut tota sit in toto spatio, & tota in qua-
Forma- *libet spatij parte &c. Formale illo-*
le. *calitatis consistit in negatione a-*
ptitudinis ad capiendum loco; vel
ut exprimit Mejerus: in negatione
capacitatis occupandi locum phy-
sicum; sive loci rationem dicas
consistere in superficie corporis
continentis, cum Aristotele; sive
in spatio longo, lato & profundo,
cum alijs, utraq; ratione illocalis
est spiritus ut patebit in § sequen-
ti.

De-
monis
strat.

§. 2. Illocalitas de spiritu de-
monstratur per *inextensionem* sic:

Quicquid est expers quantitatis,
il.

illud est illocale; spiritus est expers. E.

Hanc demonstrationem ita exponit Scharffius: *Locari, aut loco comprehendendi nequeunt spiritus, quia non sunt quanti, non habent partes extra partes, non habent situm aut ordinem partium, non faciunt distantiam, non occupant certum spatium sua presentia, non possunt termino alterius ambientis circumscribi, quomodo igitur possunt localiter contineri, ita ut in loco sint proprio &c.* Klotzius hunc in modum differit: *Occupare spatium est ita alicubi esse ut excludetur presentia cujusvis rei quantæ alterius; at spiritus potest esse in eodem ubi cum alia re quantæ. Ergo non occupat spatium.* Dilucidius adhuc hac de re loquitur dictus M. Thur. loco modo citato: *Occupare spatium id dicitur, quod ita omnes spatij dimensiones replet, ut simul aliud ejusdem generis in eodem spatio ferre non possit &c.* Toto igitur errat cælo Here-

loco citato.

Disp. I.
de
Const.
Theol.
Nat.

boord, hunc in modum disse-
rens: *Cur locus aut esse in loco; de-
beat restringi ad sola corpora extensione
prædita ut partes corporis, respondeat
partibus loci? nisi quia sic placuit Ari-
stoteli ejusq; mancipijs. & paulo ante
illa verba: spiritus non esse in loco sed
in ubi sive spatio, nec esse in tempore,
sed in quando sive ævo, & non moveri
propriè, sed analogicè, gratis dicitur
& distinctio est inventa tantummodo ad
stabiliendum præjudicium philosopho-
rum, Aristoteli, ejusq; principijs, sen-
tentijs & opinionibus nimis deditorum.
sed injuriam facit Aristoteli & ve-
ritati vim Dn. Hereboord.*

THESIS IV.

Des
script.
In
temp.

Intemporalitas est affe-
ctio spiritus mediata, iuxta
quam is tempore nequit
mensurari.

Ex 88015

Ad tollendam Homonymiam vocis
intem.

SECTIO I. THEOREMATICA. 263.

intemporalitatis, sciendum tem-
 pus accipi *late & improprie*, prout
 includit omnem durationis mo-
 dum, æternitatem, ævum, & tem-
 pus proprie ita dictum, ita usurpat
 hanc vocem dictus Dn. Here-
 board. cum ita scribit: *cur non li-*
ceat dicere, DEum esse in omni tempo-
re, fuisse & futurum in omni tempore,
spiritus esse creatos aliquo tempore? 2
proprie, & tum vicissim *dupliciter*,
 vel *Metaphysicè* pro duratione ini-
 tialem & finalem defectibilitatem
 inferente; vel *physicè*, pro extrin-
 secâ durationis distinctione, iuxta
 motum corporum coelestium,
 estq; sic affectio corporis naturalis.
 Hinc vi oppositorum intempora-
 litas quoq; accipitur *late & improprie*,
 & sic excludit quaecunq; du-
 rationem. 2. prout opponitur
 tempori proprie accepto. & sic
 h. 1. & quidem *precisive*, quate-
 nus ab intemporalitate infinita &

Homonymia.

Pneum.
 lib. 1. c.
 7.

Dist.
Tempo-
poris.
in in-
trins. &
extrins.

finita præscindit. Ex dictis facile est ferre iudicium de distinctione temporis in *intrinsecum* & *extrinsecum*: tempus intrinsecum nihil est aliud, quam ipsa duratio illa totalem defectibilitatem inferens; extrinsecum autem nihil aliud, quam durationis istius distinctio iuxta motum corporum coelestium. Ideoq; intemporalitas prout impræsentiarum accipitur, utrumq; excludit. Notandum insuper, aliud esse *coexistere tempori*, & aliud esse *in tempore*, spiritus quidem tempori coëxistunt, eorum etiam operationes per temporum differentias à nobis commensurantur, in tempore tamen propriè non sunt, quia distinctionem iuxta motum corporum coelestium per hunc aut illum temporis tractum non recipiunt: non enim ætatum mutationes sentiunt spiritus, non senium contrahunt, nec consumun-
tur

SECTIO I. THEOREMATICA. 265
tur tempore: sed in tempore esse,
aptæ natæ sunt illæ res, quæ varijs
obnoxia sunt mutationibus, qua-
les sunt res omnes naturales in tota
rerum universitate, quæ incipiunt
desinunt & mutantur.

§. 2. *Formale* intemporalitatis spi-
ritus, consistit in negatione aptitu-
dinis esse in tempore propriè ita di-
cto; per quod ipsum formale, re-
movetur à spiritu tum tempus quod
vocant intrinsecum, tum etiam ex-
trinsecum; non enim deficit duratio
spirituum, nec etiam per inter-
valla temporum metitur. Tamen
cum Mejero rectè dicitur, quod
formale hoc non dicit repugnan-
tiam ipsius durationis sed duratio-
nis modificatæ:

§. 3. Intemporalitas de spiritu de-
monstratur I. *per immutabilitatem*
sic:

*Quicquid sua natura est immuta-
bile, in illud non cadunt differentia*

R §. *tempus*

Forma
le, In
temp

Coll.
Pneun
p.g.lib
i.e. 3.a
præc.

Des
monst
(1)

temporis; at spiritus est talis. E. & per consequens nec ipsum tempus.

Consequentia majoris ex antecedentibus huius thesicos satis est manifesta: nam res quarum duratio initialem & finalem infert defectibilitatem, & in quas cadunt differentię præsens, præteriti & futuri, mensuranturq; vicissitudinibus partium temporis, annorum & mensium &c. illæ ipsæ res mutationibus sunt obnoxia.

- (2) 2. *Per proprietatum temporis remotionem: Quicquid non admittit (1) successionem, neq; (2) in essentia sua juxta motum corporum coelestium distinctionem, neq; (3) partes habet post partes, illud est intemporale; at spiritus ut sic talis est, E.*

Minoris probatio per singula membra foret prolixa, ex antecedentibus facile potest intelligi. Et licet spiritui interdum tribuantur diffe-

SECTIO I. THEOREMATICA. 267.
differentiæ temporis, fit illud ex
nostro intelligendi modo, non ex
ipsa rei natura & conditione.

THESIS V.

Immortalitas est affectio spi-
ritus mediata, qua ei repu-
gnat vitæ cessatio.

Descr:
Im-
mort.

Ex Jero.

§. 1. Pro immortalitate nonnul-
li substituunt incorruptibilitatem;
alii autem rectè observarunt im-
mortalitatem convenientius dici
attributum spiritus quam incorru-
pibilitatem: quia incorruptibilitas
substantiæ proprium est, quatenus
præcindit à vivente & non viven-
te, denotatq; saltem negationem
potentiæ cessandi ab actu; immor-
talitas autem substantiam præci-
pue viventem respicit & præsup-
ponit; immortalitas alia est *ordina-*
ta, quam DEUS certis medijs &
conditionibus adstrinxit: qualis

Exist.

Homo-
nymia

R. 6. erat

268, PNEUM. PARS. GEN. CAO. IV.
erat in protoplastis ante lapsum;
alia *coelestis & gloriosa*, in altera vi-
ta verè credentibus expectanda; a-
lia *absoluta* qua aliquid absolutè &
ex se habet repugnantiam cessandi
ab actu vitæ, quæ acceptio est hu-
jus loci, non in sensu *determinato*
vel *eminenti* vel *inferiori*; sed inde-
ormale. terminata seu præcisivè. *Formale*
le. immortalitatis, consistit in absolu-
ta repugnantia cessandi ex se ab a-
ctu vitæ. Absoluta dicitur repu-
gnantia, quia removet à spiritu,
partim potentiam moriendi proxi-
mam & immediatam, partim re-
motam & mediatam, partim deniq;
quamcunq; etiam propriè sic
dictam inclinationem ad non esse.

Dee
non
ratio. §. 2 Immortalitas de spiritu ta-
lis demonstratur per *immutabilita-*
tem:

*Quicquid est immutabile, illud
est immortale, at spiritus est. E.*

Major est vera: mortalitas dicit
muta-

SECTIO I. THEOREMATICA. 269
mutationem ab esse ad non esse,
talis autem mutatio in spiritum
non cadit, qui absolutè est immu-
tabilis per ante disputata.

THESIS. VI.

Præeminentia est affectio
spiritus mediata, qua ejus
essentia supra statum cor-
poreum elevata concipi-
tur.

Def in
præem.

EXSECTIS.

§. 1. Competit hæc affectio spi-
ritui non absolutè & in se spectato,
quomodo enim sibi ipsi potest præ-
eminere? sed respectivé & in com-
paratione ad corpus potissimum.
Præeminentia alia est in essendo seu
essentialis, qua unum ratione es-
sentia transcendit aliud, alia acci-
dentalis, quæ ex perfectioribus o-
ritur accidentibus; hæc spiritui non
competit, cum in eum nulla ca-
dant accidentia; sed illa & ab essen-
tia spi-

Homos
nynaja

270 PNEUM. PART. GEN. CAP. IV.
tia spiritus, ut reliqua attributa *formaliter* differt. Præeminentia verò hic non intelligitur *determinatè* accepta, quatenus vel *summa est* & *absoluta*, soli; DEO conveniens; vel *limitata*, prout spiritus creati etiam inter creaturas dicuntur præeminentes, sed *præcisè* sumpta, quatenus à summa illa, & ab ea quæ est in certo genere præscindit. Alij hoc attributum efferunt per vocabulum *perfectiōis*, non *absolutè* sumptæ sic enim est affectio entis; sed *respectivè* quatenus dicit majorem præ corporibus perfectiōem, quibus spiritus opponuntur.

Formale præeminentiæ, consistit in perfectiori essendi conditione, seu elevatione spiritus supra statum corporeum. Scharffius ait, formale hoc consistere in elevatione ad eminentiores actus. Sed eodem res recidit, certum est spiritus supra statum corporeum esse elevatos,

Syno-
nymia.

Forma-
le.

Pneum.
ib. 1. c.

vatos, & in sublimi ac perfectissimo entium ordine constitutos.

§. 2. Talis præeminentia despiritu, probatur per ejus *simplicitatem*: quo quid enim simplicius, cò etiam perfectius & eminentius. Hanc demonstrationem ita exponit Scharffius: *perfectior* intelligens præeminentiam) *illa spirituum imprimis oritur ex actualitate puriore, essentia simpliciore in se per identitatem essendi firmata. Hinc enim spiritus essentia magis est unum quid, indeq^{ue} remotius à multitudine &c. tandem concludit: Ergo etiam perfectiones habebunt majores corporibus.* vide etiam Klotzium.

demonstrat.

Pneum.
lib. 1. c.
30

Disp. 2.
De
const.
Theol.
N.
Descr.
peren.

THESIS VII.

Perennitas est affectio spiritus mediata, qua is per naturam durationem habet fixam & perpetuam.

Ex Jeris.

§. 1. Vide.

Exi-
stentia,nomi-
nisHomoz-
ymia,

§. I. Videri forte possit cuiusdam
 primo intuitu, perennitatem non
 esse distinctum aliquod attributum
 spiritus ab intemporalitate, quo-
 niam idipsum quod per intempo-
 ralitatem de spiritu removetur,
 videtur positivo termino perenni-
 tatis exprimi; verum utriusq; di-
 stinctam esse rationem formalem,
 patebit ex collatione formalitatis
 utriusq; : ideoq; præter illam rati-
 onem, consentientibus illorum ful-
 tus suffragijs, qui *πνευματικὰ* hac-
 tenus scripsere, perennitatem pe-
 culiare facio attributum spiritus.
 Accipitur autem hic non *vulgari-
 ter & grammaticè*; sed *philosophicè*,
*sicq; non determinatè, vel eminen-
 tè, vel prædicamentaliter*, sed
indeterminatè, indifferenter & præ-
 cisè: nam sicuti hic sermo est de
 spiritu incommuni, ita quoq; pe-
 rennitas iam intelligitur, non de-
 terminata, sed abstracta ab eâ
 quæ

quæ simpliciter est talis & ab ea quæ talis est in certo genere. Deinde distinguendum inter perennitatem *essentia*, qua res fixam dicitur habere essentiam, & *accidentium vel operationum*. Non *hæc* sed *illa* hic attenditur.

§. 1. *Formale* perennitatis variè exprimitur quoad voces, alij dicunt perenne esse, *quod per annos non desit vel defieri potest*, idq; vi vocis, perenne enim significat, quasi per annos durans. Scharffius ita: *perennitas dicit permanentiam, qua (spiritus) per suam naturam ita durant, ut ex se non deficient nec intereant*. Alij autem positivam urgent interpretationem, quæ declaret quid sit spiritus, dicuntq; formale perennitatis consistere in habilitate durandi in perpetuum, seu in perpetua essentia spiritus permanentia & duratione. Ubi per durationem non intelligitur ipsa spirituum existentia, neq; il-

S lorum

Forma:
lc.

274 PNEUM. PART. GEN. CAP. IV.
lorum coëxistentia cum tempore,
sed stabilis in esse permanentia,
vel ut omninò vult Zeisoldus, in-
defectibilitas in durando.

Des
mons
trat.

(1)

(2)

§. 2. Perennitas de spiritu de-
monstratur 1 per ejus *simplicitatem*,
hac ratione, siquidem caret par-
tibus componentibus, in quas ex
se resolvatur, ideoq; perennis sit
necesse est. 2: Per *immutabilita-
tem*: quoniam spiritus est immu-
tabilis quoad essentiam, ita ut re-
pugnet ei transire ab esse ad non
esse, erit etiam perennis. 3, per
immortalitatem: quicquid enim im-
mortale est, utiq; etiam erit pe-
renne. Hanc demonstrationem
concisè complectitur Scharffius:
*perennes sunt spiritus, quia sunt incor-
ruptibiles, & in sua naturâ immutabi-
les, simplices adeoq; irresolubiles. Spi-
ritus nunquam exuunt essentiam suam,
nec novam induunt, sed invariabilis
perpetuò existet natura spirituum.*

Pneum.
lib. I. c.
3. p. 33.

THE-

THESIS VIII.

Voluntas est affectio spiritus mediata, per quam is vult appetibilia ab intellectu præcognita.

Defcr.
Voz
lunt.

Ex Deo 15.

§. 1. Voluntas hic non accipitur 1. *in sensu physico*, quatenus est facultas animæ rationalis intellectui contradistincta, & sic tantum hominis propria. Neq; 2. *in sensu Ethico*, quatenus morum rectitudine imbuenda. Neq; 3. Theologice; sed 4. *pneumaticè* sicq; non determinatè, prout eminentèr soli Deo tribuitur, aut ut etiam suo modo angelis competit; sed *indeterminatè & præcisivè*, quatenus à voluntate Dei & spirituum finitorum præscindit. In qua vicissim acceptione, non tam notat *volitionem actualem*, quam ipsam *voluntatem seu facultatem volitivam*. *Formale* voluntatis constit

Homos
nymia.

Formae
le.

stit in eo, quod velit appetibilia præcognita. Objectum *materiale* voluntatis est omne appetibile, quod in se bonum est, & ad minimum radicalitèr præcognitum; *formale*, quatenus bonum, & quidem reverà tale, respectu potissimum voluntatis spiritus infiniti; licet spiritus finiti aliquando *Παρομένως* bonum pro reverà tali appetant. τὸ appetibile hic non infert spiritui ut sic *appetitum desiderij* seu amorem boni habendi non possesse, quia cum imperfectione est conjunctus; sed *appetitum complacentiæ* seu amoris ac quietis in perfectione iam habita.

Des
mon
stratio

§. 2. Demonstratio voluntatis de spiritu, *ex immediata voluntatis cum intellectu connexion*, sic est:

Omne intellectuale est etiam virtute volendi præditum; at spiritus est intellectualis E.

Consequentia majoris fundatur
in in-

SECTIO I. THEOREMATICA. 277
 in individua intellectus cum voluntate connexionem: *nam non est cogitabile* ait Zeisoldus, *ab aliquo intelligi bonum, & tamen ab eodem non appeti, non amari. Appeti autem & amari ab aliquo aliquid, voluntatis est.* Idem probatur etiam ex prolixo illo discursu Thomæ; quem citat Zeisoldus.

Pneum
 p. g.
 disp. 10.
 art. 2.
 punct.
 2.

THESIS IX.

Arbitrij libertas est affectio spiritus mediata qua spiritus se habet indifferentè, ad objecta ab intellectu præcognita, ut circa eadem agere vel non agere queat.

puncto
 1. loc.
 cit.
 Descr.
 libert.
 Arbit.

EXPOSITIO

§. I. Libertas arbitrij quoque non malè inter affectiones spiritus medias ponitur, quoniam intellectum & voluntatem consequitur. Libertas autem hic non accipitur specialitèr prout vel eminentèr Deo

Homo.
 nymia.

competit, vel *formalitèr* spiritibus creatis, sed *generalitèr* & *præcisivè*, prout ab utraq; præscindit. Præterea libertas alia est à *necessitate*, quæ aliàs dicitur libertas essentialis seu à naturali determinatione, alia à *coactione*; hac brutis etiam competit, quoniam in actionibus suis libera sunt à coactione licet agant necessariò, ideoq; hic non attenditur; illa verò, qua quid ex sua natura non est determinatum ad certum effectum producendum hujus est loci. Deinde libertas alia est *contrarietatis*, alia *contradictionis*. illa dupliciter explicatur, vel ratione *objecti* dicitq; indifferentiam circa objectum bonum & malum; vel *ratione actus*, qua quid se habet indifferentèr ad contrarios actus, velle scilicet & nolle, circa objectum non contrarium. & appellatur aliàs *libertas specificationis*; prior hic non habet locum; *posteri.*

SECTIO I. THEOREMATICA. 279

posterior autem potest admitti, quatenus unum bonum eligi potest præ alio, hæc verò scilicet *libertas contradictionis seu exercitij* est, quæ certo objecto proposito, agere & non agere possumus, quæ potissimum hic attenditur. *Formale* libertatis arbitrij spiritus, consistit in indifferentia sese determinandi & agendi diversa, nimirum quatenus spiritus indifferens est ad hoc & illud.

Formale
le.

§. 2. Arbitrij *libertas* de spiritu demonstratur per *voluntatem* ejus sic:

De
mons
trato

Quicquid habet potentiam volitivam, est libertate arbitrij præditum; at spiritus &c. E.

Majoris consequentia sibi constat propter necessariam voluntatis cum libertate arbitrij conjunctionem:

SECTIO II. AXIOMATICA.

AXIOMA I.

S 4

Spiri.

Spiritibus non repugnat
esse in ubi.

Fluit hoc axioma ex thesi III hu-
jus capituli, ubi dictum erat & pro-
batum spiritum esse illocalem,
unde sequitur, quod quicquid ex
se est illocalem, ejus præsentia quoq;
erit illocalis, illocalis autem illa
præsentia infert ubietatem. De-
inde probatur hoc ipsum ex spiri-
tus ad alium præsentia: spiritus e-
nim quoniam alteri præsens est,
ergò admittit ubietatem. Ex in-
ductione patet id ipsum: spiritus
infinitus est in *ubi repletivé*, non
per diffusionem aut extensionem
per omnia loca, vel inclusionem
in omnibus spatijs creatis, sed per
simplicem ac spirituales in omni-
bus ubi adessentiam, absolutè in-
terminabilem, ut nec terminos
inchoationis, desitionis, compre-
hensionis aut ullius limitationis
simplici-

Proba-
tio,

simpliciter vel habeat vel habere
 queat, hinc tritum illud: *Deus est
 ubiq; & nusquam est.* Ubiq;, quia
 adestentia sua & indistantia nus-
 quam abest; nusquam est, quia nul-
 libi continetur & determinatur.
 Est intra cuncta, non inclusus,
 quia & extra ea est; est extra cun-
 cta non exclusus, qui a nullo di-
 stat & absens est. Spiritus finiti
 sunt in *ubi definitivè*, prout sibi li-
 bere definiunt ubi in quo sint, si-
 stendo intra limites finitos.

Intelligendum i. axioma non de Limitatio.
ubi strictius accepto, prout notat (α)
 vel esse in *ubi particulari & de-*
terminato, vel (β) praesentiam a-
 ctualem ad externum aliquod co-
 existens vel (γ) extrinsecam & lo-
 calem circumscriptionem, quo-
 modo sola corpora dicuntur esse
 in *ubi*; sed de *ubi latius accepto pro*
omni adessendi modo, sive ad
ubi generale, sive ad speciale ha-

282. PNEUM. PARS. GEN. CAP. IV.
beatur respectus. 2. loquitur axi-
oma non de *ubietate metaphysica* &
transcendentali, essentiali attribu-
to entis, sed *pneumatica*, & prout
soli spiritui tribuitur. 3. Accipi-
endum axioma non de *ubi intellecto*
determinatè, sed *indifferentè* & *pre-*
cisivè.

AXIOMA II.

Spiritus temporicoëxistunt.

In thesi IV. hujus capitis men-
tio facta est distinctionis inter esse
in tempore & coëxistere tempori,
quoniam longè sunt diversissima.
Prius de spiritibus nequaquam di-
ci potest, quippe quorum duratio
in se est indefectibilis, nec aliqui-
bus temporis spatijs aut articulis
mensurari potest, quemadmodum
fit cum rebus quæ propriè dicun-
tur esse in tempore; harum etiam
duratio, cum initium habeat & fi-
nem, certis temporum interval-
lis potest metiri & circumscribi;
poste-

SECTIO II. AXIOMATICA. 283
posterius autem de spiritu rectè
dicitur, & est sensus axiomatis hic:
spiritus quidem sunt quando tem-
pus est, non tamen eo ipso tem-
pori subijciuntur, sed habent mo-
dum durandi alium, duranterem-
pore quidem etiam durantem, per
prius tamen & posterius immen-
surabilem, & indefectibilem, qui-
dam *simpliciter*, quidam *secundum*
quid, scilicet à parte post. Hinc
patet quomodo intelligendæ sunt
istæ locutiones: DEUS est nunc,
fuit heri, erit semper, vel: DEUS
heri & hodie. Angeli sunt nunc
&c. intelligendæ inquam sunt hæ,
& similes locutiones aliæ de dura-
tione temporis coëxistente, quam
secundum nostrum intelligendi
modum per differentias temporis
exprimimus.

SECTIO III ELENCTICA.

Problema I.

S 6 utrum

Utrum spiritui ut sic com-
petat immobilitas?

Varia,
autho-
rum.
Sens
ont.

neum,
s. i. c.
com-
ment.
Th.
V.

§. I. Plurimi quæsitum hoc ne-
gant, & id ipsum asserendo ut se
expediant, hinc inde subsidium
quærunt. De spiritibus in genere
sic loquitur Hereboord. *Addunt
nonnulli pneumatica scriptores attribu-
tis hisce negativis iam recensitis immo-
bilitatem &c. verum enimverò, cum
& scriptura sacra & recta ratio & ex-
perientia motum spiritibus tribuant lo-
calem, qui non nisi in loco aliquo ac
tempore certo fieri potest, præstat hæc
tria(intelligens illocal. & intempo-
ral.) inter attributa spiritus non recen-
sere, nam quod dicant spiritus non mo-
veri proprie, sed analogicè gratis dicitur
&c. De spiritibus creatis in specie
ita scribit: enimvero moveri angelos,
cum de coelo descendunt in terram man-
data Dei exequentes; moveri animas
rationales, cum corpora relinquentes
vel in*

vel in coelos abeunt, vel in infernum detruduntur quis negabit? & istum motum esse translationem determino à quo ad terminum ad quem, de spatio in spatium, de loco in locum, quis dubitet? Hæc ille. M. Ioh. Zeisoldus prolixum recenset catalogum authorum tum veterum tum recentiorum constanter asserentium angelos moveri. Scotus statuit corpus mobile non esse subiectum physicæ præpter angelos, quos etiam demonstrat esse mobiles. D. Crusius Angelis motum assignat localem, sicut & Goclenius. Scheiblerus quidem spiritui in genere dicit competere immobilitatem, sed cum de motu angelorum loquitur sibi non constat. Alios quoque citat Zeisoldus, qui eandem de anima foveant opinionem. Ipse vero Zeisoldus de motu angelorum ita sentit: *Quod angeli sint mobiles per accidens extrinsecè, ex eo patet, quod*

Pneum
p. 8.
disp. 8.
art. 1.
punct.

phys
perip
Herm
delin
lib. 1.
4. Me
Nec. v
linea
lib. 2,
4. tit. 1
art. 1.

Pneum
p. 8.
disp. 8.
art. 1.
3. §. 1.

quandoq; assumunt corpora humana, quibus motis, illos per accidens moveri, & quidem extrinsecè sequitur. Animam autem dicit esse mobilem per accidens intrinsecè & extrinsecè loco citato.

§. 2. Status contrversæ innotescere potest ex thesi II hujus capituli. Ad quæsitum respondetur I. Spiritus quatenus talis est immobilis Ratio est: 1 quia est illocalis, illocalis est, quia inextensus. 2 quia motus localis est successivus; in spiritum autem nulla cadit successio, nulla divisibilitas, ergo neq; est mobilis. II. Spiritus creati, quamvis sint immobiles physicè & localiter, mutant tamen suum ubi. Ratio est, quoniam non sunt infiniti, ut ubiq; possint esse, & tamen operationes suas exercent nunc hic, nunc alibi, sequitur eos ex hoc ubi transire in aliud, sed sine loci occupatione, sine successione & motu physico. III. Spiritibus

tibus quoties tribuitur motus, intelligendum id vel improprie & per ἀντιστροφῶν πρὸς ἀλλήλους, vel de mutatione τῆς ubi.

Ob rationes iam datas. Ex opinionibus supra memoratis argumenta in contrariū, hæc possunt crui

obj 1. Si scriptura sacra spiritibus tribuitur motum, utiq; etiam illis competit; at v. p. E. & post.

Obj 1.

Minor probari potest, non tantum de anima & angelis, sed & ipsi Deo nomina motuum localium, ascensus & descensus adventus & absitus tribui offendimus.

Obj. 2. Quicquid est immobile, aut tale est, quod sit ubiq; , aut quod certo loco sit affixum & quiescat; at angeli & anima rationalis neutro horum modorum sunt immobiles, E.

Obj 2.

Obj. 3. Quicquid movetur cum alio cui est conjunctum, illud omnino movetur licet per accidens, at angeli & animæ moventur cum corporibus quibus uniuntur E.

Obj 3.

Ad 1. Propositio major laborat inconsequentia. Certum quidem est in S. S. occurrere tales locutiones, quæ motum localem innuunt sed improprie & per ἀντιστροφῶν πρὸς ἀλλήλους Deo motus tribuitur; intelligendæ sunt itaq; illæ locutiones non *φυσικῶς* sed *θεοπρεπῶς*. Angelos & animam rationalem mutare suam ubi, negari non potest, sed quod motu moveantur physico, nec id scriptura asserit nec saneratio admittit, quomodo enim id ipsum ab uno loco migret

R ad 1.

migret in alium, quod in nullo esse loco aptum est. Nec est quod sibi quisquam cum Dn. Heereboord imaginetur in coelo, unde jussu Dei ad sunt angeli nobis ministraturi, detur locus aut terminus à quo physicus, qualem motus localis requirit. Non sunt hi tales termini à quo & ad quem, quales requirit motus localis, nec reliqua requisita veri motus huic spirituum motui competunt. Breviter. Vocabulum motus late sumitur & non *απερὸς* cum spiritibus tribuitur.

ad II. Ad II. In secundo argumento, quod Scheibleri
et. est, propositio major laborat insufficienti enumeratione partium: potest enim aliquid esse im-
2. c. mobile per propriam naturam, ut spiritus, unde
tit. 13. de tamen non sequitur eos certo alicui loco
rt. 1. perpetuo esse adfixos aut quiescere; sed quod non moveantur motu locali. Immobilitas itaq; non accipitur ut significet quietem, sed ut neget
ad. motum physicum & localem.

II. Propositio major si intelligatur de motu locali falsa ē spiritus enim cum neq; per se, neq; per accidens, neq; per accidens intrinsecē, neq; extrinsecē sit in loco, ideoq; per accidens de loco in locum moveri non potest: nam sive moveatur corpus cui unitus est, sive quiescat, spiritus sine mutatione semper retinet præsentiam spiritualem ad illud corpus. Et tantum pro re nata de parte Generali Pneumaticæ. Hæc candide lector Interea benigne interpretare, dum partem quoq; specialem addere licuerit, & dic mecum

SOLI DEO GLORIAM.